

INFORME DE L'ASSOCIACIONISME I EL VOLUNTARIAT AL CAMP DE TARRAGONA

Generalitat de Catalunya
**Departament de Treball, Afers Socials
i Famílies**

© Departament de Treball, Afers Socials i Famílies, 2020
Direcció General d'Acció Cívica i Comunitària
Passeig de Taulat, 266-270
08019 Barcelona

1a edició electrònica: abril de 2021

Estudi dirigit per la Sub-direcció General de Cooperació Social i Voluntariat i elaborat per l'Observatori del Tercer Sector i la Societat Civil.
Equip de redacció: Montse Fernández (coord.), Cintia Guerrero i Laia Otero
Disseny i maquetació: Entitat Autònoma del Diari Oficial i de Publicacions

Avis legal: aquesta obra està subjecta a una llicència de Reconeixement - No Comercial - Sense Obres Derivades 4.0 de Creative Commons. Se'n permet la reproducció, distribució i comunicació pública sempre que es reconeixin l'autoria i l'editor i no se'n faci un ús comercial. No és permesa la transformació d'aquesta obra per generar una nova obra derivada ([text complet de la llicència](#)).

Podeu trobar aquesta i les altres obres que ha publicat el Departament de Treball, Afers Socials i Famílies al [nostre catàleg de publicacions](#).

Contingut

1.	Presentació	13
2.	Introducció	15
	2.1. Informe de l'associacionisme i el voluntariat a Catalunya.	15
	2.2. Informe de l'associacionisme i el voluntariat al Camp de Tarragona	17
3.	Diferents realitats associatives al territori	19
4.	L'associacionisme al Camp de Tarragona. Breu recorregut històric . . .	21
5.	L'actual context demogràfic actual al Camp de Tarragona	25
	5.1. Configuració política del territori	25
	5.2. Distribució de la població	25
	5.3. Característiques demogràfiques.	27
6.	Les organitzacions sense ànim de lucre al Camp de Tarragona.	31
	6.1. Xifres principals.	31
	6.2. Caracterització de les entitats	35
	6.3. Les persones	47
	6.4. Governança	61
	6.5. Recursos econòmics	70
	6.6. Espais	76
7.	Les entitats amb programes de voluntariat al Camp de Tarragona. . . .	83
	7.1. Caracterització de les entitats amb programes de voluntariat. . . .	83
	7.2. Participació voluntària.	89
	7.3. Gestió del voluntariat	99
8.	Perfil de les persones voluntàries al Camp de Tarragona	109
	8.1. Variables demogràfiques	109
	8.2. Perfil social.	113
9.	L'experiència voluntària al Camp de Tarragona.	117
	9.1. Apropament a l'activitat voluntària	117
	9.2. Integració i coneixement de la dinàmica de l'entitat	121
	9.3. Valoració de l'experiència.	128

10.	La Llei 25/2015 en el dia a dia de les entitats del Camp de Tarragona .	133
10.1.	Coneixement entre les entitats	133
10.2.	Coneixement entre les persones voluntàries.	136
11.	Reflexions del voluntariat i l'associacionisme al Camp de Tarragona . .	139
11.1.	Vincular les persones voluntàries a l'entitat	139
11.2.	Ampliar el coneixement de la Llei 25/2015	140
11.3.	Més formació del voluntariat	140
11.4.	Reconeixement del voluntariat	142
11.5.	El futur del voluntariat	143
12.	Realització de l'estudi	145
12.1.	Fitxa tècnica d'“El Panoràmic 2017”	145
12.2.	Fitxa tècnica de l'Enquesta de persones voluntàries 2017	146
12.3.	Fitxa tècnica dels grups de discussió	146
12.4.	Nota metodològica sobre el càlcul de xifres globals	147
12.5.	Fonts consultades	149
12.6.	L'Observatori del Tercer Sector.	150
13.	Agraïments	153

Índex de gràfics

Gràfic 1. Mapa amb els models d'associacionisme i voluntariat identificats en la realització de l'Informe de l'associacionisme i el voluntariat a Catalunya.	20
Gràfic 2. Població el 2018 per comarques, en nombre d'habitants.	26
Gràfic 3. Evolució del 1998 al 2018 de la població per comarques, en nombre d'habitants.	26
Gràfic 4. Població el 2018 al Camp de Tarragona per continent de procedència.	29
Gràfic 5. Mapa de distribució de les entitats al territori català	33
Gràfic 6. Mapa de les entitats sense afany de lucre amb programes de voluntariat.	34
Gràfic 7. Any de constitució de les entitats del Camp de Tarragona	35
Gràfic 8. Gràfics d'any de constitució per vegueries	36
Gràfic 9. Forma jurídica de les entitats del camp de tarragona	38
Gràfic 10. Àmbit d'actuació de les entitats de base del Camp de Tarragona	41
Gràfic 11. Àmbit territorial d'actuació principal.	43
Gràfic 12. La vostra organització està inspirada en principis religiosos?	44
Gràfic 13. Nivell de les entitats al camp de tarragona	45
Gràfic 14. Criteris d'incorporació de les entitats de segon nivell o superior al Camp de Tarragona.	46
Gràfic 15. Entitats segons les persones actives (per trams) al Camp de Tarragona.	48
Gràfic 16. Entitats segons les persones associades	50
Gràfic 17. Persones sòcies segons el grau d'implicació	52
Gràfic 18. Entitats segons el nombre de persones voluntàries	54
Gràfic 19. Del total de persones voluntàries, quin és el grau d'implicació d'acord amb els següents nivells?	56
Gràfic 20. Entitats segons nombre de persones remunerades	58
Gràfic 21. Activitat de les persones remunerades segons grandària de les organitzacions (en nombre de persones).	59

Gràfic 22. Presència de dones i homes segons la relació que s'estableix al Camp de Tarragona	60
Gràfic 23. Entitats segons les persones associades participants en les assemblees	62
Gràfic 24. Participació de dones i homes en les assemblees.	63
Gràfic 25. Les persones que participen en l'assemblea disposen amb anterioritat d'informació sobre els continguts dels temes i propostes que s'hi tractaran?.	64
Gràfic 26. Les persones no sòcies poden participar en l'assemblea?.	65
Gràfic 27. Les persones no sòcies poden participar en comissions o grups de treball?	66
Gràfic 28. Entitats amb representació de diferents col·lectius.	67
Gràfic 29. Nombre de membres a les juntes directives i als consells rectors	68
Gràfic 30. Nombre de membre en els patronats.	68
Gràfic 31. Proporció de dones i homes en juntes, consells i patronats	69
Gràfic 32 Proporció de dones i homes en juntes, consells i patronats	69
Gràfic 33. Ingressos anuals de les entitats	71
Gràfic 34. Ingressos i despeses anuals segons la grandària de les organitzacions	73
Gràfic 35. Fonts de finançament.	74
Gràfic 36. Més enllà del finançament econòmic, la vostra entitat rep aportacions en espècie (no monetàries) com béns o serveis? En cas afirmatiu s'especifica la procedència (multiresposta).	75
Gràfic 37. Situació de la seu actual	77
Gràfic 38. Situació actual de la seu segons els àmbits territorials	78
Gràfic 39. Relació entre la situació actual i la situació desitjada per les entitats	79
Gràfic 40. Els espais dels quals disposa l'entitat són adients per a l'activitat que desenvolupa?	80
Gràfic 41. La vostra entitat disposa de programes de voluntariat?	83
Gràfic 42. Entitats amb programes de voluntariat i sense (per forma jurídica)	84

Gràfic 43. Entitats amb programes de voluntariat i sense per any de constitució	85
Gràfic 44. Entitats amb programes de voluntariat i sense per nivell de l'organització	86
Gràfic 45. Entitats amb programes de voluntariat i sense per nivell de l'organització	86
Gràfic 46. Entitats amb programes de voluntariat i sense per àmbit territorial.	87
Gràfic 47. Entitats amb programes de voluntariat i sense per volum d'ingressos anuals	88
Gràfic 48. Elements d'aportació de l'experiència voluntària a les entitats i a les persones voluntàries	90
Gràfic 49. Projectes de voluntariat a què es vinculen les persones voluntàries segons la temàtica (multiresposta)	92
Gràfic 50. La teva dedicació voluntària s'orienta a la realització de...	93
Gràfic 51. Temps dedicat setmanalment a l'activitat voluntària	95
Gràfic 52. Temps dedicat setmanalment a l'activitat voluntària segons l'edat	96
Gràfic 53. A més d'aquestes hores, dediques puntualment més temps a desenvolupar activitats concretes? (actes, campanyes, colònies i campaments, camps de treball, viatges solidaris, etc.)?	97
Gràfic 54. Al llarg de la teva vida, en quantes organitzacions has participat fent voluntariat?	98
Gràfic 55. Durant el 2016, en quantes organitzacions participes fent voluntariat?	99
Gràfic 56. L'entitat disposa d'un full de compromís que signen tant la persona voluntària com una persona responsable de l'organització en iniciar el voluntariat?	101
Gràfic 57. S'informa a la persona voluntària del 'cicle del voluntariat'? (acollida, vinculació, seguiment, valoració, desvinculació).	101
Gràfic 58. L'entitat disposa d'una persona responsable del voluntariat. . . .	102
Gràfic 59. L'entitat disposa d'una assegurança per a persones voluntàries?	103
Gràfic 60. Freqüència d'actualització de les següents eines de gestió del voluntariat	104

Gràfic 61. Empreu mitjans digitals per a donar visibilitat a l'activitat voluntària? empreu mitjans digitals per potenciar el treball intern de les persones voluntàries?	104
Gràfic 62. Lentitat sol·licita formació prèvia de voluntariat (civ, etc.)	106
Gràfic 63. Lentitat sol·licita formació prèvia de voluntariat (civ, etc.)	106
Gràfic 64. L'equip directiu ha detectat algun problema...	107
Gràfic 65. Piràmide de població del voluntariat	110
Gràfic 66. Piràmide de població al Camp de Tarragona	110
Gràfic 67. Lloc de naixement de les persones voluntàries.	112
Gràfic 68. Lloc de naixement de la població del Camp de Tarragona	112
Gràfic 69. Estudis acabats de les persones voluntàries	114
Gràfic 70. Estudis acabats de les persones voluntàries segons els grups d'edat.	115
Gràfic 71. Activitat principal de la persona voluntària	116
Gràfic 72. Com vas conèixer l'organització on fas voluntariat?	118
Gràfic 73. Any d'inici de l'activitat voluntària (trams per anys)	119
Gràfic 74. Què et va motivar a fer voluntariat? (Pregunta amb opcions multiresposta.)	120
Gràfic 75. Amb el temps, les teves motivacions han variat?	121
Gràfic 76. Quan vas arribar a l'entitat et van explicar la missió i els objectius de l'entitat?	122
Gràfic 77. Quan vas arribar a l'entitat et van preguntar per les teves preferències de voluntariat (activitats, horaris, etc.)?.	123
Gràfic 78. Quan vas arribar a l'entitat t'hi van vincular a través d'un projecte o una activitat concreta?	124
Gràfic 79. Quan vas arribar a l'entitat et van preguntar pels teus estudis, feines realitzades, habilitats, etc.?	125
Gràfic 80. Quan vas arribar a l'entitat et van explicar els teus drets i deures com a persona voluntària?.	126
Gràfic 81. Quan vas arribar a l'entitat vas signar una carta de compromís que concretava la teva participació com a persona voluntària?	127
Gràfic 82. Quan vas arribar a l'entitat et van fer una assegurança?.	127

Gràfic 83. Com a persona voluntària, et sents acompanyada en l'entitat? .	128
Gràfic 84. A l'entitat hi ha espais perquè les persones voluntàries doneu la vostra opinió, prengueu decisions, desenvolupeu projectes, etc.?	130
Gràfic 85. Puntuació (del 0 al 10) de l'experiència voluntària	131
Gràfic 86. Coneixeu la Llei 25/2015?	134
Gràfic 87. Coneixeu la Llei 25/2015? Dades segons les demarcacions	135
Gràfic 88. Coneixeu la Llei 25/2015?	136
Gràfic 89. Freqüència d'actualització de les eines de gestió del voluntariat	140
Gràfic 90. T'han ofert realitzar activitats formatives?	141
Gràfic 91. Se certifiquen les activitats i els projectes en què ha participat la persona voluntària?	142
Gràfic 92. Com fas la valoració de l'activitat?	143
Gràfic 93. En els propers tres anys, el nombre de persones voluntàries a l'organització...	144

Índex de taules

Taula 1. Índex d'envelliment i sobreenvelliment a Catalunya i al Camp de Tarragona.	28
Taula 2. Lloc de naixement de la població a Catalunya i al Camp de Tarragona.	28
Taula 3. Dades de dimensió estimades a Catalunya.	32
Taula 4. Dades per territori estimades pel Camp de Tarragona.	34
Taula 5. Any de constitució de les entitats a Catalunya en comparació amb el Camp de Tarragona.	36
Taula 6. forma jurídica de les entitats a Catalunya comparades amb el Camp de Tarragona	39
Taula 7. Àmbit d'activitat de les entitats a Catalunya en comparació amb el Camp de Tarragona	42
Taula 8. Àmbit territorial de les entitats a Catalunya en comparació amb el Camp de Tarragona	43
Taula 9. Nivell de les entitats a Catalunya en comparació amb el Camp de Tarragona.	45
Taula 10. Entitats segons el nombre de persones actives (per trams) a Catalunya i al Camp de Tarragona	48
Taula 11. Associacions segons el nombre de persones sòcies (per trams) a Catalunya i al Camp de Tarragona	50
Taula 12. Persones sòcies segons el grau d'implicació a Catalunya i al Camp de Tarragona.	52
Taula 13. persones voluntàries (per trams) a Catalunya i al Camp de Tarragona.	54
Taula 14. Persones voluntàries segons grau d'implicació a Catalunya i al Camp de Tarragona	57
Taula 15. Presència de dones segons la relació que s'estableix a Catalunya i al Camp de Tarragona.	60
Taula 16. Comparativa entre el nombre de participants en les assemblees a Catalunya i Camp de Tarragona.	63

Taula 17. Assistència de persones no sòcies en les assemblees. Comparativa entre Catalunya i el Camp de Tarragona	65
Taula 18. Nombre mitjà de persones que componen els òrgans de govern .	68
Taula 19. Ingressos anuals de les entitats a Catalunya i al Camp de Tarragona.	72
Taula 20. Els espais dels quals disposa l'entitat són adients per a l'activitat que desenvolupa? Catalunya i al Camp de Tarragona	80
Taula 21. Orientació de la dedicació voluntària a Catalunya i al Camp de Tarragona.	94
Taula 22. Al llarg de la teva vida, en quantes organitzacions has participat fent voluntariat? Catalunya i al Camp de Tarragona	98
Taula 23. Empreu mitjans digitals per a donar visibilitat a l'activitat voluntària? Empreu mitjans digitals per potenciar el treball intern de les persones voluntàries? comparativa entre Catalunya i Camp de Tarragona.	105

1. Presentació

L'any 2018, el Departament de Treball, Afers Socials i Famílies, en compliment del mandat de la Llei 25/2015, del 30 de juliol, del voluntariat i de foment de l'associacionisme, va promoure l'Informe de l'associacionisme i el voluntariat a Catalunya 2018, una diagnosi clau per guiar les polítiques públiques que volen preservar l'acció voluntària, un tresor social que vincula la ciutadania activa, solidària i compromesa amb les persones de la seva comunitat i amb el territori.

L'informe, vital per poder programar les polítiques públiques de foment de l'associacionisme i el voluntariat, va ser especialment rellevant, ja que des de l'any 2001 no es disposava d'un estudi promogut pel Govern de la Generalitat que aportés dades fidedignes sobre la situació del teixit associatiu i del voluntariat a Catalunya.

L'informe del 2018 ens oferia dades rellevants tant des del punt de vista quantitatiu i qualitatiu que permetien dimensionar el teixit associatiu a Catalunya, el nombre de persones que s'hi vinculaven i les seves motivacions, per contribuir, de manera lliure i altruista, als projectes de les entitats del seu entorn, i la vegada ens acostava a la realitat de les entitats per copsar-ne la composició, el model de governança, la dimensió, les fonts de finançament i el patrimoni.

El valor de les dades recollides va fer que, durant la tardor del 2019, el Departament de Treball, Afers Socials i Famílies engegés el projecte que ara veu la llum, consistent en l'elaboració d'informes territorials de l'associacionisme i el voluntariat, que posen el focus en les diferents realitats territorials del país a fi de destacar-ne les diferències però també els punts en comú.

Aquest conjunt de vuit informes territorials permet analitzar amb certa profunditat les dades recollides en clau territorial i obtenir una fotografia nítida de la situació del teixit associatiu i del voluntariat en cada una de les vuit vegueries del

Principat. En aquest sentit, estem convençuts que aquesta mirada territorialitzada facilitarà obtenir una radiografia ampliada del teixit associatiu i de la mobilització ciutadana en les diferents latituds, amb l'objectiu de captar de ben a prop quines són les seves fortaleses i oportunitats i quines amenaces tenen. Val a dir que és una radiografia obtinguda en un moment anterior a l'esclat de la pandèmia, ja que s'ha realitzat sobre la base de les dades recollides prèviament, fet que ens permetrà disposar d'un excel·lent punt de partida per detectar, durant els propers anys, els principals impactes i cicatrius que la crisi social i econòmica de la COVID-19 deixarà a casa nostra. Ens possibilitarà assolir l'objectiu de treballar conjuntament cap a una recuperació plena i efectiva del teixit associatiu i del moviment del voluntariat.

La recollida de dades necessàries per portar a terme els informes territorials de l'associacionisme i el voluntariat i la seva anàlisi posterior ha estat possible gràcies al treball conjunt de diversos actors: el Departament de Treball, Afers Socials i Famílies, per mitjà de la Direcció General d'Acció Cívica i Comunitària; l'Observatori del Tercer Sector i la resta d'entitats que formen part del projecte El Panoràmic; les entitats sense ànim de lucre que van respondre els qüestionaris i van participar en les sessions territorials i en els grups de discussió, així com els centenars de persones voluntàries que van compartir el seu parer en els diferents espais i recursos posats a la seva disposició. A tots i totes, moltes gràcies.

Compartim el repte majúscul que és construir un model de societat que incorpori els principis i els valors propis del voluntariat, que són la base d'una societat forta, madura, independent i que vol esdevenir, amb orgull, el mirall en què altres territoris es puguin veure reflectits.

Bernat Valls i Fuster
Director general d'Acció Cívica i Comunitària

2. Introducció

2.1. Informe de l'associacionisme i el voluntariat a Catalunya

L'estiu del 2017 el Departament de Treball, Afers Socials i Famílies de la Generalitat de Catalunya, en compliment de la Llei 25/2015, de 30 de juliol, del voluntariat i de foment de l'associacionisme, va iniciar els treballs per a l'elaboració de l'Informe de l'associacionisme i el voluntariat a Catalunya, que, d'una manera periòdica, ha de ser l'estudi de referència que ha de recollir i mostrar la situació del voluntariat i de les entitats que l'acullen, d'acord amb el que estableix l'article 15.5.b de l'esmentada llei.

Entre el segon semestre del 2017 i els primers quatre mesos del 2018 es van portar a terme diferents accions coordinades encaminades a fer una diagnosi de la realitat associativa i del voluntariat a Catalunya, per tal de disposar de les dades necessàries:

- Es van aprofitar les sinergies i l'expertesa del projecte de recerca "El Panoràmic",¹ el treball de camp del qual es va desenvolupar durant els mesos de setembre i desembre del 2017, per tal d'incorporar un conjunt de preguntes específiques adreçades a les entitats, que venien a sumar-se al conjunt de qüestions ja previstes, amb l'objectiu de poder copsar, mitjançant aquesta enquesta, l'estat de les entitats respecte a diferents dimensions substantives (quantes entitats hi ha, en quins àmbits treballen, quina antiguitat i quina forma jurídica han adoptat, i on s'ubiquen, entre d'altres) i organitzatives (informació relativa a les persones vinculades, els òrgans de govern, els recursos econòmics i els espais...).

¹ "El Panoràmic" és la recerca impulsada pel mateix sector no lucratiu i adreçada a les entitats, de la qual enguany s'ha realitzat la 4a edició. Més informació a la web de El Panoràmic.

Amb aquesta acció es va aconseguir disposar de moltes dades d'arreu del territori i molt diverses, gràcies a la capil·laritat i a l'acurat treball de camp de la recerca.

Destaca que el nombre de preguntes específiques de nova incorporació ha representat aproximadament un 20% sobre el total de qüestions incloses inicialment en el qüestionari. També el fet que aquestes noves preguntes recullen informació concreta sobre àmbits o aspectes nous (com ara les característiques del voluntariat i les eines per gestionar-lo, així com altres preguntes vinculades amb la base social), rellevants per poder confeccionar un informe complet sobre el sector. Es van poder obtenir 2.342 respostes d'entitats d'arreu del país, de manera que es va garantir una mostra prou representativa dels diferents territoris per poder tancar un informe amb una perspectiva que inclou tot Catalunya.

- Es va elaborar una enquesta específica adreçada a les persones voluntàries, que complementa la visió de les entitats des de la seva perspectiva. Això va permetre incorporar a la diagnosi elements propis de l'experiència de les persones voluntàries, a través de la seva veu i les seves percepcions, de manera que s'oferia una mirada nova a les dades sobre el voluntariat a Catalunya que s'obtenien a través de les entitats, i no pas directament. L'obtenció de les dades a través de l'enquesta específica va ser gestionada en processos, calendaris i circuits diferents dels de l'enquesta mare d'"El Panoràmic", de manera que es van obtenir dades singulars i rellevants. L'enquesta va ser responsta per 3.025 persones entre els mesos de novembre del 2017 i febrer del 2018, i va permetre obtenir informació sobre aspectes com ara els interessos de les persones voluntàries, com valoraven el que els aportava l'experiència de voluntariat, etc.
- Complementant totes dues fonts quantitatives d'informació es va portar a terme una recerca qualitativa a fi de dotar de reflexió i debat el gran volum de dades recopilades. Aquesta recerca s'ha concretat en la realització de deu grups de discussió distribuïts arreu del territori català, gràcies als quals s'ha pogut, d'una banda, millorar la interpretació de les dades numèriques i, de l'altra, calibrar quin és el parer del sector en relació amb diferents aspectes que els afecten.

En aquestes deu sessions hi han participat un total de 109 entitats i 126 persones, i s'hi han recollit reflexions, opinions i propostes després de més de vint hores de debat.

El setembre del 2018 es va presentar l'informe que recollia els resultats de les tres recerques, de manera integrada i interrelacionada i sovint combinada, de manera que es construïa un ecosistema de dades ric, divers i de certa complexitat, però que a la vegada suposà una excel·lent radiografia de la situació de l'associacionisme i el voluntariat a Catalunya.

2.2. Informe de l'associacionisme i el voluntariat al Camp de Tarragona

Aquella publicació va contribuir enormement al diagnòstic de la realitat associativa i del voluntariat català i, a la vegada, va fer aflorar la necessitat d'aprofundir en les dades de manera territorialitzada. Entre els reptes que es desprenien d'aquella publicació es considerava cabdal l'existència de diferents realitats associatives en el territori i la necessitat de tenir-les en compte en l'acció política.

Fruit d'aquesta reflexió s'han fet els passos necessaris per poder fer una aproximació a les diferents realitats associatives al territori. En aquest cas, l'informe que es presenta ara recull la realitat associativa i del voluntariat del Camp de Tarragona, on, de manera anàloga a l'Informe de l'associacionisme i el voluntariat a Catalunya, s'han considerat les diferents informacions recollides en totes tres recerques. En aquest cas es compta amb mostres específiques de la demarcació, tant de persones voluntàries com d'entitats, i també amb el discurs recollit en un dels grups de discussió realitzats a la ciutat de Tarragona (per a més informació vegeu el capítol corresponent).

Per tant, es tracta d'un segment específic de la recerca que, complementat amb fonts secundàries quantitatives i també qualitatives, ofereix una mirada orientada a comprendre les especificitats del voluntariat i del món no lucratiu al Camp de Tarragona, i també a identificar aquells elements que són comuns amb el conjunt de Catalunya. D'aquesta manera es dibuixa un eix de coordenades que permet ubicar la realitat de la demarcació, d'acord amb diferents indicadors, respecte de la mitjana del país. La finalitat última és motivar la reflexió entre els diferents agents implicats i orientar de manera acurada les polítiques, els programes i els projectes al territori per donar un suport adequat a les necessitats de les entitats.

3. Diferents realitats associatives al territori

Abans d'entrar pròpiament en l'anàlisi de la realitat associativa i del voluntariat al Camp de Tarragona es volen recuperar, de manera sintètica, les reflexions recollides en l'informe català sobre la necessitat de considerar les diferents realitats associatives del territori. Tot i que hi ha trets comuns en el conjunt de les entitats catalanes, algunes de les dades numèriques, i també de les reflexions recollides en la recerca qualitativa, apunten al fet que la diversitat territorial esdevé determinant per configurar els diferents models d'associacionisme i de participació a Catalunya. A partir d'aquesta aproximació es va poder confeccionar el mapa de l'associacionisme i el voluntariat que s'inclou en aquest epígraf, en què es distingeixen quatre realitats diferenciades.

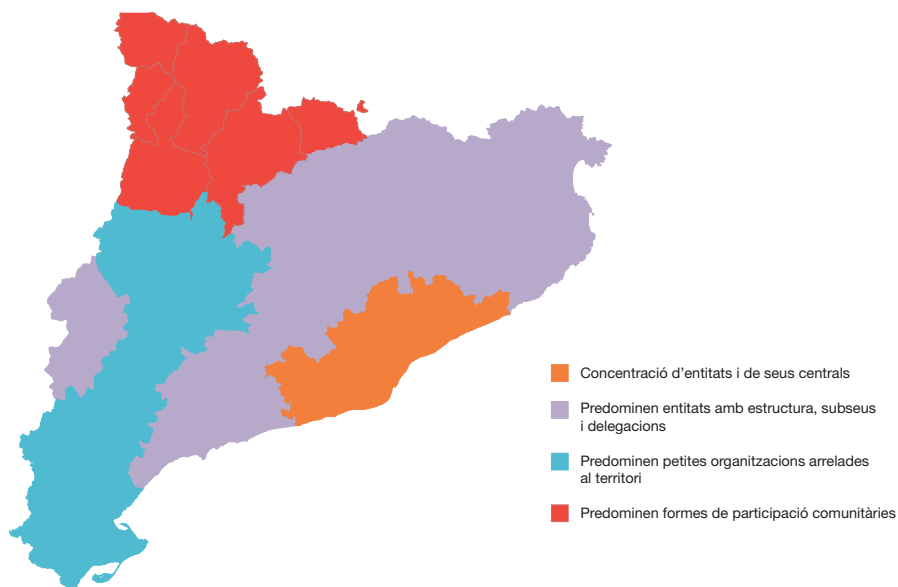
A la regió metropolitana s'hi troben la gran majoria de seus centrals de les organitzacions de dimensió gran, que disposen de recursos per impulsar i consolidar projectes. Aquí hi ha una gran part de l'associacionisme i el voluntariat del país, de la mateixa manera que hi viu gairebé el 45% de la població catalana. És aquí també on es prenen moltes de les decisions que afecten les polítiques de suport a les entitats catalanes.

En un segon àmbit territorial s'hi poden incloure les demarcacions del Camp de Tarragona, la Catalunya Central, les Comarques Gironines i la ciutat de Lleida, que, amb una dinàmica associativa rica i diversa, viuen amb certa distància l'efecte capitalitat, però compten amb recursos que permeten, en termes generals, mantenir l'activitat i donar-li rellevància i continuïtat. Segurament hi ha una certa percepció de desatenció, però sembla que les mateixes dinàmiques de les associacions sovint reequilibren els possibles desajustos. En aquests territoris hi ha una presència significativa de subseus i delegacions d'organitzacions d'àmbits territorials catalans i estatals. També d'entitats federades a organitzacions de segon nivell (o superior).

Un altre àmbit territorial amb característiques pròpies seria el configurat per les comarques de Ponent (tret de Lleida capital) i les Terres de l'Ebre. En aquest territori la realitat associativa presenta certes debilitats pròpies de zones rurals. Les entitats amb més musculatura són principalment seccions o delegacions d'organitzacions d'àmbit de país, on l'entitat de referència proveeix de suport i recursos. En paral·lel, hi ha una riquesa de petites organitzacions arrelades al territori, on es dona una percepció de llunyania, física i política, respecte d'on es prenen les decisions i s'expressa un cert sentiment de desatenció cap a les seves especificitats.

Cal considerar de manera diferenciada també les comarques de l'Alt Pirineu i Aran. En aquest cas el model associatiu es desenvolupa principalment a través de formes de participació comunitàries. La realitat associativa hi és present, però les persones també s'agrupen de forma més o menys espontània davant de necessitats socials concretes i iniciatives de participació ciutadana, que habitualment tenen un cicle de vida curt, enfocat a un objectiu concret. La realitat d'aquest territori demana una aproximació específica, ja que, tot i haver-hi presència d'entitats tradicionals, no hi ha un teixit associatiu fort, però sí un compromís que es vehicula per iniciatives amb un cert grau d'informalitat.

Gràfic 1 Mapa amb els models d'associacionisme i voluntariat identificats en la realització de l'Informe de l'associacionisme i el voluntariat a Catalunya

4. L'associacionisme al Camp de Tarragona. Breu recorregut històric

Abans d'entrar en matèria, cal considerar el context geogràfic com a element d'influència en la construcció de la societat civil organitzada. El Camp de Tarragona es comunica pel sud amb les Terres de l'Ebre, pel nord-oest amb Ponent i pel nord-est amb el Penedès, vegueria de creació recent i que ha modificat el mapa de l'actual Camp de Tarragona amb la pèrdua del Baix Penedès com a comarca pròpia des del 2017.

La tradició històrica del sector no lucratiu comparteix trets comuns al conjunt de Catalunya. Amb tot, a cada territori, d'acord amb els diferents processos històrics, econòmics i polítics, s'han dibuixat realitats específiques a les quals es vol donar cabuda a través de la sèrie d'informes territorials, i en aquest cas concret a través de l'informe del Camp de Tarragona. Sense proposar una revisió exhaustiva, s'esbossen les línies de construcció i consolidació del món no lucratiu dins d'aquesta demarcació.

De manera simplificada, el recorregut associatiu català es pot concretar en dos corrents claus, un de caràcter assistencial i que es remunta a l'edat mitjana, i un altre propi de la Renaixença i la revolució industrial. L'aparició primerenca, als segles XI i XII, d'ordes hospitalaris d'atenció a persones malaltes, sense recursos i pelegrins és un fet que s'estén en el territori i al llarg dels segles i que, des d'altres lògiques, perdura encara avui dia.²

Les primeres expressions d'altruisme orientades a la cura de persones malaltes es remunten al Camp de Tarragona al segle XII. L'any 1171 es construeix l'Hospital de Sant Pau i Santa Tecla de Tarragona, per ordre de l'arquebisbe Hug

² GENERALITAT DE CATALUNYA (2018). *Informe de l'associacionisme i el voluntariat a Catalunya 2018*. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament de Treball, Afers Socials i Famílies.

de Cervelló, que s'ubica al costat de la catedral. L'any 1370 es crea un segon hospital, aquesta vegada d'origen laic i sufragat pel municipi, anomenat l'Hospital de la Ciutat.³

Al segle XV, fruit de la Guerra Civil Catalana, tots dos hospitals es deterioren i s'opta per construir-ne un de nou que unifiqui tots els serveis. Se l'anomena Hospital de Santa Tecla.⁴ A la capital del Baix Camp hi ha constància de l'Hospital de Sant Joan de Reus des del 1244⁵ i a l'Alt Camp de l'Hospital de Valls des de l'any 1259.⁶

A la Conca de Barberà es té referència l'any 1342 de l'edificació de l'Hospital de Santa Magdalena,⁷ seguint la mateixa lògica que al Camp de Tarragona, com a unificació dels preexistents.

Segles més tard, i en el marc de la promoció de la cultura popular, el Camp de Tarragona comparteix, juntament amb la vegueria del Penedès, l'origen de l'activitat castellera, que avui dia es troba estesa arreu del país i és un element identitari de la cultura catalana. Les primeres referències a les colles castelleres daten del segle XVIII i s'ubiquen, en el cas de l'Alt Camp, al municipi de Valls. Els castells, evolució de l'anomenat ball dels valencians, hi tenien dues colles a començaments del segle XIX, la dels pagesos i la dels menestrals, sovint confrontades entre elles i que participaven en les festes majors dels municipis del Camp de Tarragona i del Penedès durant tot l'estiu.⁸

En comarques agrícoles com l'Alt Camp i el Priorat van tenir un paper destacat els sindicats agraris. El conreu de la vinya forma part del paisatge natural, cultural i polític del Camp de Tarragona i de la vegueria del Penedès, i s'hi van estendre diferents moviments agraris com la Unió de Rabassaires, sindicat d'arrendataris de la vinya, que exigien condicions més justes per al lloguer de les terres, especialment amb la crisi de la fil-loxera.⁹

3 FUNDACIÓ HOSPITAL SANT PAU I SANTA TECLA. «Història» [en línia]. De la web de la Fundació.

4 FUNDACIÓ HOSPITAL SANT PAU I SANTA TECLA. «Història» [en línia]. De la web de la Fundació.

5 VIQUIPÈDIA. «Antic Hospital de Santa Magdalena» [en línia]. De ca.wikipedia.org.

6 HOSPITAL UNIVERSITARI SANT JOAN. REUS. «Apunt històric» [en línia]. De hospitalsantjoan.cat.

7 PIUS HOSPITAL DE VALLS. «Història» [en línia]. De piushospital.cat.

8 COLLES CASTELLERES DE CATALUNYA. «Història» [en línia]. De castells.cat.

9 SOLER-BECERRO, R. (2019). *Viticultura, desigualtat i conflicte agrari. La lluita per la terra a la Catalunya vitícola, 1900- 1936*. Tarragona: Publicacions de la Universitat Rovira i Virgili; Vilafranca del Penedès: Vinseum [en línia]. De llibres.urv.cat.

Alguns municipis del Camp de Tarragona, com ara Reus, van créixer en comerç i indústria de manera significativa durant la segona meitat del segle XVIII. Amb això va donar-se l'auge del moviment obrer i de sindicats fabrils en la defensa dels drets de la classe treballadora.¹⁰ En paral·lel, van sorgir casinos, ateneus i cafès de manera generalitzada al Camp de Tarragona, sobretot als municipis amb més activitat econòmica, com és el cas novament de Reus. Aquests espais, fruit de la Renaixença i d'inspiració europea, van tenir un pes significatiu en la promoció de la cultura i la política del moment.¹¹

Un dels primers a constituir-se va ser la Sociedad de Amigos el 1839, tot i que en poc temps van sorgir només a la ciutat de Reus uns quaranta espais, molts d'ells efimers.¹² Un exemple que perdura avui dia és el Centre de Lectura, fundat l'any 1859 a la capital del Baix Camp i caracteritzat pel seu tarannà progressista, democràtic i catalanista. Va ser tancat l'any 1939 per la dictadura franquista i reobert l'any 1941, i encara manté l'activitat.¹³ Durant el període de la Guerra Civil i la dictadura franquista, efectivament, l'activitat associativa, tot i que en part es va mantenir, va haver de situar-se fora de l'esfera pública: «Els sindicats, partits polítics i entitats són prohibits i treballen des de la clandestinitat; apareixen els sindicats verticals i només es permeten aquelles entitats que no es consideren nocives per al règim».¹⁴

El desenvolupament associatiu i d'entitats al Camp de Tarragona va seguir una mateixa línia comuna amb el conjunt del país des de la dècada dels anys vuitanta, però considerant les especificitats del seu recorregut històric i social. En aquest cas cal considerar la industrialització tardana del Tarragonès, que es va produir entre les dècades dels anys cinquanta i setanta del segle XX i es va especialitzar en la petroquímica, i que va donar lloc a onades migratòries de diferents territoris de l'Estat.¹⁵

10 ARNAVAT, A. (1992). Moviments socials a Reus. 1808-1874. *Dels motins populars al sindicalisme obrer*. Tesi doctoral. Reus: Associació d'Estudis Reusencs.

11 GENERALITAT DE CATALUNYA (2018). *Informe de l'associacionisme i el voluntariat a Catalunya 2018*. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament de Treball, Afers Socials i Famílies.

12 GENERALITAT DE CATALUNYA (2018). *Informe de l'associacionisme i el voluntariat a Catalunya 2018*. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament de Treball, Afers Socials i Famílies.

13 AJUNTAMENT DE REUS. «Centre de Lectura» [en línia]. De reus.cat.

14 GENERALITAT DE CATALUNYA (2018). *Informe de l'associacionisme i el voluntariat a Catalunya 2018*. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament de Treball, Afers Socials i Famílies.

15 *Observatori Empresarial* [Tarragona: CEPTA], núm. 124 [en línia]. De cepta.es.

Actualment, el context socioeconòmic i polític globalitzat afavoreix l'aparició de noves entitats no lucratives d'acord amb aquesta realitat. Les temàtiques que aborden les organitzacions donen pistes de les inquietuds i motivacions de la ciutadania per organitzar-se.

5. L'actual context demogràfic actual al Camp de Tarragona

5.1. Configuració política del territori

El territori que forma el Camp de Tarragona es desenvolupa a la zona litoral i la Serralada Prelitoral Catalana. Pel seu clima i la seva situació privilegiada, la línia de costa esdevé espai residencial i turístic. A més, al Tarragonès hi ha una indústria petroquímica àmpliament desenvolupada. El Camp de Tarragona ocupa prop del 4,8% de l'extensió de Catalunya i la seva població es concentra majoritàriament en entorns urbans, sobretot a la conurbació dels nuclis de Tarragona i Reus.¹⁶

Les comarques que formen el Camp de Tarragona són cinc: el Baix Camp, l'Alt Camp, la Conca de Barberà, el Priorat i el Tarragonès. Fins al 2017, abans de la recuperació de la vegueria del Penedès, també s'hi incloïa el Baix Penedès.

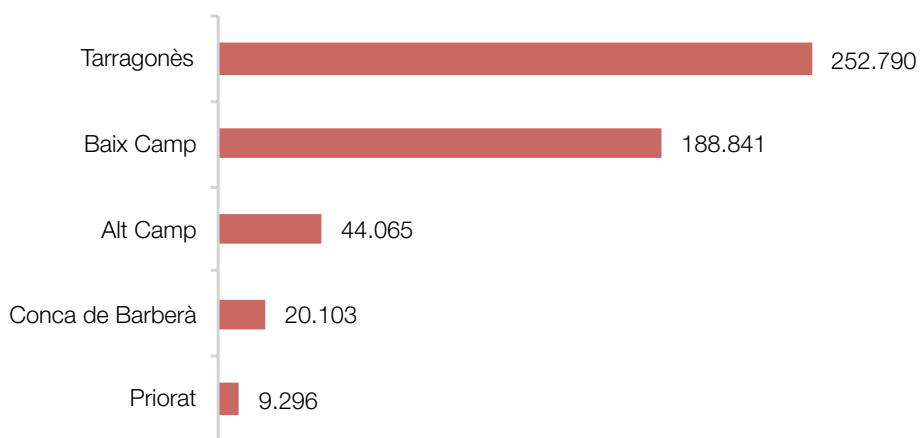
5.2. Distribució de la població

Hi ha un axioma en l'anàlisi de les entitats i el voluntariat que relaciona el nombre d'entitats i de persones voluntàries amb el volum de població, ja que, malgrat que no és l'únic factor explicatiu, la vinculació és clara. En aquest sentit, el Tarragonès concentra més entitats. Les entitats les fan les persones i aquestes determinaran les missions, els àmbits temàtics i els models organitzatius en cada cas. D'aquí la necessitat de contextualitzar el món associatiu i l'activitat voluntària a partir de les característiques sociodemogràfiques de la població.

16 PLA ESTRATÈGIC DEL CAMP DE TARRAGONA (2008). *Pla estratègic del Camp de Tarragona: la suma que multiplica*. Tarragona: Generalitat de Catalunya; Universitat Rovira i Virgili [en línia]. De mesa-camptarragona.cat.

Segons l'Institut d'Estadística, el Camp de Tarragona té 120 municipis i 324 entitats singulars de població, on viu gairebé el 7% de la població de Catalunya; en concret, 515.095 habitants l'any 2018. El Camp de Tarragona ocupa el 8% del territori català i té una densitat de població de 190,5 hab./km², xifra que se situa per sota de la mitjana catalana, que és de 237 hab./km². Gairebé la meitat de la població —el 49% concretament— s'ubica a la comarca del Tarragonès.

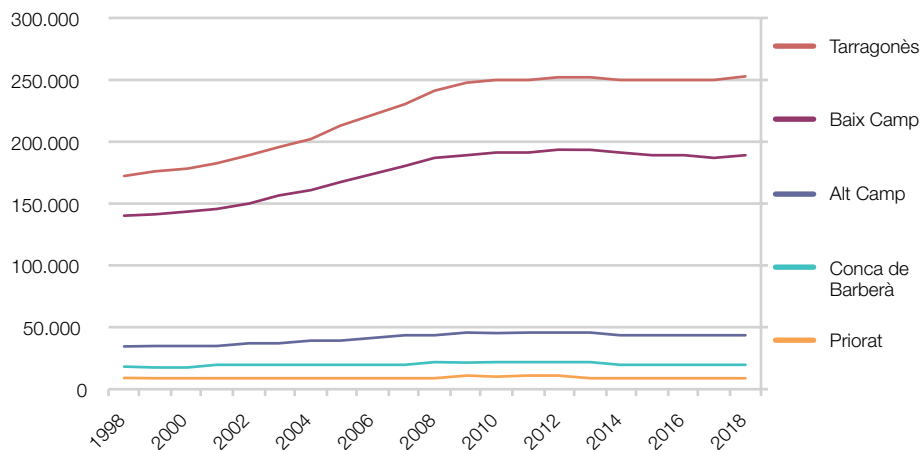
Gràfic 2 Població el 2018 per comarques, en nombre d'habitants

Font: *Idescat*

La distribució per comarques no és homogènia, com tampoc ho és l'evolució de la població en cadascuna d'elles. De les cinc comarques que formen la demarcació es pot fer una divisió entre les que superen els 200.000 habitants —Tarragonès—, les que tenen menys de 150.000 habitants —Baix Camp— i les que en tenen menys de 50.000 —Alt Camp, Conca de Barberà i Priorat—. A totes les comarques ha anat augmentant progressivament el nombre d'habitants menys a les dues amb menys habitants, que s'han mantingut estables davallada.

Gràfic 3 Evolució del 1998 al 2018 de la població per comarques, en nombre d'habitants

Font: Idescat

5.3. Característiques demogràfiques

El Camp de Tarragona, juntament amb altres vegueries, com la Catalunya Central i les Terres de l'Ebre, té una distribució de la població per edats en què el jovent té menys presència i se situa per sota de la mitjana de Catalunya. A més, al Camp de Tarragona, l'índex de sobreenvelliment, és a dir, el factor de mesura de la població més gran de vuitanta-cinc anys respecte al total de persones majors de seixanta-cinc anys, també és molt similar a la mitjana. Amb això, el perfil sociodemogràfic de la població es dibuixa amb la presència de grups d'edats més avançades que la mitjana de Catalunya i una elevada esperança de vida.

Taula 1 Índex d'envelliment i sobreenvelliment a Catalunya i al Camp de Tarragona

Envelliment i sobreenvelliment	Catalunya	Camp de Tarragona	Diferència
Índex d'envelliment (població de 65 anys i més per cada 100 habitants de menys de 15 anys)	119,3%	103,6%	-15,7%
Índex de sobreenvelliment (població de 85 anys i més per cada 100 habitants de menys de 65 anys)	16,7%	15,9%	-0,8%

Font: *Idescat*

La població arrelada al Camp de Tarragona procedeix sobretot de la mateixa comunitat autònoma; en concret, el 64% de la població el 2018, segons l'Institut d'Estadística de Catalunya. El 19% prové de la resta d'Espanya i el 17%, de l'estranger. En comparació amb el conjunt de Catalunya s'observa que hi ha més presència de persones nascudes al país, i es troben infrarepresentades aquelles nascudes a la resta d'Espanya i a l'estranger..

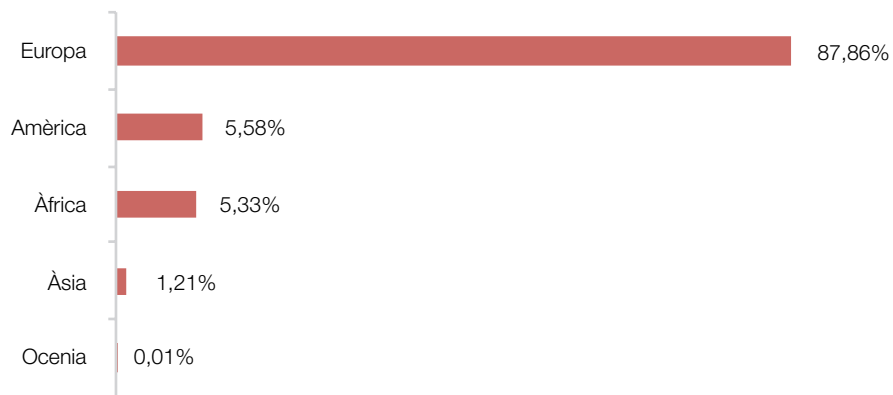
Taula 2 Lloc de naixement de la població a Catalunya i al Camp de Tarragona

	Catalunya	Camp de Tarragona	Diferència
Catalunya	64%	64%	=
Altres comunitats autònomes	17%	19%	+2%
Estranger	19%	17%	-2%
Total	100%	100%	0%

Font: *Idescat*

Per continents de procedència, més del 87% de la població ha nascut al continent europeu, més del 5% a Amèrica i també més del 5% a l'Àfrica. Els continents asiàtic i oceànic són els menys representats.

Gràfic 4 Població el 2018 al Camp de Tarragona per continent de procedència

Font: *Idescat*

6. Les organitzacions sense ànim de lucre al Camp de Tarragona

6.1. Xifres principals

En l'informe global de l'associacionisme i el voluntariat a Catalunya 2018 ja es feia esment del dinamisme del món no lucratiu, en què constantment s'estan creant noves entitats, mentre que d'altres abandonen l'activitat. Això, entre les diferents conseqüències i derivades que pugui tenir, a efectes de recerca, es tradueix en una dificultat per comptabilitzar el total d'organitzacions actives al territori.

En aquest cas, la metodologia emprada consisteix a recollir diferents fonts de dades primàries i secundàries, analitzar-ne la qualitat i comparar-les per tal de generar una estimació estadística d'acord amb les correccions escaients. Amb això s'obté una xifra estimada però no es tracta d'un cens o registre actualitzat.

S'estima que a Catalunya hi ha prop de 24.000 entitats. De fet, l'estimació se situa en l'interval de 23.000 a 25.000 organitzacions. Aquesta xifra s'ha anat revisant a partir de les diferents edicions d'«El Panoràmic» i complementant amb altres estudis existents (vegeu la nota metodològica als annexos). A més, s'ha projectat també el nombre total de persones voluntàries, situat en prop de 510.000, i de persones associades, les quals sumen 1.550.000.

Taula 3 Dades de dimensió estimades a Catalunya

Variables d'interès	Total estimat
Entitats actives ¹⁷	24.000
Persones associades ¹⁸	1.550.000
Persones voluntàries ¹⁹	510.000

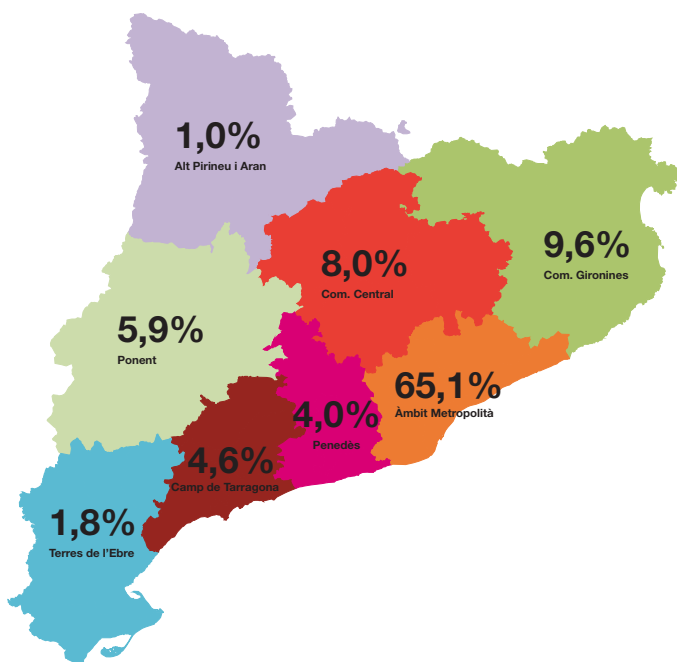
La distribució de les organitzacions no és homogènia al llarg del territori, i hi ha diferents factors que poden contribuir a explicar-ho. El més marcat es relaciona amb la dimensió dels municipis en nombre d'habitants. Així, la concentració al Camp de Tarragona és aproximadament proporcional al nombre de població que representa sobre el conjunt de Catalunya. S'estima així que el 4,6% de les entitats catalanes s'ubiquen en aquesta demarcació. Aquesta xifra es tradueix en prop de 1.104 entitats.

17 S'entén per entitat activa aquella que ha desenvolupat com a mínim una activitat durant l'any de referència de l'estudi (2016).

18 Xifra de persones associades no úniques, ja que una persona pot ser sòcia de més d'una entitat.

19 Xifra de persones voluntàries no úniques, ja que una persona pot ser voluntària de més d'una entitat. També pot ser voluntària d'una entitat i sòcia d'una altra.

Gràfic 5 Mapa de distribució de les entitats al territori català

Font: "El Panoràmic 2017"

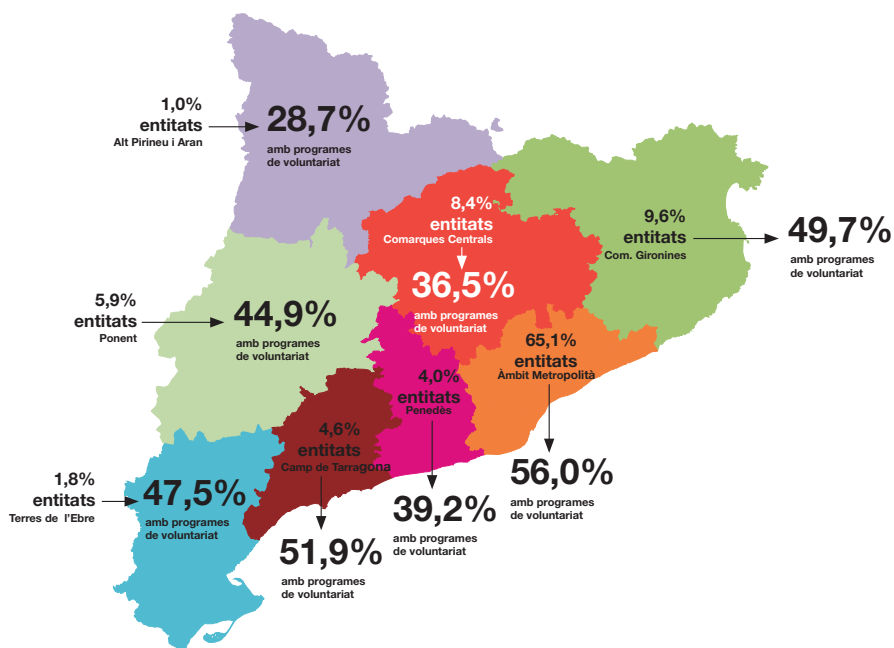
La distribució d'entitats entre les comarques que formen la vegueria tampoc no és homogènia entre si. Novament, a partir de fonts de dades primàries i secundàries, s'ha estimat el pes de les entitats que hi ha a cada comarca. Els resultats apunten a una concentració d'entitats a la comarca del Tarragonès, on s'estima que s'ubiquen gairebé la meitat de les entitats de la demarcació, concretament el 46%. A més, les dades apunten que al Baix Camp hi ha prop del 33% del total d'entitats de la vegueria, a l'Alt Camp el 10% i a la Conca de Barberà el 7%. La comarca del Priorat se situa en el 4%.

Taula 4 Dades per territori estimades pel Camp de Tarragona

Territori	Entitats
Tarragonès	46%
Baix Camp	33%
Alt Camp	10%
Conca de Barberà	7%
Priorat	4%
Total	100%

El mapa de les entitats amb programes de voluntariat aporta una altra mirada sobre la realitat territorial, d'acord amb aquest tipus de participació concreta. L'anàlisi del pes de les entitats amb programes de voluntariat a cada demarcació mostra que hi ha una concentració en el Camp de Tarragona. En aquesta vegueria, s'estima que el 51,9% de les entitats compten amb programes de voluntariat.

Gràfic 6 Mapa de les entitats sense afany de lucre amb programes de voluntariat.

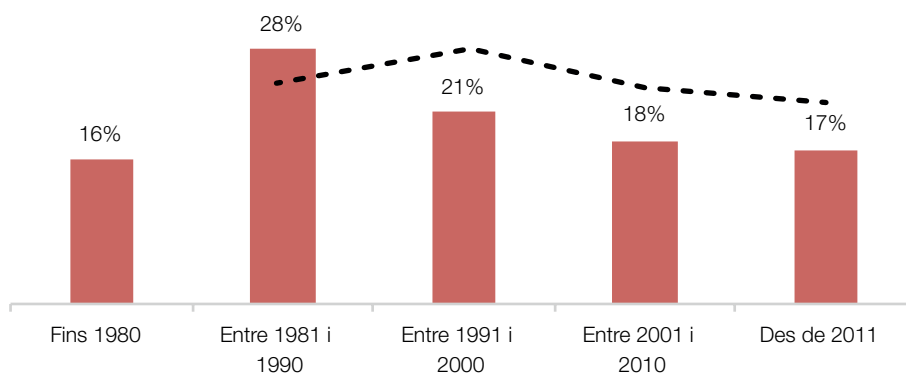
Font: "El Panoràmic 2017"

6.2. Caracterització de les entitats

Per tal de copsar la realitat del teixit associatiu i de les entitats en un territori concret es poden estudiar determinades variables de caracterització de les organitzacions, com són l'any de constitució, la forma jurídica o l'àmbit d'activitat. Aquest exercici es realitza tant en el conjunt de Catalunya com en aquesta sèrie d'informes territorials, per tal d'identificar elements distintius de les diferents realitats al territori pel que fa a la configuració del món no lucratiu.

Un d'aquests elements és l'any de constitució de les entitats. Al Camp de Tarragona es mostra una tendència diferent de la resta de territoris, amb més entitats que perduren en el temps. La creació de noves organitzacions té un pes decreixent des de la dècada dels anys noranta. D'aquesta manera, una de cada quatre entitats, concretament el 28%, es va crear a la dècada dels vuitanta, i aquesta és l'etapa més prolífica per al naixement d'entitats. En les dècades posteriors, entre els anys 1991 i 2000 es van crear el 21% de les entitats, entre el 2001 i el 2010 el 18% i des del 2011 el 17%. A més, fins al 1980 es van crear el 16% de les organitzacions no lucratives actuals al Camp de Tarragona. Aquest recorregut apunta a una demarcació amb una tendència a l'alentiment en el sorgiment de noves propostes i, a la vegada, a la consolidació d'aquelles constituïdes durant la transició democràtica.

Gràfic 7 Any de constitució de les entitats del Camp de Tarragona

Font: "El Panoràmic 2017"

En fer la comparativa amb la mitjana catalana les xifres mostren un pes diferenciat de les entitats creades als anys vuitanta, que es troben 13 punts per sobre del conjunt. Per contra, a la resta de trams les xifres són inferiors, especialment entre el 2001 i el 2010, en què la davallada se situa en 7 punts respecte de la mitjana catalana.

Taula 5 Any de constitució de les entitats a Catalunya en comparació amb el Camp de Tarragona

Període	Catalunya	Camp de Tarragona	Diferència
Fins al 1980	19%	16%	-3%
Entre el 1981 i el 1990	15%	28%	+13%
Entre el 1991 i el 2000	22%	21%	-1%
Entre el 2001 i el 2010	25%	18%	-7%
Des del 2011	19%	17%	-2%
Total	100%	100%	0%

Font: "El Panoràmic 2017"

Aquestes dades apunten, doncs, un element positiu, que és la consolidació de les entitats de manera continuada en el temps. I aquí molt probablement tenen un paper clau les administracions públiques i les organitzacions de segon nivell i superior. Tanmateix, seria pertinent preguntar-se quins elements hi ha darrere del poc pes de les entitats creades en la primera dècada del segle XXI, que se situen 7 punts per sota de la mitjana. Dos possibles factors explicatius es relacionen amb una reducció en la creació de noves propostes en aquest període i amb una especial feblesa d'aquestes noves propostes, que n'hagi provocat l'extinció de manera més acusada.

Sigui com sigui, la trajectòria de les entitats no és homogènia en el conjunt del territori català, ans al contrari, hi ha una diversitat de tendències de creixement i consolidació, que permeten comparar el Camp de Tarragona amb la resta de vegueries.

Gràfic 8 Gràfics d'any de constitució per vegueries

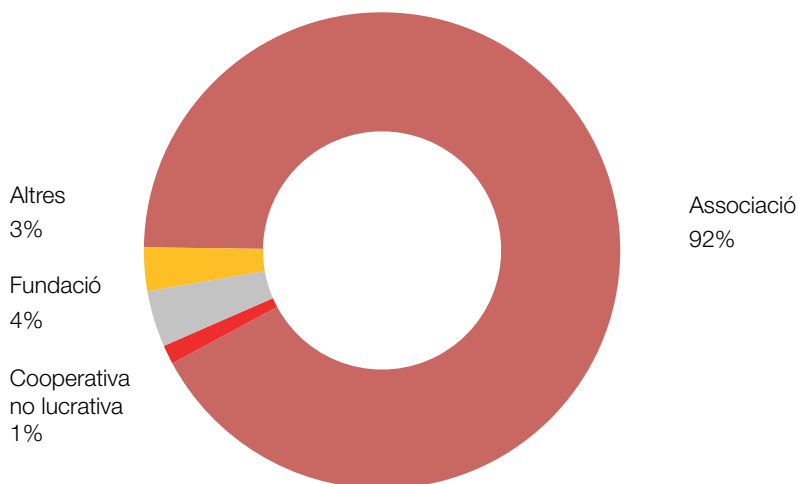

* En els casos que no apareix percentatge és perquè no es disposa de dades

Pel que fa a les formes jurídiques, el territori català es pot definir pel predomini de l'associació, i al Camp de Tarragona aquesta tendència es manté. Així, la forma jurídica més freqüent a Catalunya és l'associació, amb el 85% d'entitats que tenen aquesta forma jurídica, i en el cas del Camp de Tarragona aquest pes s'accentua en set punts, i la xifra és del 92%.

Les altres formes jurídiques estan menys representades a causa de la predominança precisament de les associacions. Les fundacions representen el 4% del total, 4 punts per sota de la mitjana de Catalunya, i les cooperatives no lucratives l'1%, 2 punts per sota. Altres tipologies d'organitzacions, en què s'inclouen organitzacions religioses i aquelles que encara no tenen forma jurídica, representen el 3%, 1 punt per sota de la mitjana de Catalunya.

Gràfic 9 Forma jurídica de les entitats del camp de tarragona

Font: "El Panoràmic 2017"

Taula 6 forma jurídica de les entitats a Catalunya comparades amb el Camp de Tarragona

Forma jurídica	Catalunya	Camp de Tarragona	Diferència
Associacions	85%	92%	+7%
Fundacions	8%	4%	-4%
Cooperatives no lucratives	3%	1%	-5%
Altres	4%	3%	-1%
Total	100%	100%	0%

Font: "El Panoràmic 2017"

L'àmbit d'actuació de les entitats, és a dir, allò que defineix l'activitat central de l'entitat, és també un factor de caracterització clau. La llista de possibles temàtiques forma part de la definició operativa elaborada en el marc de la recerca d'«El Panoràmic 2017».

ÀMBITS D'ACTIVITAT DE LES ENTITATS

Acció social

Entitats que s'adrecen a col·lectius amb addiccions, atenció a les dones, gent gran, atenció a la infància i/o joventut, discapacitat, salut mental, malalties, persones immigrades i pobresa i exclusió.

Ambientals

Entitats de custòdia del territori, defensa i protecció d'animals, ecologia i protecció de la natura, energies alternatives i mobilitat.

Comunitàries i veïnals

Associacions veïnals, xarxes de suport, desenvolupament comunitari i foment i suport a la ciutadania activa.

ÀMBITS D'ACTIVITAT DE LES ENTITATS

Cooperació, pau i drets humans

Organitzacions d'ajuda humanitària, drets humans, cooperació al desenvolupament, comerç just i pau.

Cultura

Àmbit de la festa i l'artesanía, ateneus i casals populars, castellers i falcons, ciència, divulgació, estudi i recerca, cant coral i música, dansa, diables, bestiari i trabucaires, gegants i nans, teatre i arts escèniques, cinema i fotografia, cases regionals, cultura i llengua catalana, cultures estrangeres i multiculturalitat, oci, temps lliure o aficions.

Drets civils

Drets econòmics, socials i culturals, drets sexuals i reproductius, equitat de gènere i associacions cannàbiques.

Formació i educació²⁰

Associacions de mares i pares d'alumnes, associacions d'estudiants, formació d'adults i aules d'extensió universitària i associacionisme educatiu (lleure)^A.

Esport²¹

Iniciació a la pràctica d'activitat física o esportiva, iniciació, perfeccionament i tecnificació d'un esport, activitat fisicoesportiva recreativa, esport i salut, integració esportiva i esport per a persones amb discapacitats

Segons aquesta classificació, i d'acord amb l'estimació estadística realitzada, l'àmbit d'activitat més representat al Camp de Tarragona és el cultural, amb un 33%. En segon i tercer lloc se situen les organitzacions dels àmbits de la formació i educació (26%) i de l'acció social (15%). Aquests tres àmbits són,

20 Les entitats juvenils es concentren principalment en aquest epígraf, ja que entre el 70%-80% són de lleure. En una xifra menor però també representades aquí es troben les associacions d'estudiants. Les entitats formades per joves, però amb una missió alineada clarament amb algun dels àmbits descrits, s'han considerat segons aquest àmbit. Així, per exemple, una colla jove de diables forma part de les entitats culturals

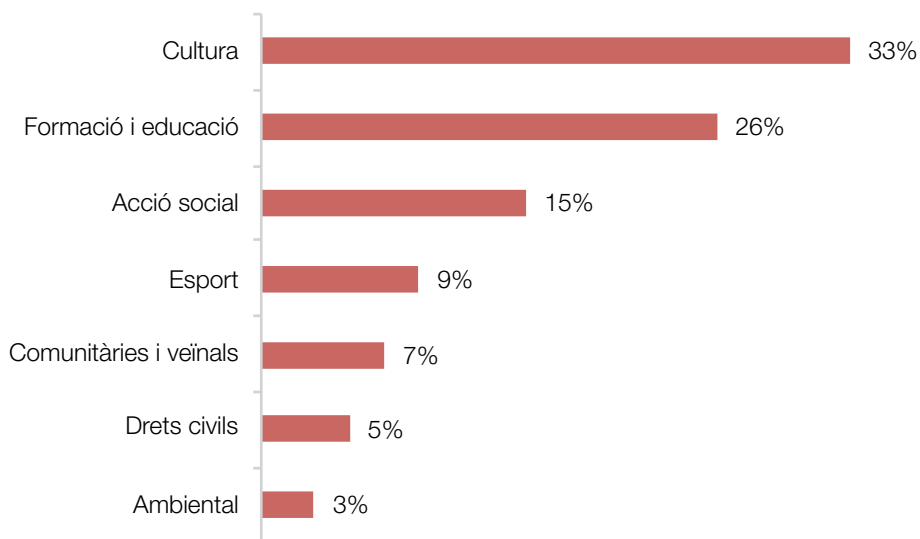
21 Es consideren només clubs esportius. Les seccions o grups esportius, per exemple, d'una AMPA no s'han tingut en compte, ja que l'AMPA s'ubica a formació i educació.

doncs, els més representats. Per sota se situen les entitats esportives (9%), comunitàries i veïnals (6%), de drets civils (5%), de cooperació, pau i drets humans (3%) i ambientals (3%).

Les dades comparades amb el conjunt de Catalunya apunten algunes diferències. Les més destacades són la infrarepresentació de les organitzacions d'acció social, que al Camp de Tarragona es troben representades en 13 punts menys que a la resta de Catalunya, i les entitats esportives, que estan 11 punts per sota de la mitjana catalana. La resta d'àmbits, en canvi, estan més representats, amb entre 2 i 8 punts per sobre de la mitjana de Catalunya.

Aquestes diferències semblen respondre a la mateixa idiosincràsia del territori, considerant les característiques socials, econòmiques, demogràfiques i geogràfiques.

Gràfic 10 Àmbit d'actuació de les entitats de base del Camp de Tarragona

Font: "El Panoràmic 2017"

Taula 7 Àmbit d'activitat de les entitats a Catalunya en comparació amb el Camp de Tarragona

Àmbit d'actuació	Catalunya	Camp de Tarragona	Diferència
Cultura	25%	33%	+8%
Acció social	28%	15%	-13%
Formació i educació	21%	26%	+5%
Esport	20%	9%	-11%
Comunitàries i veïnals	3%	6%	+3%
Ambientals	1%	3%	+2%
Drets civils	1%	5%	+4%
Cooperació, pau i drets humans	1%	3%	+2%
Total	100%	100%	0%

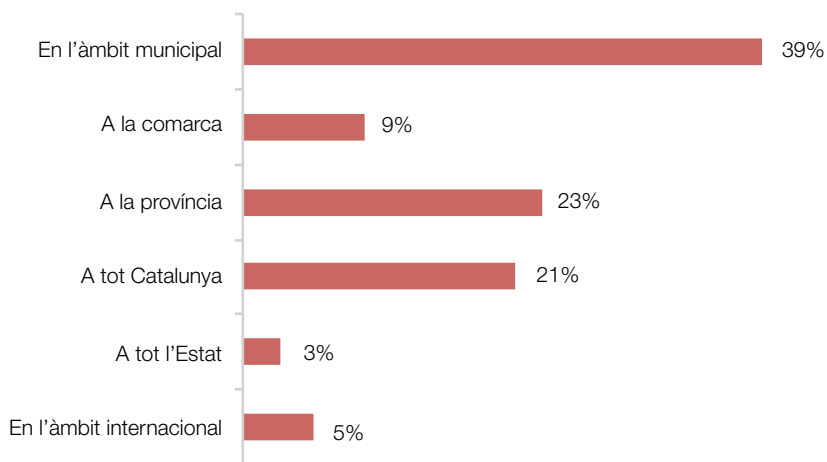
Font: "El Panoràmic 2017"

L'àmbit d'actuació territorial, és a dir, l'abast geogràfic de les actuacions, és un altre element que aporta pistes sobre la dimensió de les entitats i, en conseqüència, sobre les característiques de les seves activitats, de la seva base social, etc. A tall d'exemple, una entitat que pretén desenvolupar la seva activitat des de la proximitat actuarà en un àmbit molt local. També aquelles amb estructures de dimensió petita, ja que tindran dificultats per ampliar el seu radi d'acció. En l'àmbit local és on es troben la majoria d'entitats al Camp de Tarragona, concretament, el 39%.

En segon i tercer lloc es troben representades les entitats que actuen en l'àmbit provincial (23%) i a tot Catalunya (21%). En xifres menors hi ha les entitats comarcals (9%), internacionals (5%) i estatals (3%). En comparar aquestes dades amb les del conjunt de Catalunya es pot detectar una gran representació de les entitats provincials, que estan 14 punts més representades que la mitjana catalana. Probablement això té relació amb l'any de constitució predominant per a les entitats d'aquesta demarcació, que se situa en la dècada dels anys vuitanta.

La resta d'àmbits es troben lleugerament menys representats, a excepció del català, que està un punt per sobre del conjunt de Catalunya.

Gràfic 11 Àmbit territorial d'actuació principal.

Font: "El Panoràmic 2017"

Taula 8 Àmbit territorial de les entitats a Catalunya en comparació amb el Camp de Tarragona

Àmbit territorial	Catalunya	Camp de Tarragona	Diferència
Municipal	43%	39%	-4%
Comarcal	13%	9%	-4%
Provincial	9%	23%	+14%
Tot Catalunya	20%	21%	+1%
Tot l'Estat	7%	3%	-4%
Internacional	8%	5%	-3%
Total	100%	100%	0%

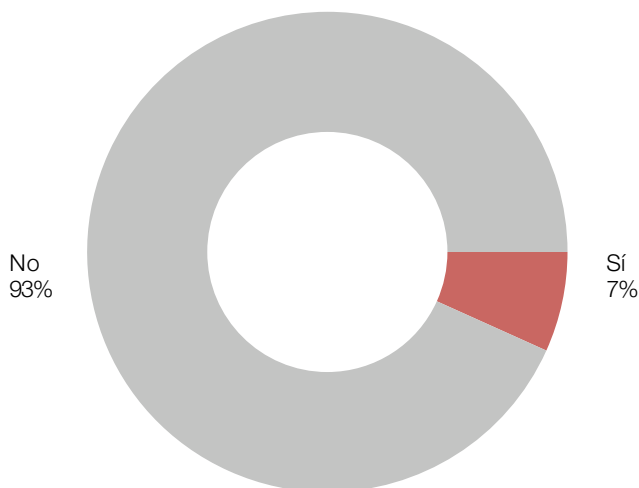
Font: "El Panoràmic 2017"

Com s'ha posat de manifest en el recorregut històric, la religió va tenir un paper clau en la creació de fundacions hospitalàries, així com en les expressions festives primerenques, les organitzacions de lleure, les socials, etc. al llarg

del temps. Des d'aquesta perspectiva es vol analitzar quin pes té la inspiració religiosa en les entitats avui dia.

Segons les dades recollides en «El Panoràmic 2017», el 7% de les entitats consideren que estan inspirades des de principis religiosos, dos punts menys que al conjunt de Catalunya. Cal matisar que hi ha un nombre significatiu d'entitats que apunten que, tot i que actualment no es consideren inspirades en principis religiosos, es basen en uns valors socials, tradicionals i patrimonials comuns en la societat actual, que està construïda, en part, sobre valors religiosos cristians.

Gràfic 12 La vostra organització està inspirada en principis religiosos?

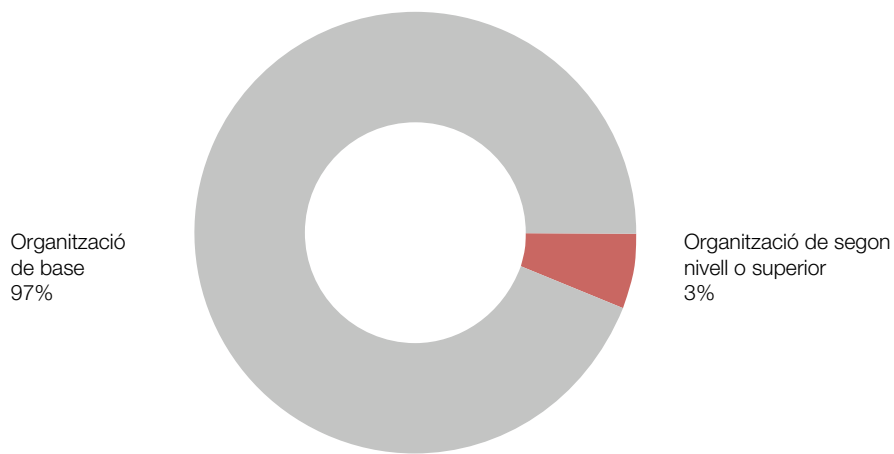

Font: "El Panoràmic 2017"

La pertinença a les organitzacions de segon nivell (o superior) és un senyal d'estructuració i vertebració del sector. Aquestes organitzacions esdevenen un espai de treball col·lectiu d'acord amb unes fites comunes, permeten millorar les accions d'incidència política, la interlocució amb altres agents, etc. Per tant, una altra variable de caracterització que es considera fa referència precisament al nivell de les organitzacions. És a dir, si són de base o primer nivell, i per tant agrupen persones, o si són de segon nivell o superior —com ara federacions, coordinadores, plataformes, etc.— i agrupen entitats.

Segons les dades recollides a «El Panoràmic 2017», al Camp de Tarragona el 97% de la mostra són organitzacions de base, mentre que el 3% són organitzacions de segon nivell o superior. En comparació amb el conjunt de Catalunya, les entitats de base estan 3 punts més representades.

Gràfic 13 Nivell de les entitats al camp de tarragona

Font: "El Panoràmic 2017"

Taula 9 Nivell de les entitats a Catalunya en comparació amb el Camp de Tarragona

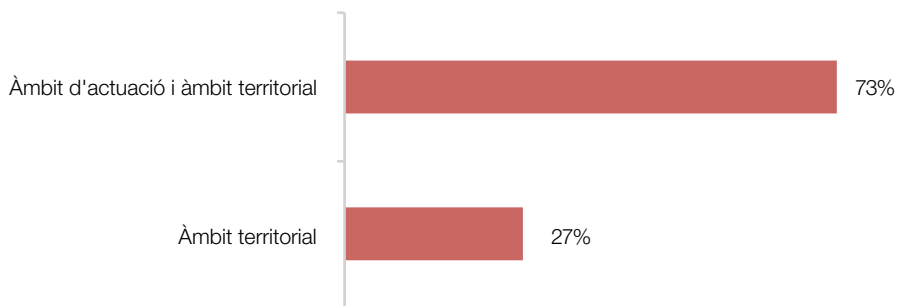
Nivell de les entitats	Catalunya	Camp de Tarragona	Diferència
Organització de base	94%	97%	+3%
Organització de segon nivell o superior	6%	3%	-3%
Total	100%	100%	0%

Font: "El Panoràmic 2017"

La manera com s'agrupen les entitats pot respondre a diferents qüestions, però el més habitual és establir criteris territorials i sectorials. En preguntar a les entitats de segon nivell o superior quins són els criteris establerts per federar-se, els resultats indiquen que la suma dels àmbits d'actuació i territorial és el principal

criteri establert. De fet, aquest doble criteri és aplicat pel 73% de les entitats de segon nivell o superior. El 27% restant empren criteris exclusivament territorials.

Gràfic 14 Criteris d'incorporació de les entitats de segon nivell o superior al Camp de Tarragona.

Font: "El Panoràmic 2017"

En síntesi

Es calcula que a la vegueria del Camp de Tarragona hi ha 1.104 entitats sense ànim de lucre que es distribueixen de manera desigual entre les cinc comarques que componen el territori. Destaca el Tarragonès, que concentra gairebé la meitat de les entitats (49%).

La major part de les entitats es van crear a la dècada dels vuitanta, concretament el 28%, i a partir d'aquesta dècada s'observa un decreixement progressiu en la creació d'organitzacions no lucratives, fet diferencial de la resta de Catalunya. Aquesta caracterització específica pot significar més suport i acompanyament a les entitats, que permet la seva permanència en el temps.

La forma jurídica més comuna és l'associació (92%) i l'àmbit d'actuació el cultural (33%), representat 8 punts per sobre de la mitjana catalana.

Territorialment les dades apunten al treball des de la proximitat, ja que el 39% de les entitats desenvolupen la seva activitat només al mateix municipi on tenen la seu i el 23% a la província, una xifra 14 punts superior al conjunt de Catalunya.

Perfil tipus de les entitats del Camp de Tarragona:

- **Associació**, Fundació, Cooperativa no lucrativa, Altres
- Acció Social, Ambiental, Comunitàries i veïnals, Cooperació, pau i drets humans, **Cultura**, Drets Civils, Educació i formació, Esport
- Abans de 1980, **1981** i **1990**, 1991 i 2000, 2001 i 2010, Després 2010
- **Municipal**, comarcal, provincial, tot Catalunya, tot l'Estat, internacional

6.3. Les persones

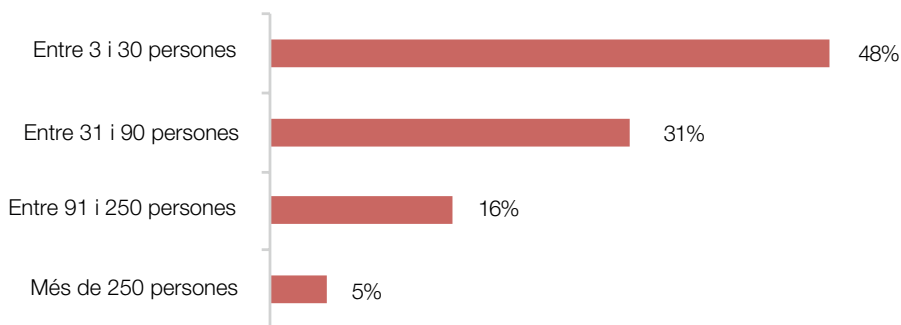
6.3.1. Persones actives

La transformació social passa per la capacitat que tenen les persones per sumar i construir des de la comunitat, donant respostes col·lectives a necessitats individuals. Les persones són, doncs, el nucli de la vida de les entitats, les quals poden tenir diverses formes d'actuar i relacionar-se dins de l'organització. En aquest bloc s'analitzen les formes de participació més comunes, que sovint estan condicionades per qüestions com la missió de l'entitat, la seva forma jurídica, la manera d'organitzar-se o els recursos disponibles.

«El Panoràmic 2017» recull un concepte ampli de participació que s'ha volgut anomenar «persones actives». Sota aquest terme s'agrupen les persones que fan possible el dia a dia d'una entitat, independentment del vincle que hi tinguin (és a dir, de si són sòcies, membres de la junta, voluntàries, etc.), ja que el seu valor rau en el fet que són el motor de l'organització.

Per dur a terme l'anàlisi de les persones actives s'han agrupat les entitats per trams segons el seu nombre. El primer segment recull les entitats que tenen fins a 30 persones actives; el segon, de 31 a 90 persones; el tercer, de 91 a 250, i l'últim, més de 250 persones.

Gràfic 15 Entitats segons les persones actives (per trams) al Camp de Tarragona

Font: "El Panoràmic 2017"

Les dades dibuixen un teixit associatiu amb organitzacions d'una trentena de persones. Les entitats que tenen entre 3 i 30 persones actives suposen gairebé la meitat de les organitzacions; en concret, el 48% del total. El segon tram, que comprèn les entitats amb entre 31 i 90 persones, representa el 31%. El 16% de les entitats organitzen el seu dia a dia amb entre 91 i 250 persones i el 5% amb més de 250 persones. Aquestes xifres difereixen lleugerament de les del conjunt de Catalunya: el primer tram es troba 2 punts per sota, el segon i el tercer trams, 5 i 2 punts per sobre, respectivament, i el darrer tram està 3 punts menys representat que la mitjana catalana. Aquests diferències mostren una concentració més gran en els trams intermedis de les entitats del Camp de Tarragona. Aquesta qüestió es pot vincular amb l'àmbit d'activitat predominant, el cultural, i les seves dinàmiques de participació.

Taula 10 Entitats segons el nombre de persones actives (per trams) a Catalunya i al Camp de Tarragona

Nombre de persones actives	Catalunya	Camp de Tarragona	Diferència
Entre 3 i 30 persones actives	52%	48%	-4%
Entre 31 i 90 persones actives	26%	31%	+5%

Nombre de persones actives	Catalunya	Camp de Tarragona	Diferència
Entre 91 i 250 persones actives	14%	16%	+2%
Més de 250 persones actives	8%	5%	-3%
Total	100%	100%	0%

Font: "El Panoràmic 2017"

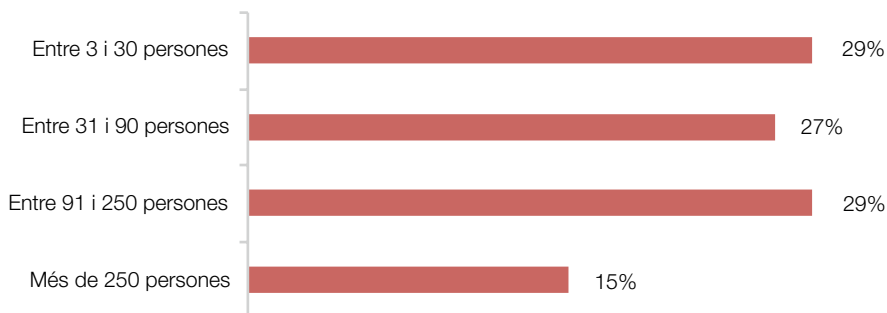
6.3.2. Persones associades

El gruix de les entitats no lucratives al Camp de Tarragona té com a forma jurídica l'associació; en concret, el 97%. Sota aquesta fórmula legal, la persona associada és la figura indispensable a través de la qual s'articula l'entitat. Per analitzar les associacions d'acord amb el nombre de persones associades s'ha utilitzat novament el mateix criteri que amb les persones actives, així com els mateixos trams, ja que les dimensions són semblants i això facilita el contrast de la informació.

El primer tram, que agrupa les entitats de 3 a 30 persones associades, representa el 29% del total, la mateixa xifra que el tercer tram, que representa les associacions amb entre 91 i 250 persones sòcies. El segon segment, d'entre 31 i 90 persones associades, concentra el 27% d'organitzacions no lucratives. En darrer lloc, el 15% de les associacions tenen més de 250 persones associades.

Les dades comparades amb el conjunt de Catalunya mostren tendències semblants, tot i que el tercer segment d'entitats, amb entre 91 i 250 persones, està 4 punts per sobre de la mitjana catalana. Novament, es pot relacionar aquest resultat amb l'àmbit predominant d'activitat, el cultural.

Gràfic 16 Entitats segons les persones associades

Font: "El Panoràmic 2017"

Taula 11 Associacions segons el nombre de persones sòcies (per trams) a Catalunya i al Camp de Tarragona

Persones sòcies	Catalunya	Camp de Tarragona	Diferència
Entre 3 i 30 persones sòcies	32%	29%	-3%
Entre 31 i 90 persones sòcies	26%	27%	+1%
Entre 91 i 250 persones sòcies	25%	29%	+4%
Més de 250 persones sòcies	17%	15%	-2%
Total	100%	100%	0%

Font: "El Panoràmic 2017"

Les persones associades poden tenir diferents graus d'implicació, que poden anar des de la participació en les assemblees fins a la implicació en el dia a dia de l'associació. També hi ha diferències pel que fa al pagament d'una quota, en què cada cop és més habitual la figura del soci/a de «butxaca buida». En «El Panoràmic 2017» es van establir quatre possibles graus o nivells d'implicació de

les persones associades d'acord amb unes definicions operatives per a aquest fi. La gradació comprèn els graus de dirigent, d'activista o responsable, de persona sòcia de base i de persona sòcia inactiva.

GRAUS D'IMPLICACIÓ DE LES PERSONES ASSOCIADES

Persones associades inactives

Aquelles persones que, tot i ser sòcies, no solen participar en cap dels espais.

Persones associades de base

Aquelles persones que no assumeixen responsabilitats i no participen en l'organització de les activitats, però assisteixen puntualment a algun dels espais de decisió, assisteixen amb certa assiduitat a les activitats i poden col·laborar puntualment donant un cop de mà, a més de pagar la quota (si és el cas).

Activistes i responsables

Aquelles persones activistes que, tot i no assumir responsabilitats de lideratge, coordinació i organització general de l'entitat, participen activament de les diverses activitats, solen assistir a les reunions i s'involucren en l'organització d'activitats o projectes concrets, a més de pagar la quota (si és el cas).

Dirigents

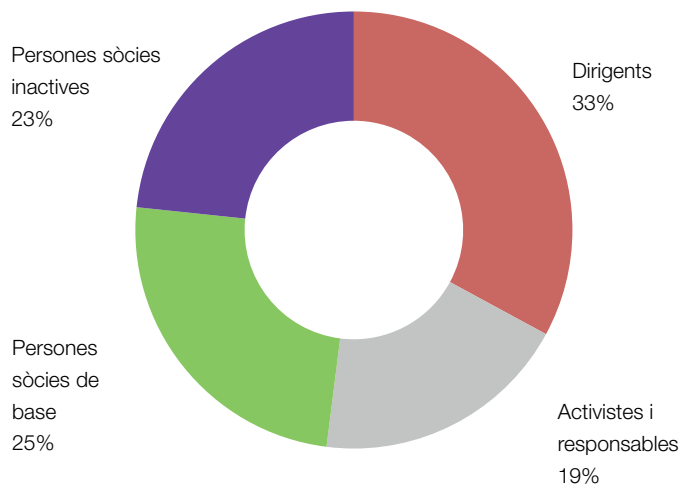
Aquelles persones que assumeixen tasques i responsabilitats de lideratge, coordinació i organització envers el projecte general. Participen activament en els diferents espais de decisió i en l'organització dels diferents projectes de l'entitat.

Les dades obtingudes indiquen una distribució equitativa dels diversos rols de les persones associades amb especial presència de les persones dirigents, que representen el 33% del total. Seguidament es troben les persones sòcies de base i les persones sòcies inactives, que representen el 25% i el 23%, respectivament. Les persones activistes i les dirigents són les menys representades, amb el 19%.

El nombre de persones dirigents es troba 13 punts per sobre de la mitjana de Catalunya; en canvi, les persones sòcies inactives es troben 9 punts per sota. Probablement el tipus d'activitat condiona la presència dels diferents nivells de participació i en el cas del Camp de Tarragona l'àmbit més representat és el cultural.

A priori aquestes xifres semblen difícils d'interpretar, sobretot pel que fa a l'alta representació de persones dirigents. Sembla, doncs, prematur treure conclusions en aquest sentit, i seria recomanable disposar en el futur de noves sèries de dades que ajudin a verificar i interpretar aquests resultats.

Gràfic 17 Persones sòcies segons el grau d'implicació

Font: "El Panoràmic 2017"

Taula 12 Persones sòcies segons el grau d'implicació a Catalunya i al Camp de Tarragona.

Grau d'implicació	Catalunya	Camp de Tarragona	Diferència
Persones sòcies inactives	32%	23%	-9%
Persones sòcies de base	26%	25%	-1%
Activistes i responsables	22%	19%	-3%
Dirigents	20%	33%	+13%
Total	100%	100%	0%

Font: "El Panoràmic 2017"

6.3.3. Persones voluntàries

Al Camp de Tarragona més de la meitat de les entitats compten amb programes de voluntariat, suposen el 51,9% del total d'organitzacions no lucratives del territori. En els programes de voluntariat s'hi inclouen aquelles persones que participen de manera altruista i lliure en les entitats i que no se situen en el marc de la persona sòcia. Es descarten, doncs, les persones voluntàries sòcies. La xifra és lleugerament superior a la mitjana de Catalunya, on el 51% d'entitats compten amb programes de voluntariat.

Malgrat que hi ha capítols específics en què es desenvolupa amb més profunditat la participació voluntària, tot seguit es recullen alguns indicadors que permeten conèixer les característiques de les persones voluntàries des de la mateixa perspectiva que les persones actives, sòcies, etc.

De les entitats que han desenvolupat programes de voluntariat s'ha estudiat la grandària de les organitzacions segons el nombre de persones voluntàries. En aquest cas els segments són diferents dels anteriors, ja que el nombre de persones voluntàries acostuma a ser inferior que el de persones actives i sòcies, i s'adeqüen, doncs, a aquesta circumstància.

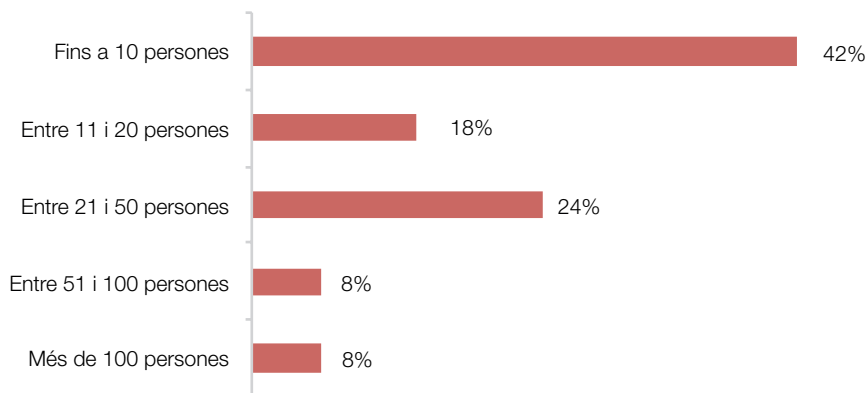
Les dades resultants mostren una prevalença dels equips de fins a 10 persones voluntàries, que representen el 42% del total. El segon tram agrupa les

entitats amb entre 11 i 20 persones voluntàries i està representat pel 18%. El 24% de les entitats que disposen de programes de voluntariat treballen amb entre 21 i 50 persones, de manera que aquest és el segon tram amb més representativitat.

Els dos darrers trams, que representen les entitats amb entre 51 i 100 persones voluntàries i amb més de 100 persones voluntàries, suposen en tots dos casos el 8% del total.

Si es comparen aquestes xifres amb les del conjunt de Catalunya s'observa que el tram de fins a 10 persones voluntàries es troba 4 punts per sobre de la mitjana i el tram d'entre 21 i 50 persones és 3 punts superior. Per contra, el tram d'entitats amb més de 100 persones voluntàries està 6 punts menys representat que la mitjana catalana.

Gràfic 18 Entitats segons el nombre de persones voluntàries

Font: "El Panoràmic 2017"

Taula 13 persones voluntàries (per trams) a Catalunya i al Camp de Tarragona

Persones voluntàries	Catalunya	Camp de Tarragona	Diferència
Fins a 10 persones voluntàries	38%	42%	+4%
Entre 11 i 20 persones voluntàries	19%	18%	-1%

Persones voluntàries	Catalunya	Camp de Tarragona	Diferència
Entre 21 i 50 persones voluntàries	21%	24%	+3%
Més de 50 persones voluntàries	22%	16%	-6%
Total	100%	100%	0%

Font: "El Panoràmic 2017"

Les persones voluntàries poden desenvolupar diferents activitats, segons les necessitats i demandes de les entitats. A la vegada, la llei és molt clara en alguns aspectes, com per exemple que una persona voluntària no pot assumir ni desenvolupar tasques de persones assalariades.

El grau d'implicació de les persones voluntàries en el dia a dia de l'entitat permet conèixer millor com té lloc l'activitat voluntària. Per tal d'avaluar el nivell de participació s'ha establert tres possibles nivells d'acord amb els tres tipus de participació més habitual.

GRAU D'IMPLICACIÓ DE LES PERSONES VOLUNTÀRIES

Nivell A: Col·laboració en l'organització d'activitats i/o assumpció de responsabilitats en l'entitat

Nivell B: Assistència a les reunions de l'equip i/o participació puntual en les activitats per l'entitat

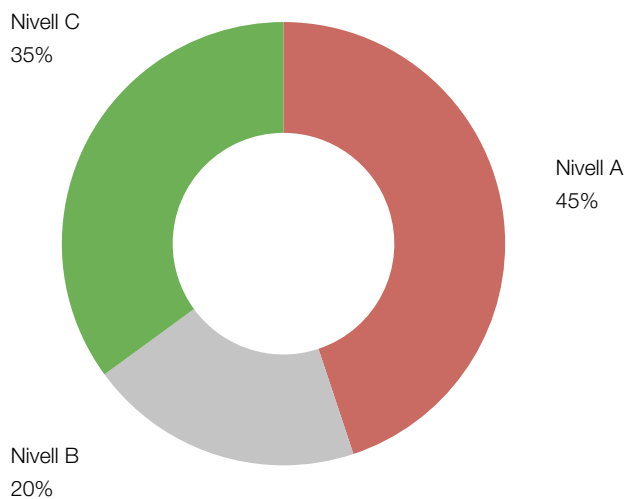
Nivell C: Participació puntual en les activitats de l'entitat

El voluntariat pot ser, doncs, de caràcter puntual o tenir continuïtat en el temps, pot comportar l'assumpció de determinades responsabilitats o no, etc. Totes les opcions són imprescindibles i, probablement, totes donen resposta a diferents necessitats. A continuació s'analitza, de forma anàloga a les persones associades, l'indicador relacionat amb el grau d'implicació de les persones voluntàries.

Els resultats mostren algunes diferències entre els graus de participació. D'aquesta manera, el nivell A, que implica més compromís amb l'entitat, és el més comú entre les persones voluntàries del Camp de Tarragona; representa concretament el 45% de les persones que participen voluntàriament en les entitats. El segon nivell més representat és el C, que implica una participació puntual; representa el 35% dels casos analitzats. Finalment, el nivell B, de compromís intermedi, representa el 20% de les persones voluntàries en organitzacions de la vegueria del Camp de Tarragona.

Aquest darrer nivell es troba 8 punts més representat que al conjunt de Catalunya i el nivell A, 5 punts per sobre. En canvi, el nivell B es troba 13 punts per sota de la mitjana catalana.

Gràfic 19 Del total de persones voluntàries, quin és el grau d'implicació d'acord amb els següents nivells?

Font: "El Panoràmic 2017"

Taula 14 Persones voluntàries segons grau d'implicació a Catalunya i al Camp de Tarragona

Relació amb l'entitat	Catalunya	Camp de Tarragona	Diferència
Nivell A	40%	45%	+5%
Nivell B	33%	20%	-13%
Nivell C	27%	35%	+8%
TOTAL	100%	100%	0%

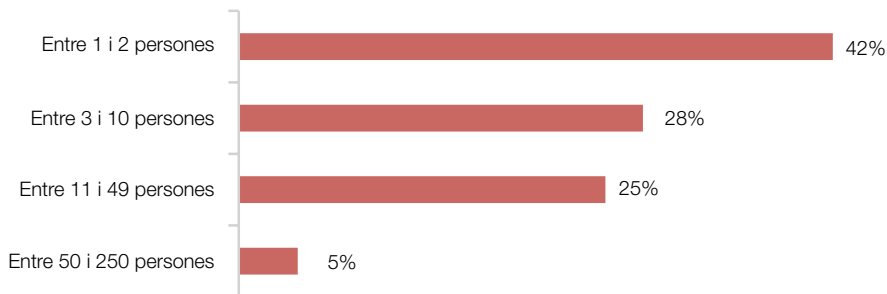
Font: "El Panoràmic 2017"

6.3.4. Persones remunerades

Els equips formats per persones que reben una contraprestació econòmica són cada cop més comuns entre les entitats. Dues de cada deu entitats, concretament el 21%, afirmen haver comptat amb persones remunerades el 2016 (any de referència de les dades d'«El Panoràmic 2017») al Camp de Tarragona. Cal apuntar que sovint aquest tipus de relació es dona en forma de col·laboració puntual, sense haver considerat necessàriament l'existència d'estructures estables a les entitats.

D'aquest 21% d'entitats amb equips remunerats s'ha estudiat quantes persones hi treballen. Els resultats indiquen que 2 de cada 5 entitats tenen entre una i dues persones treballadores. En segon lloc, al 28% de les organitzacions amb equips remunerats hi treballen entre 3 i 10 persones. De manera esglaonada, les entitats amb entre 11 i 49 persones remunerades representen el 25%, i en darrer lloc, el 5% restant representa les entitats amb entre 50 i 250 treballadors.

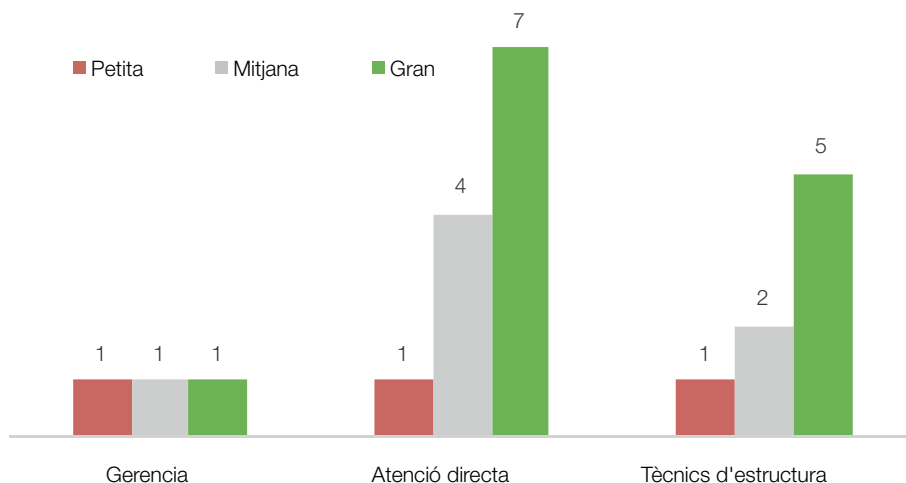
Gràfic 20 Entitats segons nombre de persones remunerades

Font: "El Panoràmic 2017"

El treball que es desenvolupa a través de les entitats acostuma a definir-se segons la finalitat de l'activitat. De forma operativa s'han definit tres activitats principals: les vinculades directament amb l'activitat (o d'atenció directa), les activitats d'estructura (administració, comunicació, etc.) i les activitats de direcció i gerència. En termes generals, el pes principal recau sobre les activitats d'atenció directa, i les activitats d'estructura i les de direcció són significativament menors. Tot i mantenir-se aquesta tendència entre les entitats, s'observa que hi ha diferències segons la grandària de les organitzacions. L'anàlisi per dimensió de les entitats ho fa palès. Les dimensions s'han construït a partir dels quartils i les entitats s'han anomenat petites quan se situen en el primer quartil, mitjanes quan se situen en el segon i grans quan se situen en el tercer.

Gràfic 21 Activitat de les persones remunerades segons grandària de les organitzacions (en nombre de persones)

Font: "El Panoràmic 2017"

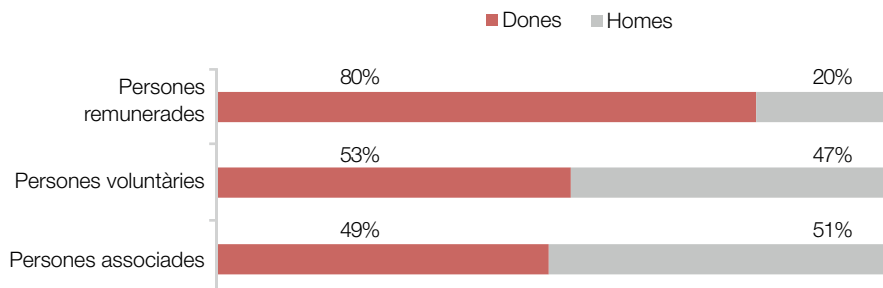
6.3.5. Participació igualitària

Les organitzacions sense ànim de lucre acostumen a considerar-se un àmbit feminitzat, tal com s'ha constatat en diferents estudis (Anuari 2013 del Tercer Sector Social de Catalunya, Baròmetre 2015 del Tercer Sector Ambiental de Catalunya, etc.). Un element que cal considerar en la participació de dones i homes és que aquesta varia en funció de la relació que es manté amb l'organització i, per tant, no és tan sols una qüestió de quantitat, sinó també de rols en el marc de la participació.

En observar la participació d'homes i dones en les diverses tipologies de relació que s'estableixen amb l'entitat s'aprecia força equitat tant en les persones voluntàries com en les associades. En el cas de les persones voluntàries la diferència és de 6 punts: les dones se situen en el 53% i els homes en el 47%. Pel que fa a les persones associades, la diferència és de només 2 punts: les dones estan lleugerament per sota, concretament en el 49%, pel 51% dels homes. S'observa més diferència en la presència dels dos gèneres entre les persones remunerades, on les dones representen el 80% i els homes el 20%.

Les diferències més destacables respecte a les dades del conjunt de Catalunya es troben també en el segment de les persones remunerades, on les dones estan 18 punts més representades que la mitjana. En canvi, les dones voluntàries estan 7 punts per sota al Camp de Tarragona respecte de les dades del conjunt de Catalunya.

Gràfic 22 Presència de dones i homes segons la relació que s'estableix al Camp de Tarragona

Taula 15 Presència de dones segons la relació que s'estableix a Catalunya i al Camp de Tarragona

Relació amb l'entitat	Catalunya	Camp de Tarragona	Diferència
Dones associades	50%	49%	-1%
Dones voluntàries	60%	53%	-7%
Dones remunerades	62%	80%	+18%

Font: "El Panoràmic 2017"

En síntesi

Gairebé la meitat de les entitats del Camp de Tarragona compten amb entre 3 i 30 persones actives, concretament el 48%. Destaca també el percentatge d'entitats que tenen entre 31 i 90 persones, que representen el 31% de la mostra.

En síntesi

Les associacions del territori són força diverses pel que fa al nombre de persones sòcies. Aquesta afirmació es desprèn del fet que els diversos trams referits al nombre de persones associades mostren percentatges de representació similars.

En canvi, hi ha una majoria d'entitats amb equips de fins a 10 persones voluntàries; és així en el 42% dels casos. Les persones voluntàries acostumen a tenir un alt grau d'implicació; concretament, el 45% se situen en aquest nivell.

La participació de les dones varia en funció del tipus de relació que s'estableix amb l'organització. Les dades mostren més presència femenina als equips remunerats, on el 80% són dones. Tant entre els equips de voluntariat com entre les persones associades s'observa un equilibri en la presència dels dos gèneres.

6.4. Governança

6.4.1. Les assemblees i altres espais de presa de decisions

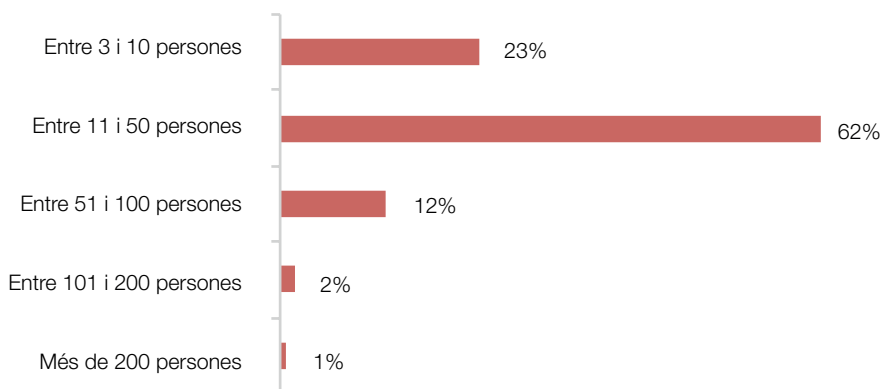
La qualitat democràtica és essencial per al bon govern de les entitats sense ànim de lucre. Tot i que les maneres d'organitzar els espais de presa de decisió depenen de la forma jurídica que adopta cada entitat, també poden donar-se diferències internes a cada organització en funció de la seva missió, la seva grandària, etc.

En aquest apartat s'analitzen els òrgans habituals de les associacions, les fundacions i les cooperatives no lucratives. També s'analitzen altres espais de participació i la representació d'alguns col·lectius que poden trobar dificultats d'inclusió. En darrer terme es considera el grau d'obertura de les entitats a la ciutadania.

Tenint en compte que el 92% de les organitzacions tenen la forma jurídica d'associació i l'1% de cooperativa no lucrativa, les assemblees seran el primer espai que s'analitzarà. Tres de cada cinc associacions del Camp de Tarragona compten a les assemblees amb entre 11 i 50 persones sòcies. En segon lloc pel que fa a la representativitat trobem el tram d'entre 3 i 10 persones associades presents a les assemblees, que representa el 23% de les entitats.

Les associacions on assisteixen a les assemblees entre 51 i 100 persones sòcies suposen el 12%, aquelles en què hi assisteixen entre 101 i 200 persones sòcies el 2%, i en darrer lloc, aquelles amb presència de més de 200 persones associades a les assemblees representen l'1% del total.

Gràfic 23 Entitats segons les persones associades participants en les assemblees

Font: "El Panoràmic 2017"

Si es compara el nombre de persones associades i el nombre de participants en les assemblees es pot observar que la participació no necessàriament es correspon amb el nombre d'associats i associades. De fet, la participació es concentra en els trams inferiors tot i no haver-hi correspondència amb el nombre d'associats i associades. Sembla, doncs, que els resultats apunten a un repte per motivar la participació assembleària tot i que al Camp de Tarragona no s'observa menys participació que al conjunt de Catalunya. De fet, les xifres són molt similars a les de la mitjana catalana, amb variacions que no superen els 2 punts.

Taula 16 Comparativa entre el nombre de participants en les assemblees a Catalunya i Camp de Tarragona

Nombre de persones	Participants en les assemblees a Catalunya	Participants en les assemblees al Camp de Tarragona	Diferència
Fins a 10 persones	25%	23%	-2%
D'11 a 30 persones	61%	62%	+1%
De 31 a 100 persones	11%	12%	+1%
De 101 a 300 persones	2%	2%	=
Més de 300 persones	1%	1%	=
Total	100%	100%	0%

Font: "El Panoràmic 2017"

Si s'estudia la participació de dones i homes en les assemblees s'observa força equilibri, tot i que hi ha més participació de les dones, que representen el 54% del total, mentre que els homes es troben en el 46%.

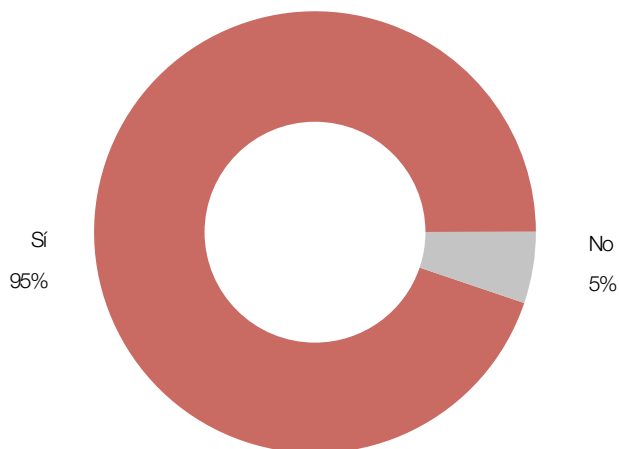
Gràfic 24 Participació de dones i homes en les assemblees.

Font: "El Panoràmic 2017"

Hi ha eines per fomentar l'assistència i la participació en les assemblees. Algunes organitzacions utilitzen estratègies com ara facilitar prèviament els continguts que es tractaran en la sessió, per tal que les persones associades tinguin temps de reflexionar sobre els temes que s'hi abordaran. Encara que pot semblar una pràctica habitual (i sovint regulada), s'ha volgut preguntar a fi de constatar la percepció subjectiva. Les dades obtingudes avalen aquesta percepció, ja que les associacions que aporten amb anterioritat els continguts de temes i propostes que s'hi tractaran representen el 95% del total, una xifra 2 punts superior a la mitjana catalana.

Gràfic 25 Les persones que participen en l'assemblea disposen amb anterioritat d'informació sobre els continguts dels temes i propostes que s'hi tractaran?

Font: "El Panoràmic 2017"

Una altra possible eina de foment de la democràcia interna és donar cabuda en les assemblees a persones que, malgrat que formen part de l'associació o hi tenen un lligam, no són associades. D'aquesta manera la mirada assembleària s'amplia a partir d'altres persones que formen la base social de les entitats.

Dues de cada cinc entitats afirmen que obren l'assemblea a persones no sòcies. El 56% restant no ho fan. Si observem les xifres del conjunt de Catalunya, s'observa que al Camp de Tarragona aquesta pràctica està 9 punts per sobre de la mitjana. Es pot afirmar, doncs, que en aquest territori hi ha una predisposició a fomentar la participació externa.

Gràfic 26 Les persones no sòcies poden participar en l'assemblea?

Font: "El Panoràmic 2017"

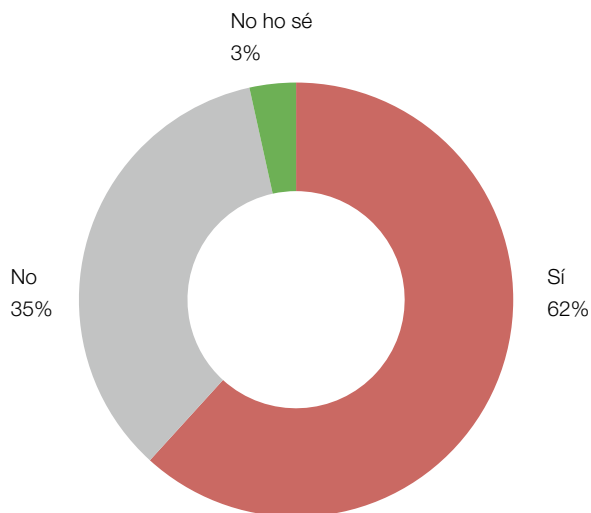
Taula 17 Assistència de persones no sòcies en les assemblees. Comparativa entre Catalunya i el Camp de Tarragona

Assistència	Catalunya	Camp de Tarragona	Diferència
Sí	35%	44%	+9%
No	63%	56%	-7%
No ho sé	2%	-%	-2%
Total	100%	100%	0%

Font: "El Panoràmic 2017"

A banda de les assemblees, una altra forma de treball participatiu són les comissions, els grups de treball i altres espais de presa de decisió que permeten aprofundir en una temàtica abans de tractar-la a les assemblees o en altres òrgans de govern. Amb això s'afavoreix la implicació de persones sòcies, voluntàries, etc. en els temes sobre els quals es treballa. S'ha demanat a les associacions si aquestes altres formes de participació s'obren a persones no sòcies i els resultats mostren la mateixa línia d'obertura externa, ja que en el 62% dels casos sí que s'hi obren. El 35%, per contra, no conviden persones no associades a grups de treball i comissions i el 3% no ho saben.

Gràfic 27 Les persones no sòcies poden participar en comissions o grups de treball?

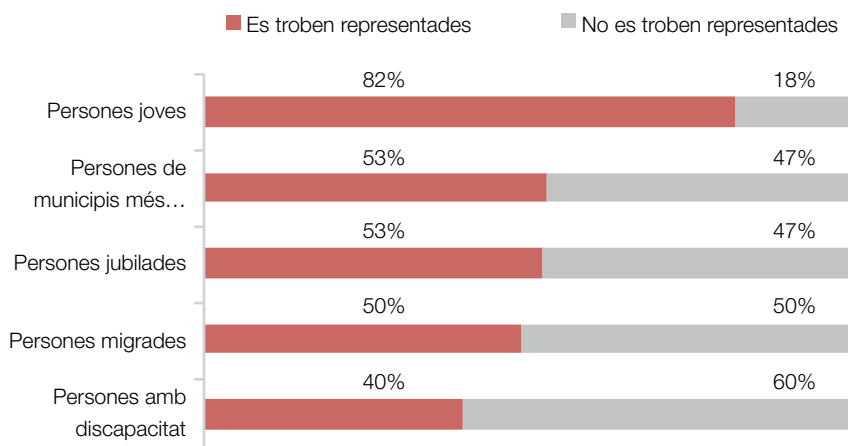
Font: "El Panoràmic 2017"

6.4.2. Participació des de la diversitat

Des del principi de diversitat, els col·lectius que formen part de la societat haurien de poder participar en igualtat de condicions en la vida associativa. Les entitats sense ànim de lucre han de poder recollir totes les veus que es consideren interpel·lades per la seva missió. En «El Panoràmic 2017» s'ha preguntat per un seguit de col·lectius que es considera que poden tenir dificultats a l'hora de participar-hi en igualtat de condicions.

Les xifres obtingudes mostren que les entitats del Camp de Tarragona treballen de forma generalitzada amb col·lectius molt diversos. Destaquen especialment les persones joves, que es troben representades en un 82% dels casos. Tant les persones de municipis més petits com les persones jubilades estan representades en un 53% a les entitats del Camp de Tarragona. Les persones migrades es troben representades en el 50% i, en menor mesura, les persones amb discapacitat representen el 40%.

Gràfic 28 Entitats amb representació de diferents col·lectius

Font: "El Panoràmic 2017"

6.4.3. Òrgans executius

Pel que fa a la composició de juntes, consells rectors i patronats, s'han analitzat diferents indicadors. Un és el nombre de persones que en formen part. La mitjana de persones que componen aquests òrgans de govern acostuma a diferir segons les formes jurídiques. No és el cas de les organitzacions del Camp de Tarragona, on tant les juntes i els consells rectors com els patronats estan formats per 7 persones de mitjana.

Taula 18 Nombre mitjà de persones que componen els òrgans de govern

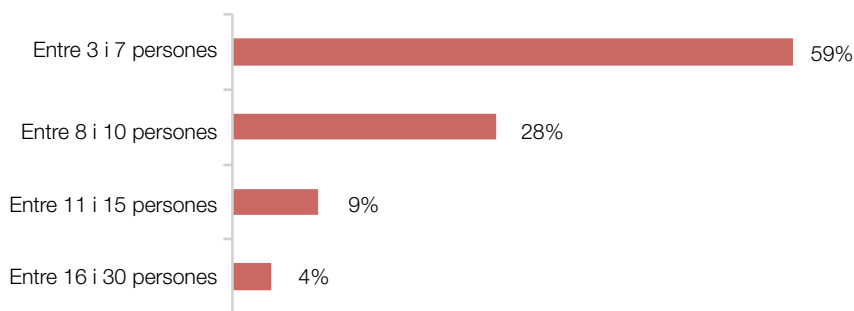
Òrgan executiu	Composició mitjana
Junta Directiva/ Consell Rector	7 persones
Patronat	7 persones

Font: "El Panoràmic 2017"

Tot i que la mitjana aporta una primera fotografia de la composició numèrica d'aquests òrgans, l'anàlisi segmentada permet aprofundir encara més en la seva configuració. Les juntes directives i els consells rectors són òrgans executius i, per tant, encarregats de la presa de decisions constant. Gairebé 3 de cada 5 òrgans

directius estan formats per entre 3 i 7 persones, concretament el 59%. Un 28% estan formats per entre 8 i 10 persones, i amb menys representativitat es troben les juntes directives i els consells rectors formats per entre 11 i 15 persones (9%) i els que tenen entre 16 i 30 membres (4%).

Gràfic 29 Nombre de membres a les juntes directives i als consells rectors

Font: "El Panoràmic 2017"

Pel que fa a la participació en els patronats, la majoria de fundacions tenen més de 7 persones en els seus òrgans de govern, concretament el 66%. El 34% restant afirmen que el seu patronat està format per entre 3 i 7 persones.

Gràfic 30 Nombre de membre en els patronats

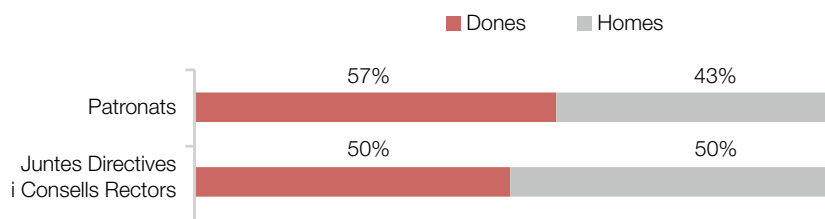

Font: "El Panoràmic 2017"

A les organitzacions sense ànim de lucre la presència de dones és habitualment més elevada que la d'homes. L'anàlisi dels òrgans de govern des d'aquesta perspectiva aporta informació respecte a la reproducció de rols tradicionals de gènere a les organitzacions sense ànim de lucre. És a dir, es pot relacionar l'alta participació de les dones en les bases de les entitats amb la seva presència en espais de presa de decisió? La resposta general és que hi ha una tendència en aquest sentit però no una correspondència exacta.

Els resultats apunten que al Camp de Tarragona hi ha una certa equitat en la formació de tots els òrgans de presa de decisió. Més concretament, als patronats les dones representen el 57% envers el 43% d'homes. En el cas de les juntes directives i els consells rectors l'equitat és total, ja que tots dos gèneres es troben representats en el 50%. D'altra banda, les presidències són majoritàriament masculines: el 59% estan representades per homes, mentre que el 41% són dones.

Gràfic 31 Proporció de dones i homes en juntes, consells i patronats

Font: "El Panoràmic 2017"

Gràfic 32 Proporció de dones i homes en juntes, consells i patron

Font: "El Panoràmic 2017"

En síntesi

La promoció de la democràcia interna és una qüestió clau per a les entitats del Camp de Tarragona. El 62% de les entitats obren altres espais de participació, com comissions i grups de treball, a persones no sòcies i el 44% també hi obren l'assemblea.

El principi de diversitat també es troba força representat a les entitats del territori. Les dades mostren que la participació de diferents col·lectius que poden ser considerats objecte de discriminació o diferenciació en l'accés i gaudiment de la vida social i política és equitativa. El col·lectiu més representat és el de les persones joves, amb un 82%, i el menys representat és el de les persones amb discapacitat, que estan representades en un 40% dels casos.

Pel que fa a la participació de dones i homes en els òrgans de presa de decisió, també les xifres tendeixen a l'equitat. D'aquesta manera, la representació dels gèneres és del 50% a les juntes directives i als consells rectors. En el cas de les fundacions, les dones formen part del 57% dels patronats. Les presidències són l'únic òrgan amb més representació d'homes: suposen el 59%, respecte del 41% de dones.

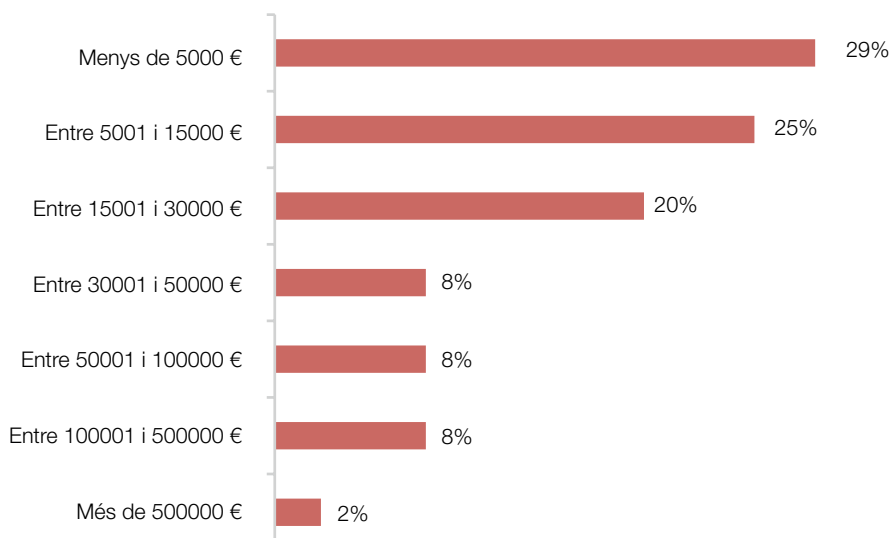
6.5. Recursos econòmics

Els recursos econòmics, en el conjunt d'entitats no lucratives, acostumen a ser escassos, però les activitats que es realitzen solen tenir despeses associades que requereixen uns recursos monetaris mínims. El fet de desenvolupar activitats sense ànim de lucre i amb caràcter voluntari fa que l'imaginari col·lectiu menys tingui sovint aquesta part necessària de les entitats.

Els resultats indiquen que un ampli nombre d'entitats disposen d'uns recursos econòmics reduïts. De fet, gairebé quatre de cada cinc entitats no superen els 30.000 euros. Per trams, les entitats amb menys de 5.000 euros suposen el 29% del total. Aquelles amb entre 5.001 i 15.000 euros representen el 25% i les que disposen d'entre 15.001 i 30.000 euros d'ingressos anuals són el 20% de les entitats del Camp de Tarragona. En un grau més baix de representació es troben les entitats que compten amb ingressos d'entre 30.001 i 50.000 euros, aquelles amb entre 50.001 i 100.000 euros d'ingressos i les de 100.001 a 500.000

euros: totes tres representen el 8% de les entitats cada franja. Finalment, les que compten amb ingressos anuals superiors als 500.000 euros només representen el 2% del total de la mostra.

Gràfic 33 Ingressos anuals de les entitats

Font: "El Panoràmic 2017"

En comparar les dades dels ingressos anuals del Camp de Tarragona amb les del conjunt de Catalunya s'observen tendències similars tot i que amb algunes diferències. Destaca el primer tram, que fa referència a les organitzacions amb menys de 15.000 euros d'ingressos anuals, que es troba 12 punts més representat que la mitjana catalana. També el tram d'ingressos d'entre 15.001 i 30.000 euros està més representat, concretament 5 punts més. Per contra, les organitzacions amb més ingressos, aquelles que superen els 500.000 euros, estan 7 punts menys representades que la mitjana catalana. Probablement, l'alta presència d'associacions al Camp de Tarragona pot explicar aquestes dades.

Taula 19 Ingressos anuals de les entitats a Catalunya i al Camp de Tarragona

Ingressos anuals	Catalunya	Camp de Tarragona	Diferència
Fins a 15.000 euros	42%	54%	+12%
Entre 15.001 i 30.000 euros	15%	20%	+5%
Entre 30.001 i 50.000 euros	11%	8%	-3%
Entre 50.001 i 100.000 euros	10%	8%	-2%
Entre 100.001 i 500.000 euros	13%	8%	-5%
Més de 500.000 euros	9%	2%	-7%
Total	100%	100%	0%

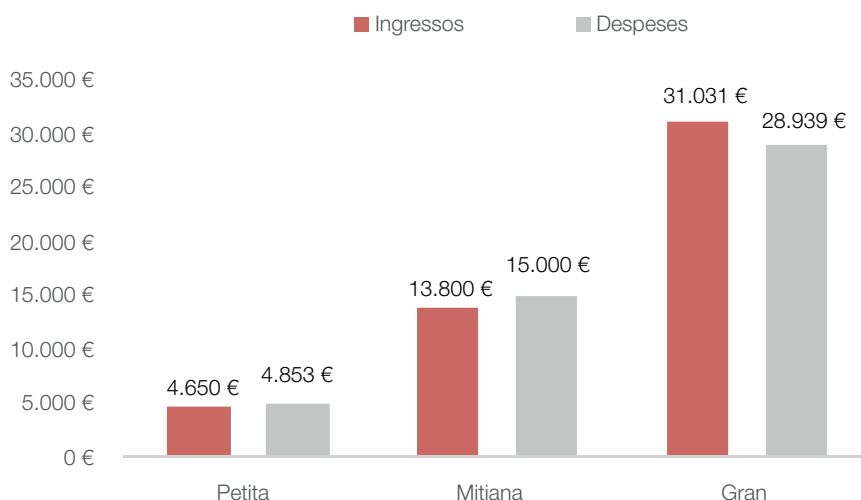
Font: "El Panoràmic 2017"

L'anàlisi dels ingressos i despeses anuals mostra que les entitats ajusten de manera acurada els pressupostos. Aquesta anàlisi, a més de permetre visualitzar l'ajustament entre ingressos i despeses, mostra també la dimensió de les entitats d'acord amb el seu volum d'ingressos (d'acord amb els quartils).

Les entitats petites, i que per tant s'ubiquen per sota del primer quartil, compten amb 4.600 euros de pressupost anual de mitjana. En el cas de les organitzacions de dimensió mitjana els ingressos se situen en 13.800 euros. En el cas de les entitats de dimensió gran, el pressupost se situa en prop de 30.000 euros anuals. Cal apuntar que a la part superior s'hi situen entitats de dimensió superior, amb diversitats de volums econòmics. L'anàlisi dels ingressos i despeses anuals mostra que les entitats ajusten de manera acurada els pressupostos. Aquesta anàlisi, a més de permetre visualitzar l'ajustament entre ingressos i despeses, mostra també la dimensió de les entitats d'acord amb el seu volum d'ingressos (d'acord amb els quartils).

Les entitats petites, i que per tant s'ubiquen per sota del primer quartil, compten amb 4.600 euros de pressupost anual de mitjana. En el cas de les organitzacions de dimensió mitjana els ingressos se situen en 13.800 euros. En el cas de les entitats de dimensió gran, el pressupost se situa en prop de 30.000 euros anuals. Cal apuntar que a la part superior s'hi situen entitats de dimensió superior, amb diversitats de volums econòmics.

Gràfic 34 Ingressos i despeses anuals segons la grandària de les organitzacions

Font: "El Panoràmic 2017"

Els recursos econòmics poden provenir de diferents llocs, i les fonts de finançament són diverses. Per analitzar-les s'estructuren en tres tipus segons la seva procedència.

PROCEDÈNCIA DE LES FONTS DE FINANÇAMENT

Fonts pròpies: la quota d'associat o associada, la prestació de serveis i les activitats per recaptar fons.

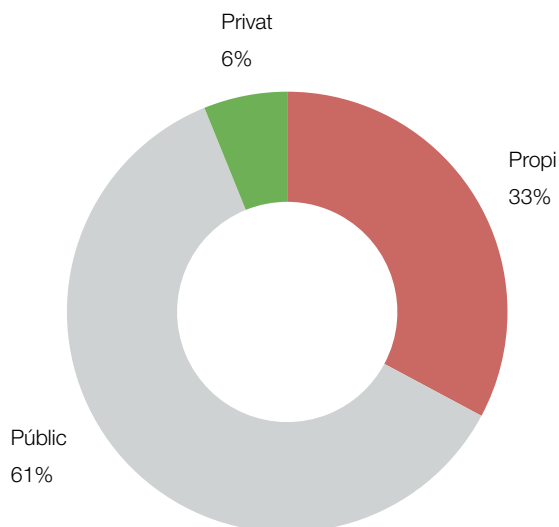
Fonts públiques: les subvencions de les administracions.

Fonts privades: les donacions individuals, d'empreses, de fundacions privades, etc.

Les dades indiquen que les organitzacions no lucratives del Camp de Tarragona compten majoritàriament amb finançament públic; el 61% de les fonts de finançament ho són. En segon lloc, les fonts de finançament més representades són les pròpies (33%), i en darrer lloc les fonts privades (6%).

En edicions anteriors d'«El Panoràmic» ja s'apuntava a la necessitat d'una llei de mecenatge que contribuís a avançar en les relacions econòmiques entre entitats i sector mercantil. Tot i que al Camp de Tarragona aquesta relació amb les fonts públiques està bastant desenvolupada, hi ha un gran marge de millora en el cas de les fonts privades.

Gràfic 35 Fonts de finançament

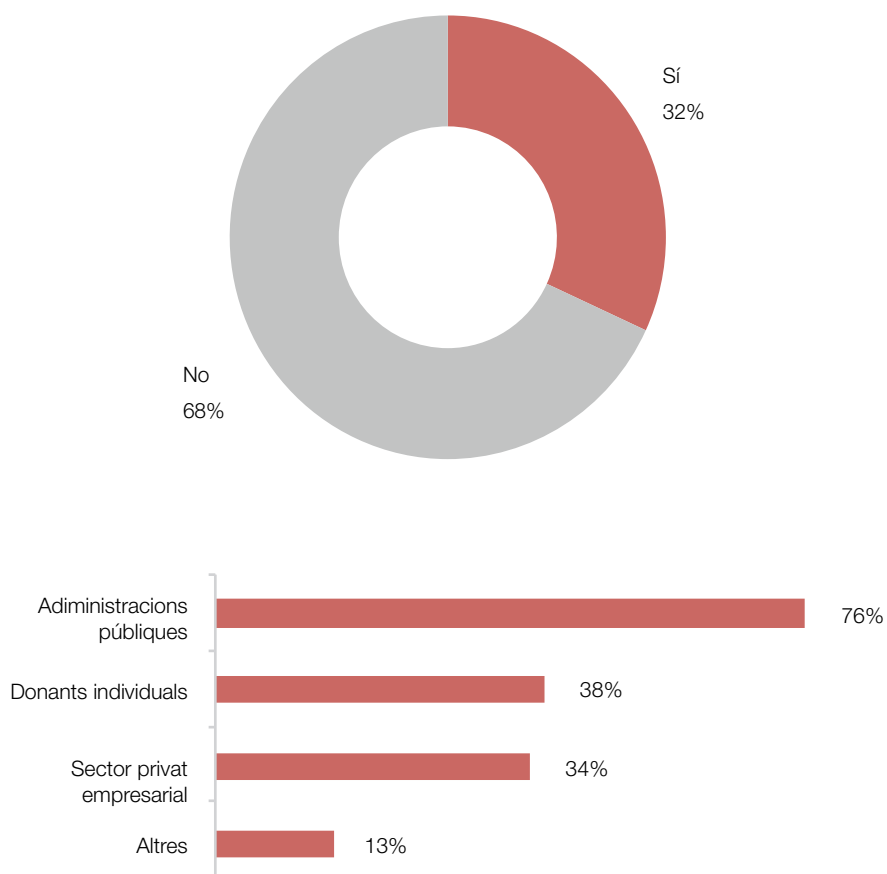

Font: «El Panoràmic 2017»

Una altra via per obtenir recursos per a les entitats és a través de les aportacions no monetàries, o en espècie. L'aportació de materials per a la realització d'activitats, de mobiliari, etc. pot contribuir a la sostenibilitat del projecte sense la necessitat de fer front a tots els costos vinculats. Els resultats recollits a «El Panoràmic» apunten que el 32% de les entitats compten amb aquest tipus de contribucions. I la xifra és pràcticament la mateixa que en el conjunt d'entitats catalanes.

La procedència majoritària de les aportacions no monetàries són les administracions públiques, concretament en el 76% dels casos. D'altra banda, els donants individuals i el sector privat empresarial aporten el 38% i el 34% respectivament de les aportacions en espècie. El 13% restant prové d'altres fonts.

Gràfic 36 Més enllà del finançament econòmic, la vostra entitat rep aportacions en espècie (no monetàries) com béns o serveis? En cas afirmatiu s'especifica la procedència (multiresposta)

En síntesi

El 74% de les entitats del Camp de Tarragona compten amb menys de 30.000 euros d'ingressos anuals per desenvolupar la seva activitat. Amb això es fa palesa la multiplicitat de projectes associatius de petita dimensió. A la vegada, aquests resultats també es poden interpretar com una debilitat econòmica del sector.

El resultat de l'exercici, és a dir, la diferència entre els ingressos i les despeses, sembla que tendeix a zero de forma generalitzada, tot i que les despeses de les entitats petites i mitjanes superen lleugerament els ingressos. El cas de les entitats grans és el contrari: compten amb gairebé 3.000 euros de romanent.

Pel que fa a l'origen del finançament, les principals fonts són les públiques (61%), seguides dels recursos propis (33%). Per contra, les fonts de finançament privades suposen només un 6% del total.

Les entitats poden rebre també aportacions no monetàries o en espècie. Aquestes provenen també de manera majoritària de l'administració pública: és així en el 76% dels casos. El 38% d'aquestes aportacions provenen de donants individuals i el 34% del sector privat.

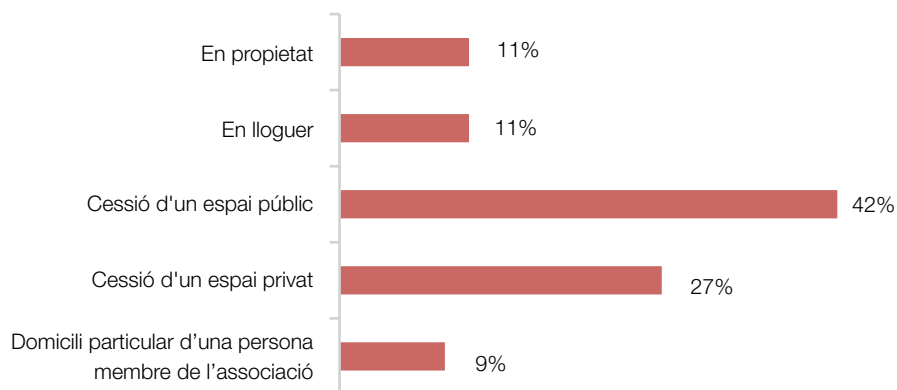
6.6. Espais

Les entitats necessiten espais per desenvolupar les seves activitats i, a la vegada, per donar visibilitat a la seva tasca i al seu paper en la societat. El tipus de relació contractual de la seu de les organitzacions aporta informació de la seva realitat. A tall d'exemple, no és el mateix poder disposar d'un espai en un equipament públic, on es tindrà més visibilitat i també més contacte amb l'entorn, que al domicili particular d'una persona membre de l'entitat. Els espais i equipaments s'utilitzen en el dia a dia de les entitats però poden tenir costos vinculats, com ara si es troben en situació de lloguer o de compra, que en dificulten l'accés i el gaudiment.

Segons les dades obtingudes, la majoria de les entitats tenen la seu en un espai públic cedit, concretament el 42% es troben en aquesta situació. El segon cas més comú és la cessió d'un espai privat (27%). En menor mesura, les entitats

tenen la seu en un espai llogat o en propietat; tots dos casos representen l'11% de les entitats. En darrer lloc, el 9% afirmen que la seu és al domicili particular d'una persona membre de l'associació.

Gràfic 37 Situació de la seu actual

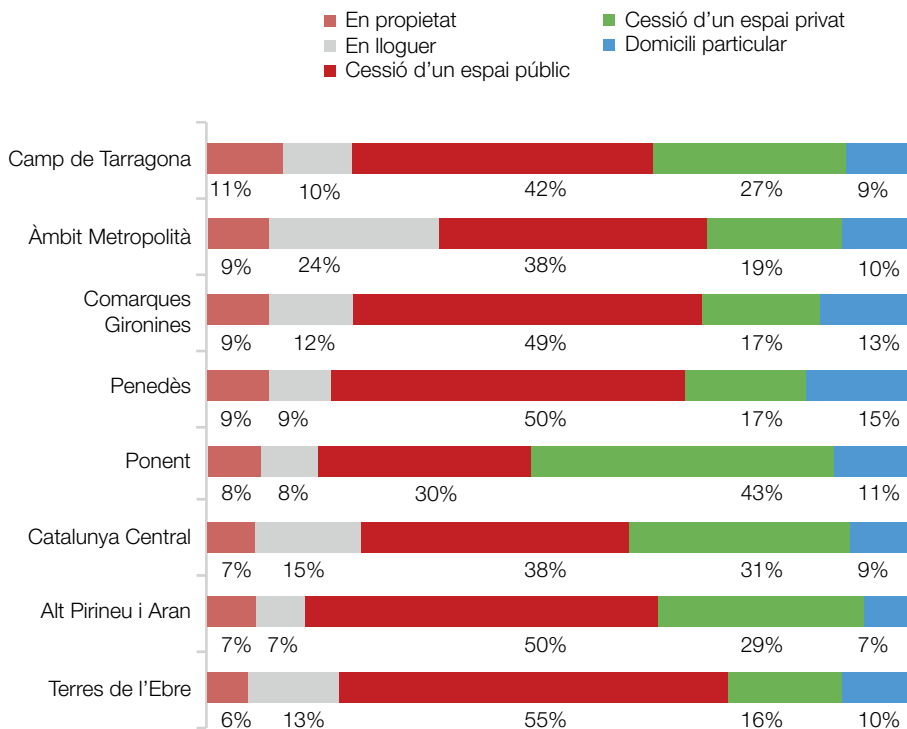

Font: "El Panoràmic 2017"

S'ha analitzat la situació de la seu segons les demarcacions territorials per tal d'aprofundir en aquesta qüestió i ateses les diferències que es donen a cada territori. Els resultats apunten que a les Terres de l'Ebre i a l'Alt Pirineu i Aran és on més entitats gaudeixen de la cessió d'espais públics (55% i 51% respectivament). En el cas del Camp de Tarragona la xifra se situa, com s'ha vist, en el 42%.

El fet que el Camp de Tarragona tingui el valor més alt pel que fa a la propietat es pot relacionar amb l'any de constitució de les entitats, n'què, com s'ha vist, predominen aquelles constituïdes en la dècada dels anys vuitanta.

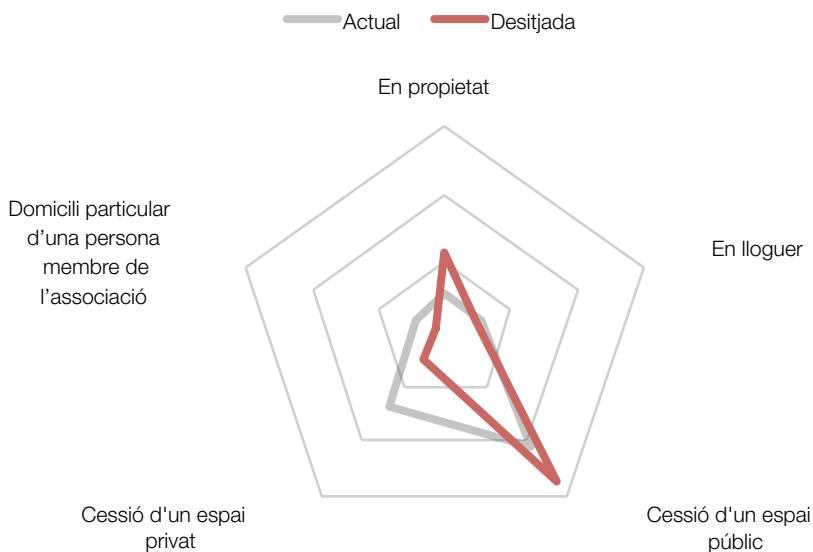
Gràfic 38 Situació actual de la seu segons els àmbits territorials

Font: «El Panoràmic 2017»

«El Panoràmic 2017» també recull la situació que voldrien les entitats respecte dels espais. És a dir, quin tipus d'espai permetria realitzar satisfactòriament les seves activitats? Els resultats apunten que entre les possibilitats desitjades hi ha dos escenaris clars, la cessió d'un espai públic i la propietat.

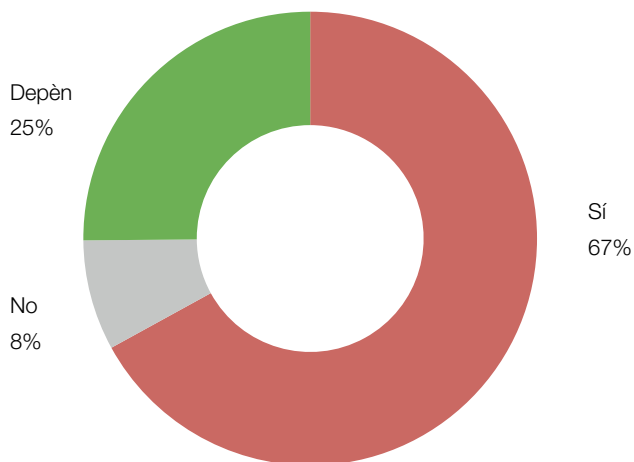
Gràfic 39 Relació entre la situació actual i la situació desitjada per les entitats

Font: "El Panoràmic 2017"

Per tal de complementar les dades sobre els espais de què disposen les entitats s'ha estudiat un altre indicador, sobre si són idonis per a la realització de l'activitat que es desenvolupa. Dues de cada tres entitats del territori afirmen que els espais dels quals disposen són adients; concretament, és així en un 67% dels casos, una xifra 2 punts per sobre de la mitjana catalana. Hi ha entitats que afirmen que aquesta idoneïtat depèn de l'activitat que es desenvolupa; és el cas del 25% de les organitzacions enquestades. En canvi, un 8% consideren que els espais no són adequats per a les activitats desenvolupades, un percentatge dos punts menor que al conjunt de Catalunya. A les entitats que han indicat com a opció de resposta «depèn» i «no» se'ls ha preguntat què fan quan els espais disponibles no resulten adients per a l'activitat. Les respostes indiquen que en general s'opta per cercar espais privats de caràcter puntual per tal de resoldre les necessitats immediates.

Gràfic 40 Els espais dels quals disposa l'entitat són adients per a l'activitat que desenvolupa?

Font: "El Panoràmic 2017"

Taula 20 Els espais dels quals disposa l'entitat són adients per a l'activitat que desenvolupa? Catalunya i al Camp de Tarragona

Valoració dels espais	Catalunya	Camp de Tarragona	Diferència
Sí	65%	67%	+2%
Depèn	25%	25%	=
No	10%	8%	-2%
Total	100%	100%	0%

Font: "El Panoràmic 2017"

En síntesi

Les entitats del Camp de Tarragona tenen ubicada la seu de manera més comuna en espais públics cedits: és així en el 42% dels casos. El 27% de les organitzacions tenen la seu en espais privats cedits. A més, tant els espais de propietat com de lloguer representen l'11% dels casos respectivament.

Els indicadors relacionats amb les necessitats dels espais apunten que el gruix de les organitzacions estan satisfetes. Dues de cada tres entitats consideren que els espais dels quals disposen són adients per a les activitats que desenvolupen.

7. Les entitats amb programes de voluntariat al Camp de Tarragona

7.1. Caracterització de les entitats amb programes de voluntariat

Aproximadament una de cada dues entitats a Catalunya té un programa de voluntariat. En aquest capítol s'aprofundeix en les característiques d'aquestes entitats al Camp de Tarragona i en les accions que desenvolupen a fi de gestionar l'activitat voluntària. Per estudiar aquestes característiques la primera dada que s'ha d'observar és el percentatge d'entitats que desenvolupen un programa de voluntariat al Camp de Tarragona, que representen la meitat de les organitzacions al territori, concretament, el 51,9%, una xifra 0,9 punts superior a la mitjana catalana.

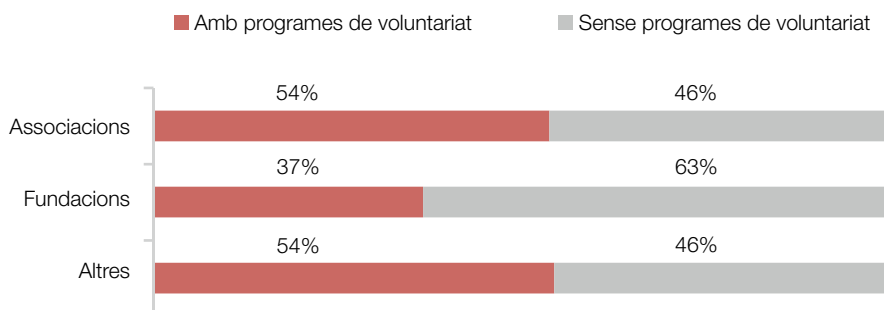
Gràfic 41 La vostra entitat disposa de programes de voluntariat?

La caracterització de les entitats amb programes de voluntariat es fa mitjançant l'anàlisi comparada amb aquelles organitzacions que no tenen programes desenvolupats. Amb això es poden conèixer alguns elements diferenciadors. El primer que s'analiza és la forma jurídica. Les dades mostren força equitat en les diverses formes jurídiques entre les organitzacions amb programes de voluntariat i les que no en tenen.

En el cas de les associacions, les que disposen de programes de voluntariat superen les que no; concretament, representen el 54%. En canvi, les fundacions del Camp de Tarragona sense programes de voluntariat són més nombroses, representen el 63%. Les altres formes jurídiques, que fan referència sobretot a entitats religioses i entitats sense forma jurídica, tenen programes de voluntariat en un 54%. En el cas de les cooperatives no lucratives, per representativitat de la mostra, no es poden aportar dades.

Gràfic 42 Entitats amb programes de voluntariat i sense (per forma jurídica)

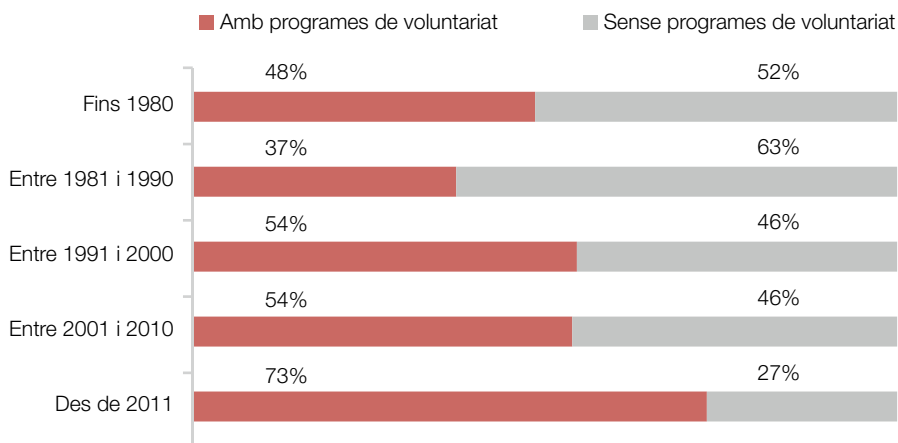

Font: "El Panoràmic 2017"

En comparar les entitats amb programes de voluntariat i sense segons la seva constitució també s'observa una tendència a l'equitat, tot i que les més joves destaquen pel percentatge d'organitzacions amb programes de voluntariat; concretament, el 73% de les entitats creades a partir del 2011 en tenen.

De les entitats més antigues, un 48% de les constituïdes abans del 1980 disposen de programes de voluntariat i, de les formades a la dècada dels vuitanta, un 37%. Pel que fa a la dècada dels anys noranta i la primera dècada dels 2000, en tots dos casos les organitzacions amb programes de voluntariat representen el 54% del total.

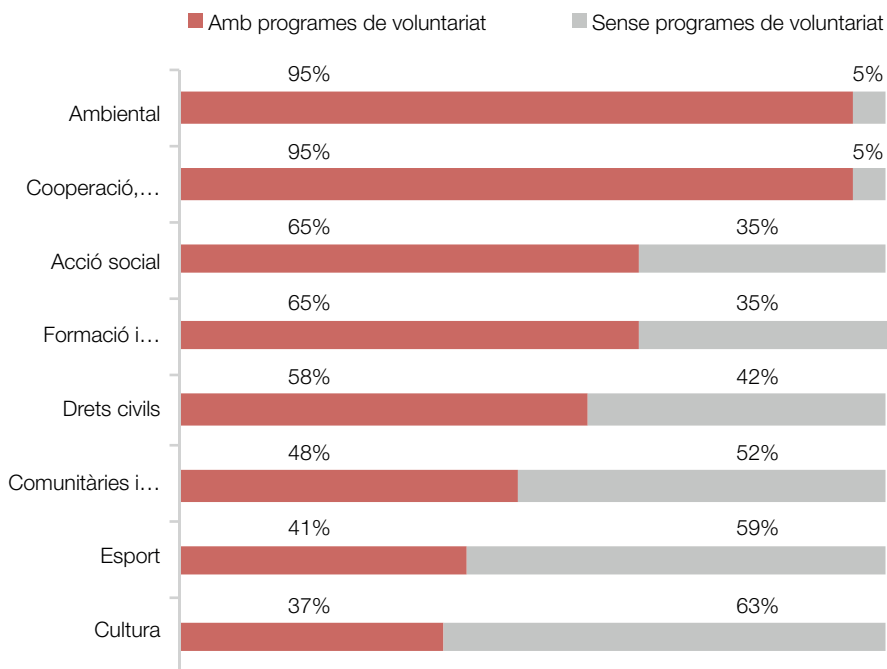
Gràfic 43 Entitats amb programes de voluntariat i sense per any de constitució

Font: "El Panoràmic 2017"

En estudiar les dades referents als àmbits d'activitat s'observen diferències significatives, fet que posa de manifest que la tipologia dels projectes associatius i la seva missió condicionen el nombre de programes. Les entitats ambientals i les de cooperació, pau i drets humans són les més proclius a desenvolupar aquests programes; en tots dos casos el percentatge és del 95% de les entitats. En canvi, les entitats culturals són les que tenen un nombre més baix de programes de voluntariat: representen menys de la meitat del total, concretament el 37%.

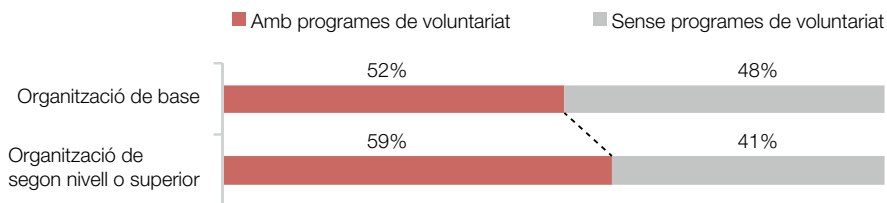
Gràfic 44 Entitats amb programes de voluntariat i sense per nivell de l'organització

Font: "El Panoràmic 2017"

El nivell de l'organització no dibuixa diferències significatives pel que fa als programes de voluntariat a les entitats del Camp de Tarragona. Entre les organitzacions de base, el 52% compten amb programes de voluntariat, mentre que en el cas de les organitzacions de segon nivell o superior la xifra se situa en el 59%.

Gràfic 45 Entitats amb programes de voluntariat i sense per nivell de l'organització

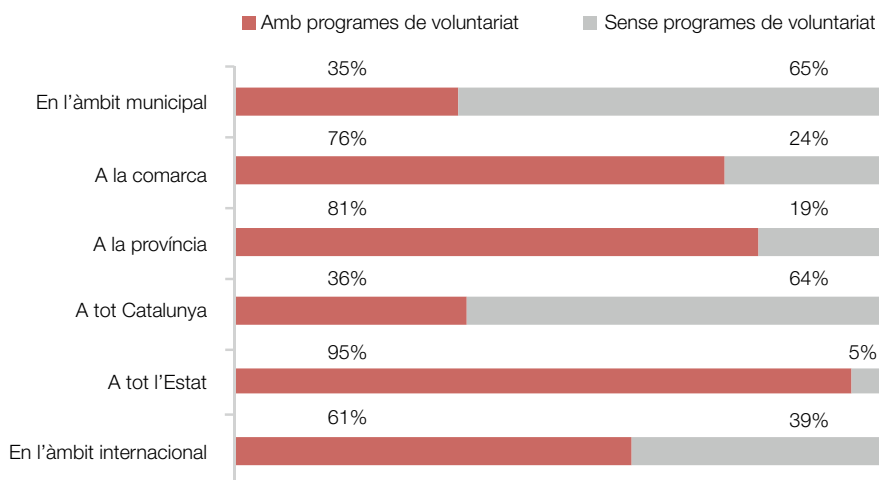

Font: "El Panoràmic 2017"

L'estudi dels àmbits territorials de les entitats mostra diferències rellevants pel que fa als programes de voluntariat, com en el conjunt de Catalunya. Sembla que a mesura que es creix en àmbit territorial també augmenta el nombre d'entitats amb programes de voluntariat.

D'aquesta manera, els àmbits més proclius a comptar amb aquests programes són l'estatal (95%), el provincial (81%) i el comarcal (76%). Tot i això, els àmbits internacional i català es desmarquen d'aquesta tendència, ja que compten amb programa de voluntariat el 61% de les entitats que actuen internacionalment i el 36% de les entitats amb actuacions a tot Catalunya. Per contra, l'àmbit territorial amb un nombre més baix de programes és el municipal (35%).

Gràfic 46 Entitats amb programes de voluntariat i sense per àmbit territorial

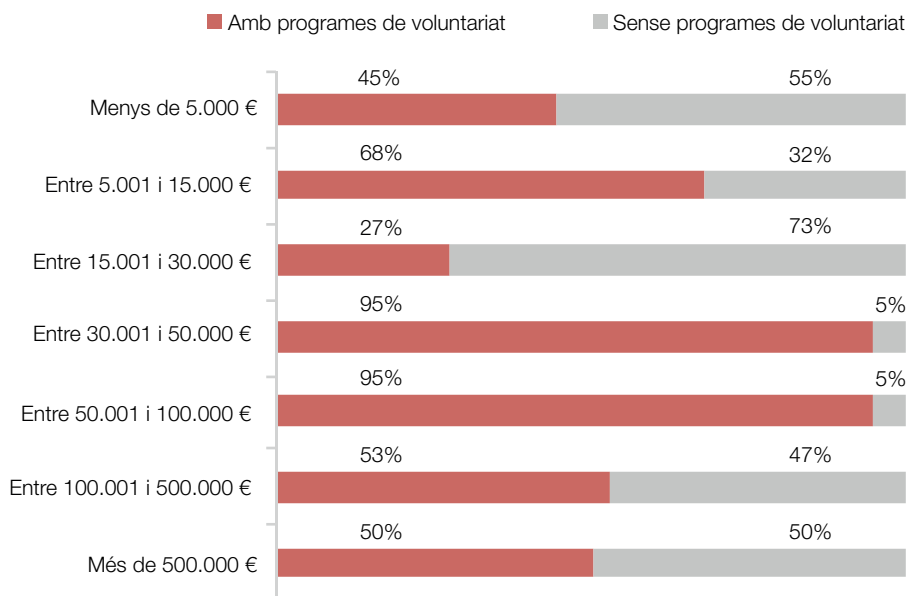

Font: "El Panoràmic 2017"

En l'àmbit català diferents indicadors apunten que les organitzacions amb programes de voluntariat són, en termes generals, les que compten amb estructures més sòlides. Aquesta tendència no s'observa de la mateixa manera en el cas del Camp de Tarragona, ja que, tot i que es marquen diferències en els diversos trams econòmics, no sembla que hi hagi un patró concret. Els dos trams d'ingressos amb més programes de voluntariat són els d'entre 30.001 i 50.000 euros i entre 50.001 i 100.000 euros; en tots dos casos el volum de programes de voluntariat és del 95%.

En canvi, el tram econòmic on les entitats compten amb menys programes és el d'entre 15.001 i 30.000 euros d'ingressos, en què només el 27% de les entitats en tenen. La resta de trams estan força equilibrats, i oscil·len en percentatges d'entre el 45% i el 68% d'entitats amb programes de voluntariat.

Gràfic 47 Entitats amb programes de voluntariat i sense per volum d'ingressos anuals

Font: "El Panoràmic 2017"

En síntesi

Més de la meitat de les entitats del Camp de Tarragona tenen programes de voluntariat. La seva distribució no és aleatòria, sinó que hi ha algunes variables de caracterització de les entitats que apunten diferències.

Una d'elles, i la més notòria, és la que fa referència als àmbits d'activitat de les organitzacions. Les entitats ambientals i de cooperació, pau i drets humans són les que compten amb més programes de voluntariat, seguides de les d'acció social i formació i educació. En canvi, les culturals són les que tenen en menor grau aquest tipus de programes.

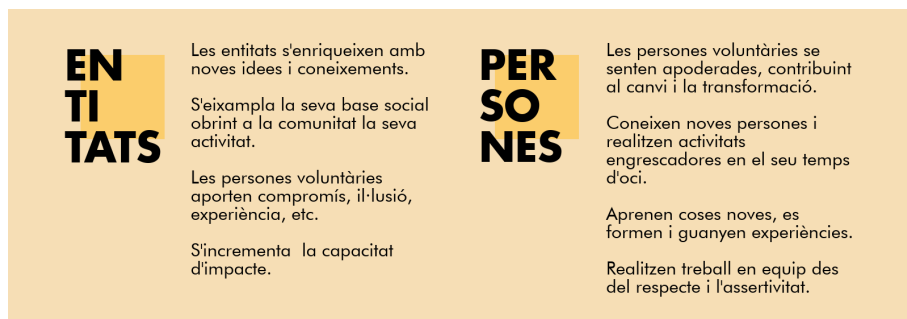
La presència de programes de voluntariat és més elevada en aquelles organitzacions que actuen en els àmbits territorials més grans: és el que passa a les entitats que actuen en els àmbits estatal, comarcal i provincial.

Altres factors que a la resta de Catalunya influeixen en els programes de voluntariat, com els ingressos de les entitats o el seu recorregut històric, no tenen el mateix pes a les organitzacions del Camp de Tarragona.

7.2. Participació voluntària

Una part molt important i sovint imprescindible de les organitzacions són les persones voluntàries. El voluntariat, com a forma de participació lliure i altruista, forma part de l'ADN del tercer sector i constitueix una eina d'empoderament i participació en el camí cap a la transformació social. Les persones voluntàries fan possible en molts casos la realització d'activitats i projectes, a la vegada que l'experiència voluntària també incideix sobre les mateixes persones que fan voluntariat.

Gràfic 48 Elements d'aportació de l'experiència voluntària a les entitats i a les persones voluntàries

Font: inspirat en *As good as they give. Providing volunteers with the management they deserve.* Workbook one: Planning volunteer involvement. Volunteer Development Agency, 2001.

A fi d'aprofundir en aquesta participació, en aquest bloc es recullen alguns elements que permeten conèixer el voluntariat més a fons. Un primer element a considerar és la participació segons les temàtiques o els àmbits d'activitat que recull la Llei 25/2015. Fins ara els àmbits tractats en aquest informe feien referència a les categories emprades en «El Panoràmic 2017», que reflecteixen l'activitat principal de cada entitat però que no coincideixen necessàriament amb els considerats en la normativa, ja que aquests darrers fan referència als projectes de voluntariat. A més, una entitat pot comptar amb més d'un programa de voluntariat però no són excloents, mentre que els àmbits d'«El Panoràmic» sí que ho són.

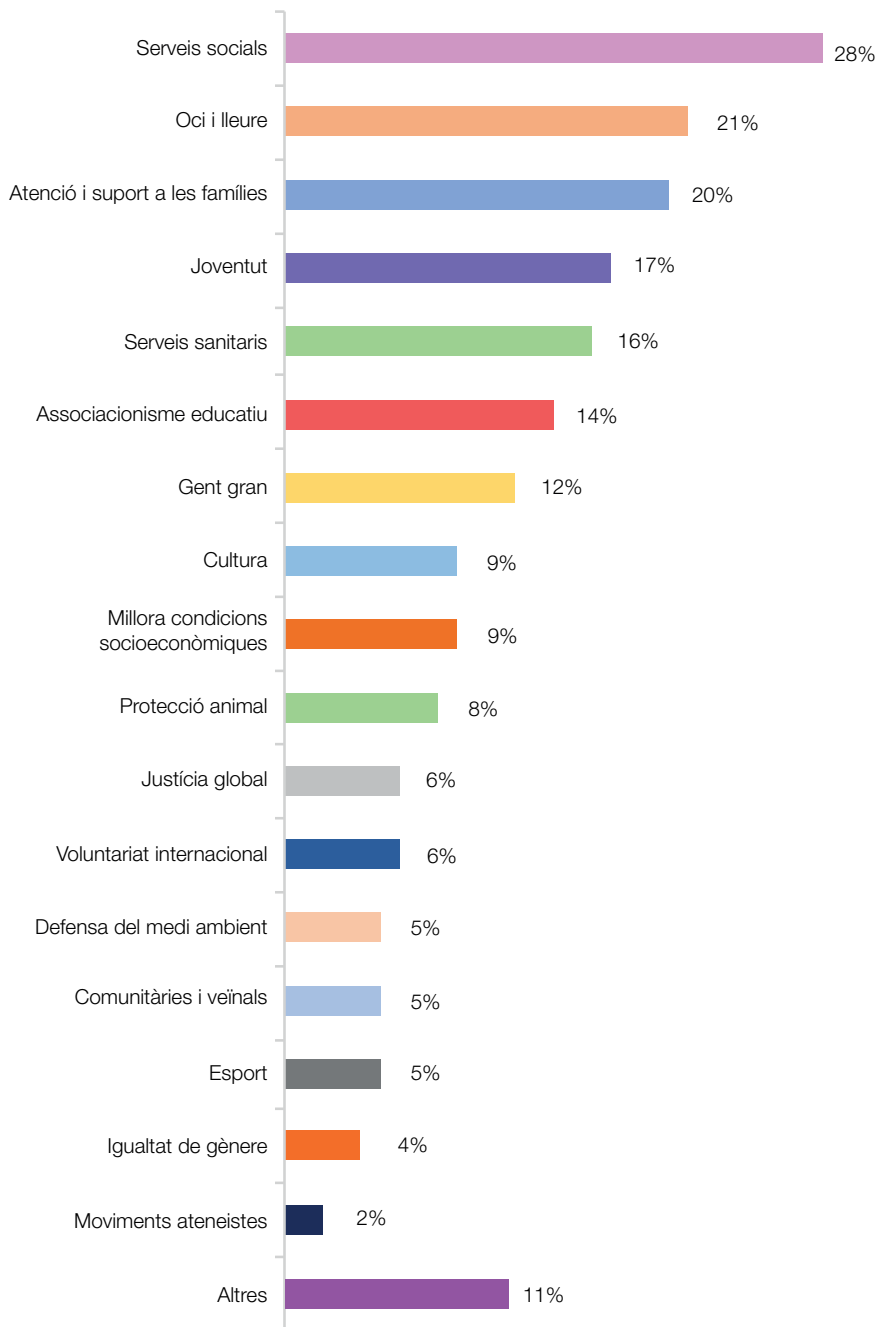
Tenint en compte la classificació recollida en la llei, resulta d'interès analitzar les entitats en les diferents categories. En total, la classificació suma disset àmbits temàtics. Aquests àmbits són els serveis socials, els serveis sanitaris, l'atenció i el suport a les famílies, l'associacionisme educatiu, l'oci i el lleure, la cultura, l'esport, la justícia global (la defensa dels drets humans, el foment de la pau i la cooperació), el voluntariat internacional, la defensa del medi ambient, la igualtat de gènere (i el respecte per la identitat i l'orientació sexuals), la joventut, la gent gran, el millorament de les condicions socioeconòmiques i la cohesió social, les activitats comunitàries i veïnals, els moviments ateneistes i, finalment, la protecció dels animals.

Els programes més comuns al Camp de Tarragona es dediquen als serveis socials (28%), a l'oci i lleure (21%) i a l'atenció i el suport a les famílies (20%), tots tres situats per sobre del 20% de programes. En una franja intermèdia, entre el 12% i el 17% se situen les organitzacions dedicades a la joventut, als serveis sanitaris, a l'associacionisme educatiu i a la gent gran. Per sota del 10% s'ubiquen la millora de les condicions socioeconòmiques, la cultura, la protecció dels animals, el voluntariat internacional, la justícia global, l'esport, les activitats comunitàries i veïnals, la defensa del medi ambient, la igualtat de gènere i els moviments ateneistes.

Finalment, l'11% de les persones voluntàries s'ubiquen a «altres», categoria que fa referència principalment al voluntariat per la llengua, la protecció civil o el voluntariat en l'Església.

S'observa així una distància en els àmbits d'actuació de les entitats recollits a través de l'enquesta d'«El Panoràmic» i els que fixa la llei i que es recullen en aquest epígraf. Cal tenir en compte que una entitat no lucrativa pot desenvolupar programes de voluntariat sobre diferents temàtiques, més enllà del seu àmbit principal, a fi d'acomplir la seva missió de manera transversal.

Gràfic 49 Projectes de voluntariat a què es vinculen les persones voluntàries segons la temàtica (multiresposta)

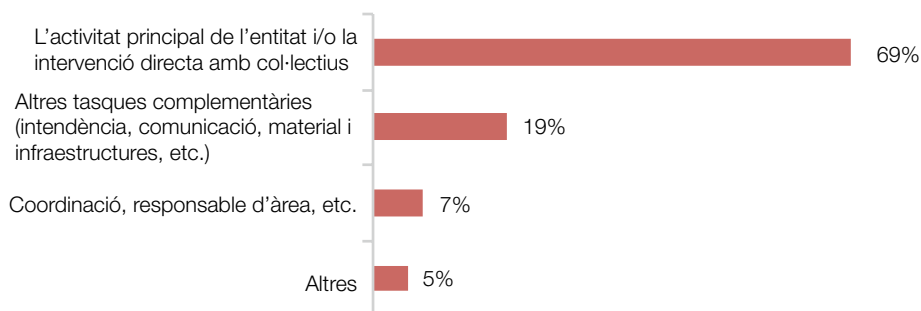
Font: Enquesta de persones voluntàries 2017

L'exercici del voluntariat es pot dedicar a l'activitat principal de l'entitat, cosa que acostuma a ser força habitual, però també a altres activitats vinculades amb l'estructura de l'organització i la coordinació d'activitats i equips, que són necessàries per al desenvolupament dels projectes. En l'Enquesta de persones voluntàries 2017 s'ha preguntat sobre aquesta qüestió, i els resultats apunten que el 69% de les persones voluntàries dediquen el seu temps a l'activitat principal de l'entitat. Aquesta xifra és dos punts superior a la mitjana de Catalunya.

D'altra banda, les persones voluntàries que dediquen el voluntariat a altres tasques complementàries vinculades amb les estructures, com és ara la comunicació, les infraestructures, etc., representen el 19% del total. En menor mesura, les persones voluntàries del Camp de Tarragona també poden dur a terme tasques adreçades a la coordinació de projectes o equips (7%) o dedicar el seu temps a accions que són la combinació de totes les opcions o d'una part (5%). Aquestes persones se les ha agrupat a la categoria d'«altres».

Aquestes dades difereixen lleugerament de les del conjunt de Catalunya. Les persones voluntàries dedicades a tasques complementàries es troben 7 punts més representades al Camp de Tarragona. En canvi, la dedicació a tasques de coordinació i responsabilitat d'àrees es troba sis punts per sota de la mitjana catalana.

Gràfic 50 La teva dedicació voluntària s'orienta a la realització de...

Font: Enquesta de persones voluntàries 2017

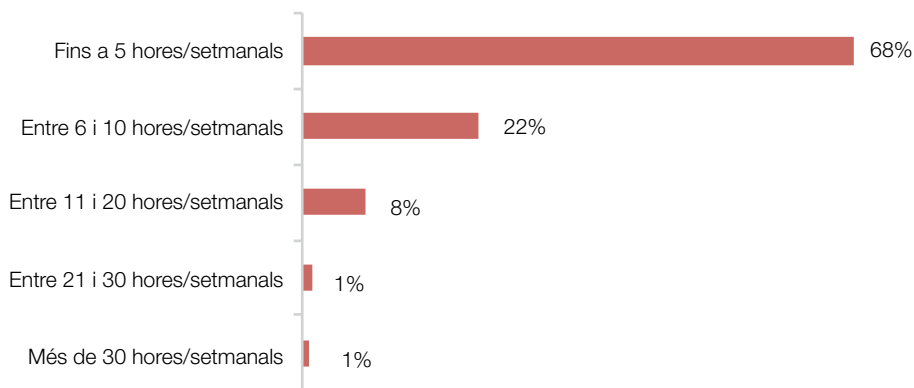
Taula 21 Orientació de la dedicació voluntària a Catalunya i al Camp de Tarragona

Dedicació voluntària	Catalunya	Camp de Tarragona	Diferència
L'activitat principal de l'entitat i/o la intervenció directa amb col·lectius	67%	69%	+2%
Coordinació, responsable de l'àrea, etc.	13%	7%	-6%
Altres tasques complementàries (incidència, comunicació, material, infraestructures, etc.)	12%	19%	+7%
Altres	8%	5%	-3%
Total	100%	100%	0%

Font: Enquesta de persones voluntàries 2017

El temps dedicat a l'activitat voluntària s'ha mesurat d'acord amb les hores setmanals que hi destinen les persones voluntàries. Les dades resultants mostren, de manera esglaonada, una dedicació reduïda d'hores. El 68% de les persones voluntàries al Camp de Tarragona dediquen fins a 5 hores setmanals a l'activitat voluntària i el 22% entre 6 i 10 hores setmanals. La dedicació d'entre 11 i 20 hores setmanals representa el 8% dels casos. Finalment, en percentatges poc representatius, només de l'1%, es troben les persones voluntàries que dediquen entre 21 i 30 hores setmanals i més de 30 hores setmanals a les seves tasques voluntàries.

Gràfic 51 Temps dedicat setmanalment a l'activitat voluntària

Font: Enquesta de persones voluntàries 2017

Com que el temps dedicat a l'activitat voluntària varia en funció del cicle de vida, s'ha analitzat la dedicació d'acord amb l'edat de les persones voluntàries. Al Camp de Tarragona es perfilen les mateixes tendències que al conjunt del territori català, on són les persones més joves i les de més edat les qui més temps dediquen a l'activitat voluntària.

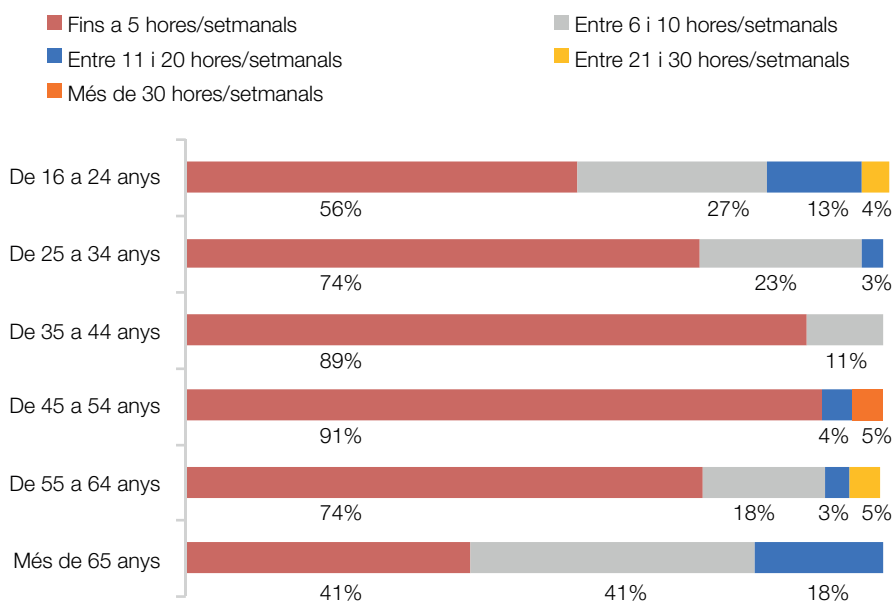
Les xifres obtingudes mostren que, si bé per tots els grups d'edat la dedicació més habitual és la que no supera les 5 hores setmanals, són les persones de 16 a 24 anys i les de més de 65 anys les que hi dediquen més habitualment 5 hores setmanals; és així en el 44% i el 59% dels casos respectivament. La dedicació d'entre 6 i 10 hores setmanals està present en totes les franges d'edat excepte la d'entre 45 a 54 anys; destaquen les franges de 16 a 24 anys i la de persones de més de 65 anys, amb un 27% i un 41% respectivament.

La dedicació d'entre 11 i 20 hores setmanals també està present en totes les franges d'edat com a percentatge menor, a excepció de la franja d'edat de 35 a 44 anys, i destaquen de nou les franges d'edat de 16 a 24 anys i de més de 65 anys, amb un 13% i 18%, respectivament.

Els joves de 16 a 24 anys i les persones jubilades (més de 65 anys) destaquen per representar una dedicació més gran d'hores setmanals que les persones voluntàries situades en franges d'edat intermèdies. Tot i això, les úniques franges d'edat de les persones voluntàries que dediquen entre 21 i 30 hores setmanals a la seva activitat són les de 16 a 24 anys (4%) i de 55 a 64 anys (5%).

I l'única franja d'edat on està representada una dedicació superior a les 30 hores setmanals és la de 45 a 55 anys. Aquestes darreres dades poden indicar que, tot i que el volum de persones que més hores dediquen al voluntariat pertany a les franges d'edat més joves i més grans, les persones d'edats intermèdies que tenen més disponibilitat desenvolupen una gran dedicació a les tasques voluntàries.

Gràfic 52 Temps dedicat setmanalment a l'activitat voluntària segons l'edat

Font: Enquesta de persones voluntàries 2017

A més de la dedicació habitual, s'ha preguntat a les persones voluntàries si puntualment dediquen més temps al voluntariat a fi de desenvolupar activitats concretes com campanyes, actes, activitats d'estiu o estacionals, etc. Les dades resultants indiquen que el 44% de les persones voluntàries sí que destinen, amb caràcter puntual, més temps a la realització d'aquest tipus d'activitats excepcionals en el dia a dia de les organitzacions. Aquesta xifra és 4 punts superior a la mitjana de Catalunya.

Gràfic 53 A més d'aquestes hores, dediques puntualment més temps a desenvolupar activitats concretes? (actes, campanyes, colònies i campaments, camps de treball, viatges solidaris, etc.)?

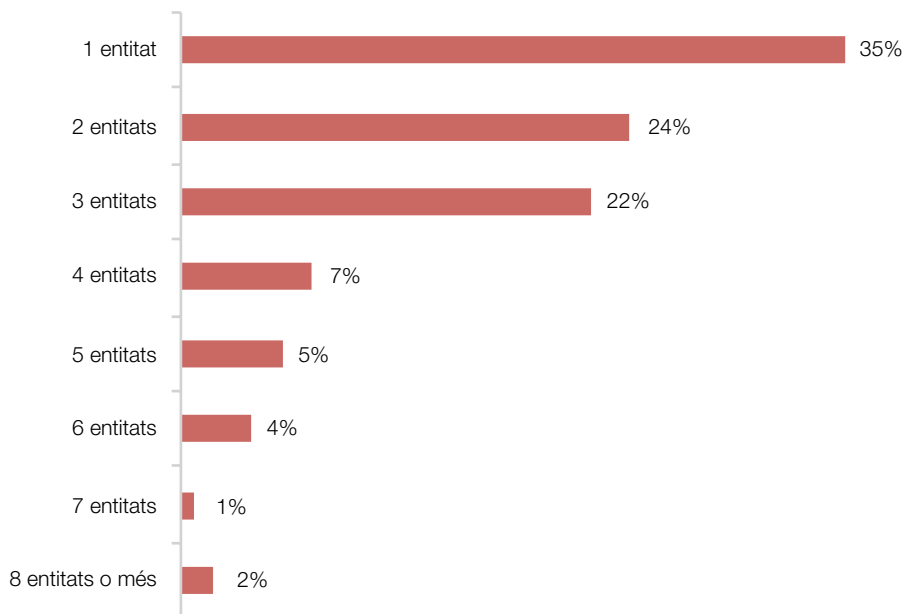

Font: Enquesta de persones voluntàries 2017

Una idea que forma part de la percepció quotidiana dins les organitzacions és que les persones que s'impliquen en les entitats acostumen a fer-ho en més d'una organització. Per tal d'avaluar aquesta percepció amb dades s'ha recollit el nombre d'organitzacions en les quals cada persona ha participat al llarg de la vida. Els resultats obtinguts confirmen aquesta percepció, ja que més de la meitat de les persones voluntàries enquestades afirmen haver participat en més d'una organització; és el cas del 65% del total, 8 punts per sota de la mitjana catalana.

Un 35%, per contra, ho han fet, almenys fins al moment de recollida d'informació, només en una. Aquestes dades posen en relleu una implicació voluntària al llarg del temps, i són un senyal de la fidelització cap a les entitats sense ànim de lucre i del rol que assumeixen en la societat, més enllà de l'activitat concreta que es realitza a cada entitat.

Gràfic 54 Al llarg de la teva vida, en quantes organitzacions has participat fent voluntariat?

Font: Enquesta de persones voluntàries 2017

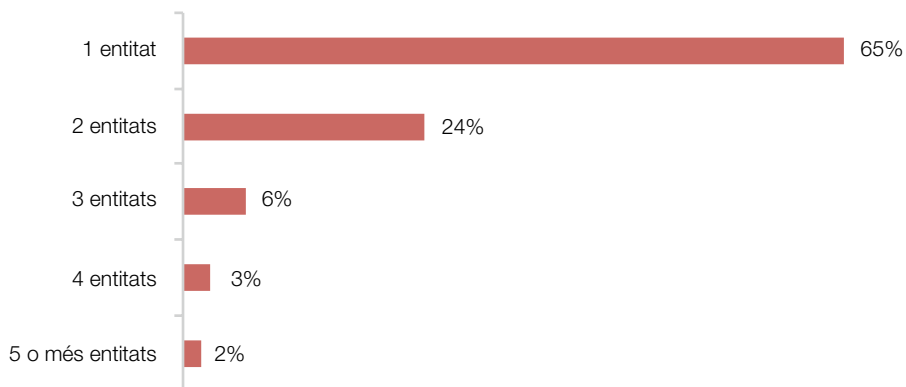
Taula 22 Al llarg de la teva vida, en quantes organitzacions has participat fent voluntariat? Catalunya i al Camp de Tarragona

Nombre d'entitats	Catalunya	Camp de Tarragona	Diferència
Una entitat	27%	35%	+8%
Més d'una entitat	73%	65%	-8%
Total	100%	100%	0%

Font: Enquesta de persones voluntàries 2017

Un altre indicador vinculat és el nombre d'entitats en les quals es participa amb caràcter voluntari en l'any de referència de les dades, el 2016. En aquest any, el 65% de les persones voluntàries participaven en una única entitat, xifra que se situa 9 punts per sobre de la mitjana de Catalunya.

Gràfic 55 Durant el 2016, en quantes organitzacions participes fent voluntariat?

Font: Enquesta de persones voluntàries 2017

En síntesi

Els projectes de voluntariat més habituals entre les persones voluntàries es vinculen amb els serveis socials, l'oci i el lleure i l'atenció i el suport a les famílies.

El temps de dedicació setmanal al voluntariat més freqüent és de fins a cinc hores setmanals. I en la mateixa línia observada al conjunt de Catalunya, la franja d'edat que dedica més hores a l'acció voluntària és la més jove, de 16 a 24 anys, seguida de la dels més grans de 65 anys.

El 65% de les persones voluntàries al Camp de Tarragona han participat en més d'una entitat al llarg de la seva vida, una xifra 8 punts inferior a la mitjana de Catalunya.

7.3. Gestió del voluntariat

El Cicle del Voluntariat

L'experiència voluntària s'organitza a través del que s'anomena el cicle del voluntariat. Es tracta dels passos que les persones voluntàries fan en el seu recorregut dins de l'entitat. Aquest cicle consta de les etapes següents:

El Cicle del Voluntariat

Definició prèvia de necessitats i perfils.

Incorporació a l'organització i acollida.

Desenvolupament de l'acció voluntària.

Reconeixement a la contribució realitzada.

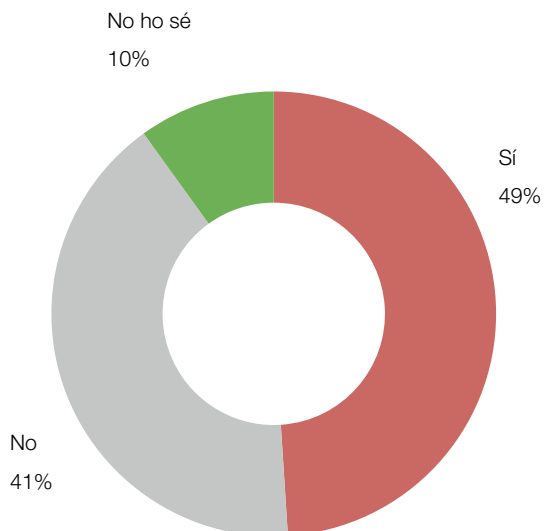
Desvinculació de la persona voluntària amb l'entitat en el moment de finalitzar la participació.

(Manual de gestió del voluntariat, Observatori del Tercer Sector, 2009).

Perquè es pugui desenvolupar voluntariat a les entitats és necessari que sigui considerat d'una manera explícita en l'organització i que hi hagi un document per escrit en què es defineixi i reconegui la seva activitat de manera diferenciada d'altres tipus de relació. S'ha demanat, doncs, a les organitzacions que compten amb programes de voluntariat si disposen del full de compromís que han de signar les persones voluntàries i l'organització en el moment d'iniciar la vinculació. Els resultats mostren que el 49% de les entitats compten amb aquest full de compromís, mentre que el 41% afirmen que no en tenen. A més, hi ha un 10% d'entitats que desconeixen l'existència d'aquest document.

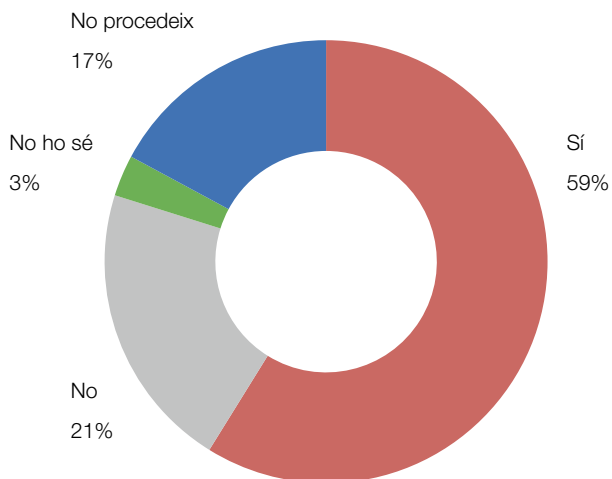
S'ha demanat també a les entitats amb programes de voluntariat si aporten informació a les persones voluntàries sobre el cicle del voluntariat. El 59% afirmen que ho fan, mentre que el 21% no n'informen. El 17% de les entitats consideren que no és procedent i el 3% ho desconeixen.

Gràfic 56 L'entitat disposa d'un full de compromís que signen tant la persona voluntària com una persona responsable de l'organització en iniciar el voluntariat?

Font: Enquesta de persones voluntàries

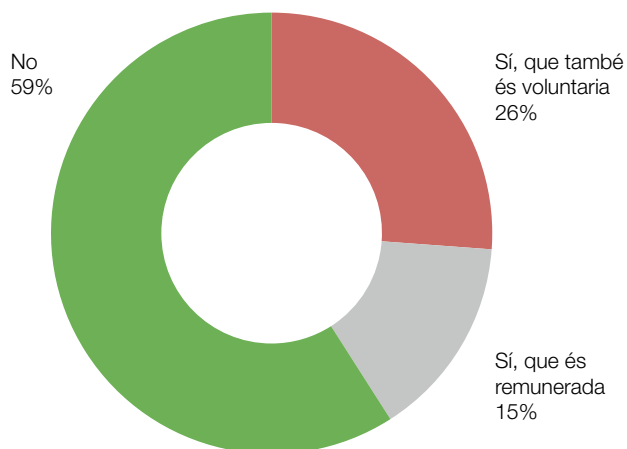
Gràfic 57 S'informa a la persona voluntària del 'cicle del voluntariat'? (acollida, vinculació, seguiment, valoració, desvinculació)

Font: Enquesta de persones voluntàries

Un element també clau en la gestió dels equips voluntaris és la figura d'una persona responsable. Segons les dades recollides en «El Panoràmic 2017», al Camp de Tarragona menys de la meitat de les entitats compten amb aquesta figura responsable dels equips de persones voluntàries, concretament el 41%. D'aquest 41%, en el 26% dels casos la persona responsable és també voluntària i en el 15% restant es tracta d'una persona remunerada.

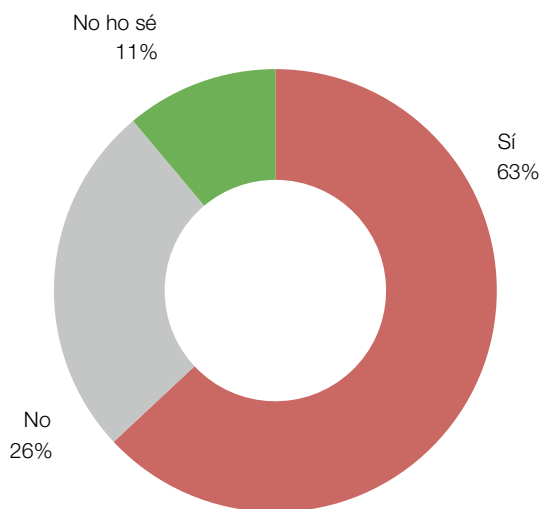
Gràfic 58 | Entitat disposa d'una persona responsable del voluntariat

Font: "El Panoràmic 2017"

D'acord amb el que estableix la Llei 25/2015, tota activitat desenvolupada en el marc del voluntariat ha de protegir les persones voluntàries a través d'una pòlissa d'assegurança contra accidents i de responsabilitat civil, que ha d'anar a càrrec de l'entitat a través de la qual s'articula l'activitat voluntària. Entre les entitats amb programes de voluntariat, el 63% disposen d'una assegurança per a les persones voluntàries, xifra 15 punts inferior a la mitjana catalana, el 26% d'entitats no en tenen i l'11% ho desconeixen.

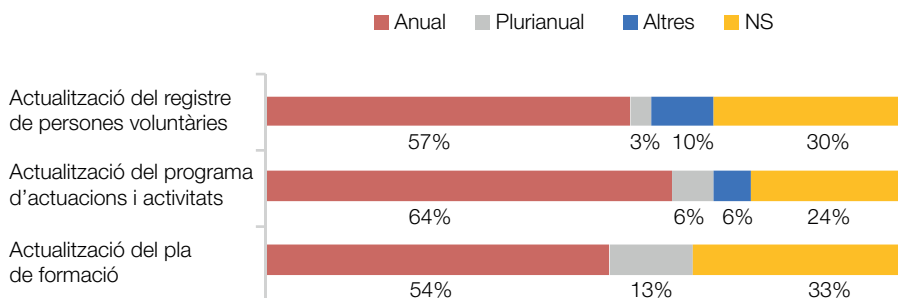
Gràfic 59 L'entitat disposa d'una assegurança per a persones voluntàries?

Font: «El Panoràmic 2017»

En «El Panoràmic 2017» s'han recollit indicadors respecte a l'actualització de determinades eines de gestió i de desenvolupament de l'activitat voluntària. En concret s'han analitzat el registre de persones voluntàries, el programa d'actuacions i activitats, el pla de formació i, finalment, el pla de voluntariat. Les dades analitzades segons la seva freqüència d'actualització mostren una prevalença de la periodicitat anual en tots els casos, amb percentatges d'entre el 54% i el 64%. Destaquen, però, les altes xifres de desconeixement d'aquest document, que en tots tres casos se situen al voltant del 30%. Aquests resultats apunten a una possible manca de coneixement i/o a dificultats en la interpretació de la pregunta. Per tant, aquests resultats caldrà interpretar-los amb prudència.

Gràfic 60 Freqüència d'actualització de les següents eines de gestió del voluntariat

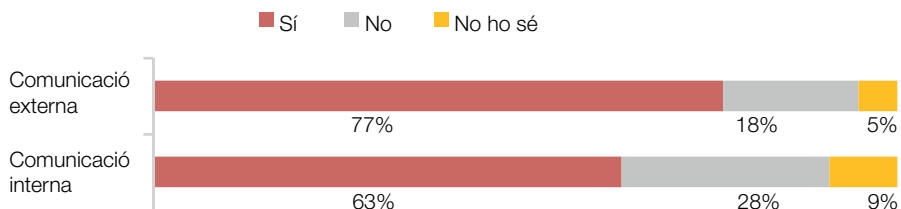

Font: "El Panoràmic 2017"

Els mitjans digitals han esdevingut eines de comunicació quotidianes de primer ordre en la nostra societat, i també per al tercer sector. Aquests mitjans poden tenir una orientació externa, a fi de donar visibilitat a l'activitat que es realitza, i també poden ser una eina d'utilitat en la gestió interna dels equips, i esdevenir així mitjans de comunicació àgils i interactius. En el cas dels equips voluntaris, s'han analitzat precisament aquestes dues finalitats dels mitjans digitals, l'externa i la interna.

Els resultats posen de manifest un ús força comú de les eines digitals. En el cas de la comunicació emprada amb una finalitat de comunicar cap a l'exterior, de fer difusió de les activitats que es realitzen i del paper protagonista que tenen les persones voluntàries, és lleugerament superior, del 77% dels casos. Les entitats que afirmen que empen els mitjans digitals per potenciar el treball intern representen el 63% del total. Totes dues xifres són lleugerament superiors a la mitjana catalana; concretament, un 5% en el cas de la comunicació externa i un 7% en la comunicació interna.

Gràfic 61 Emreu mitjans digitals per a donar visibilitat a l'activitat voluntària? Emreu mitjans digitals per potenciar el treball intern de les persones voluntàries?

Font: "El Panoràmic 2017"

Taula 23 Empreu mitjans digitals per a donar visibilitat a l'activitat voluntària? empreu mitjans digitals per potenciar el treball intern de les persones voluntàries? comparativa entre Catalunya i Camp de Tarragona

Nombre d'entitats	Catalunya	Camp de Tarragona	Diferència
Comunicació externa	72%	77%	+5%
Comunicació interna	56%	63%	+7%

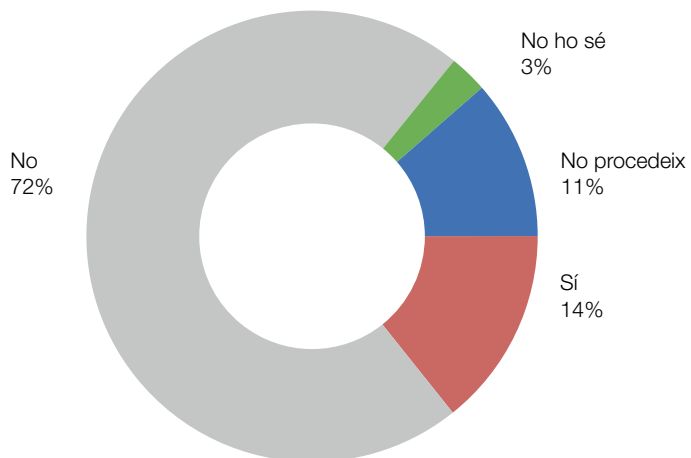
Font: "El Panoràmic 2017"

Respecte a la formació dels equips voluntaris, «El Panoràmic 2017» recull que les entitats sol·liciten formació prèvia, com ara disposar del curs d'iniciació al voluntariat (CIV). Els resultats assenyalen que aquesta qüestió no està especialment estesa.

En aquest any, el 14% de les persones voluntàries participaven en una única entitat, xifra que se situa 15 punts per sota de la mitjana de Catalunya. L'11% de les entitats consideren que no és procedent i un 3% ho desconeixen.

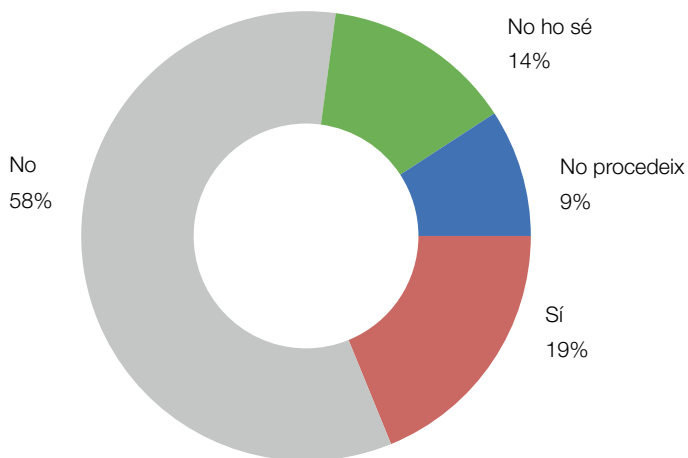
També s'ha volgut saber si les persones voluntàries participen en el disseny del seu itinerari formatiu. Les dades obtingudes indiquen que només en el 19% dels casos és així, una xifra que es troba 26 punts per sota del conjunt de Catalunya. A més, el 9% de les organitzacions consideren que no és procedent i el 14% ho desconeixen. D'aquesta manera, més de la meitat de les organitzacions del Camp de Tarragona no compten amb les persones voluntàries per dissenyar l'itinerari formatiu del voluntariat.

Gràfic 62 Lentitat sol·licita formació prèvia de voluntariat (civ, etc.)

Font: "El Panoràmic 2017"

Gràfic 63 Lentitat sol·licita formació prèvia de voluntariat (civ, etc.)

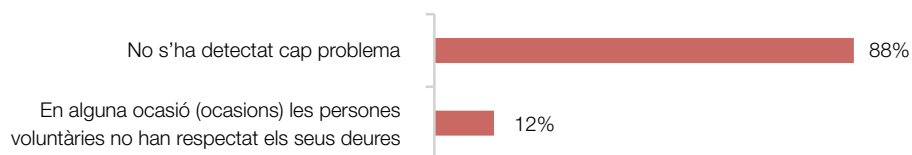
Font: "El Panoràmic 2017"

Un darrer element que s'analitza té a veure amb les dinàmiques internes de les organitzacions i la convivència dels equips voluntaris amb altres formes de col·

laboració. En el dia a dia, és possible que es generin tensions en la convivència. S'ha volgut saber si aquestes situacions de conflicte són generalitzables i quins en són els possibles detonants. Per això s'ha preguntat als equips directius si han detectat algun problema en la convivència, tot plantejant tres possibles opcions de resposta vinculades amb els conflictes habituals.

Les dades recollides indiquen que en el 88% de les entitats no s'han registrat problemes de convivència amb el voluntariat. Les minoritàries situacions de conflicte s'associen amb el fet que algunes persones voluntàries no han respectat els seus deures (12%).

Gràfic 64 L'equip directiu ha detectat algun problema...

Font: "El Panoràmic 2017"

En síntesi

Gairebé la meitat de les entitats (49%) afirmen que signen el full de compromís amb la persona voluntària quan aquesta s'incorpora a l'entitat. A més, el 59% de les organitzacions informen del cicle del voluntariat també en el moment d'inici de l'activitat.

Les organitzacions amb programes de voluntariat al Camp de Tarragona compten amb una persona coordinadora de l'equip voluntari en el 41% dels casos. D'aquestes, en el 26% dels casos és una persona voluntària responsable i en el 15% una persona remunerada.

Pel que fa a les eines de gestió del voluntariat, destaca el desconeixement que se'n té, ja que al voltant del 30% de les entitats desconeixen l'actualització del registre de persones voluntàries, el programa d'actuacions i activitats i el pla de formació.

En síntesi

Els mitjans digitals es fan servir de manera generalitzada tant per a comunicacions externes de difusió de les activitats i de la tasca del voluntariat com per a la comunicació interna organitzativa. Les entitats que utilitzen aquestes eines per a la comunicació externa són el 77%, i el 63% per a la interna.

La formació del voluntariat és un element clau per al desenvolupament satisfactori de l'activitat, però només el 14% de les entitats afirmen que sol·liciten formació prèvia. En paral·lel, el 19% de les entitats dissenyen l'itinerari conjuntament amb les persones voluntàries.

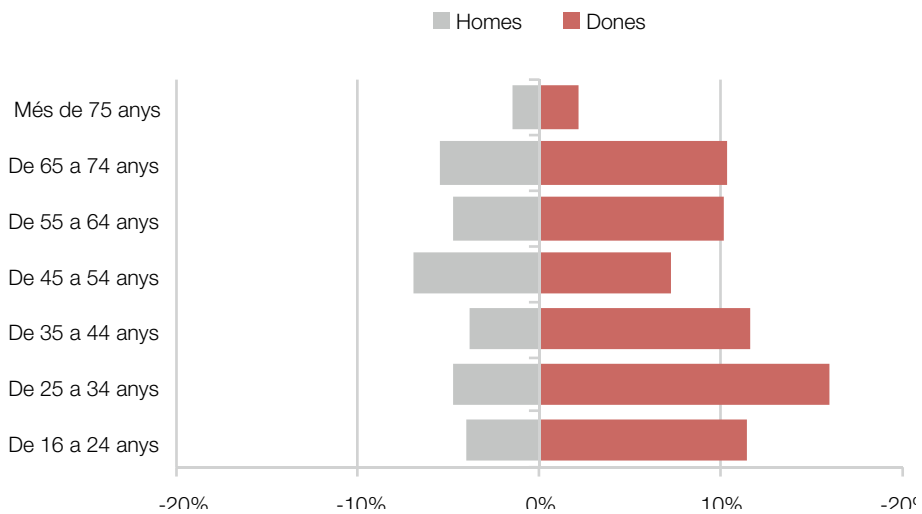
8. Perfil de les persones voluntàries al Camp de Tarragona

8.1. Variables demogràfiques

Un primer element cabdal per aprofundir en l'activitat voluntària a Catalunya implica saber com són les persones voluntàries. En aquest apartat es dibuixarà el perfil de les persones voluntàries a partir de les seves característiques sociodemogràfiques principals. En l'enquesta adreçada a persones voluntàries s'inclou un bloc precisament per aprofundir en els perfils del voluntariat. Dos indicadors demogràfics bàsics són l'edat i el sexe.

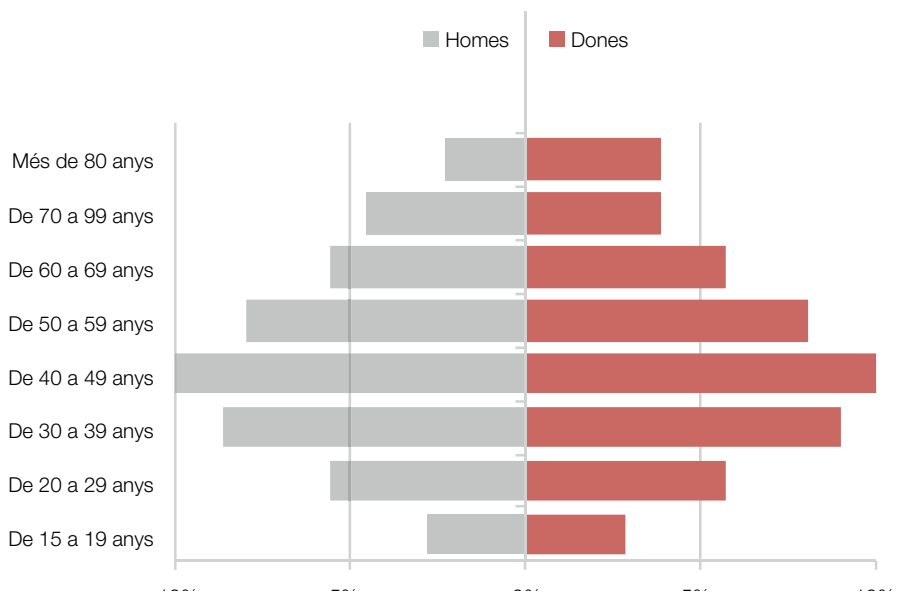
La construcció de la piràmide de població del voluntariat permet perfilar els segments d'edat d'àmplia participació i també l'equilibri entre dones i homes. Per grups d'edat, el més present és el d'entre 25 i 34 anys, seguit del de 35 a 44 anys i el de 65 a 74 anys. La interpretació habitual d'aquests resultats és que la participació voluntària sovint es troba condicionada al cicle de vida, com ara les responsabilitats de tipus familiar, i també econòmiques, professionals, etc., que es donen al llarg de la vida. De fet, la participació associativa en els trams d'edat intermedis sovint es relaciona amb la realització d'activitats en família durant els caps de setmana. La comparativa de la piràmide de població del voluntariat amb el conjunt de la societat catalana permet constatar que, efectivament, les dones i alguns segments concrets d'edat es troben més representats que la resta.

Gràfic 65 Piràmide de població del voluntariat

Font: Enquesta de persones voluntàries 2017

Gràfic 66 Piràmide de població al Camp de Tarragona

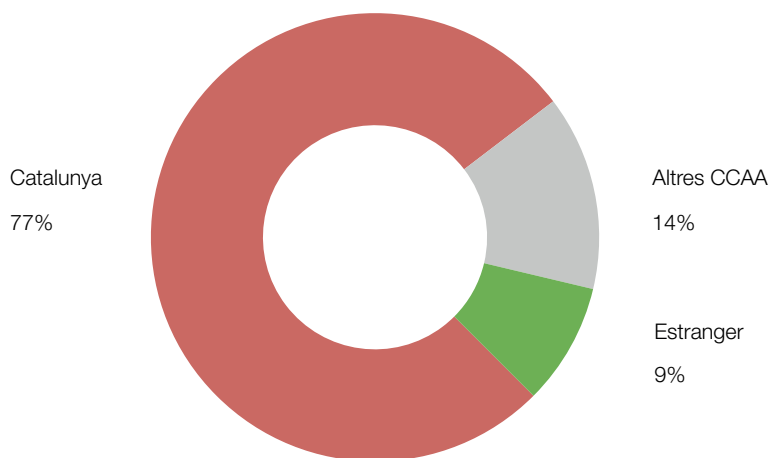
Font: Idescat 2017

La participació voluntària de les dones és, doncs, més elevada que la dels homes. De fet, les dones representen entorn del 68% de les persones voluntàries i els homes el 32%. És un fet comunament acceptat, i així ho han expressat les entitats participants en els grups de discussió, que els equips voluntaris estan formats per persones d'edats més aviat avançades, entre els 40 i els 60 anys. Quan s'aprofundeix en la participació de les persones més joves, en els grups de discussió les entitats manifesten dificultats per aconseguir captar la seva atenció i implicar-les. En aquest sentit, hi ha dues línies argumentals per explicar la dificultat d'apropar-s'hi.

La presència de persones joves sovint es concentra en les entitats juvenils, ja que, tal com es recull a la publicació *Valors i nous aprenentatges de l'associacionisme juvenil* (Fernández, Agudo, 2017), són espais d'empoderament i creixement (personal i col·lectiu) en edats en què encara s'està construint la pròpia identitat. El jovent té la necessitat de defugir la supervisió de la figura adulta en el camí de la participació. Així doncs, les persones joves es concentren sobretot en organitzacions juvenils.

Un darrer indicador demogràfic de les persones voluntàries té a veure amb la seva procedència i per això s'analitza el lloc de naixement. Les dades assenyalen que el gruix del voluntariat del Camp de Tarragona va néixer a Catalunya, en concret el 77% del total. El 14% va néixer en altres comunitats autònomes i el 9% a l'estranger.

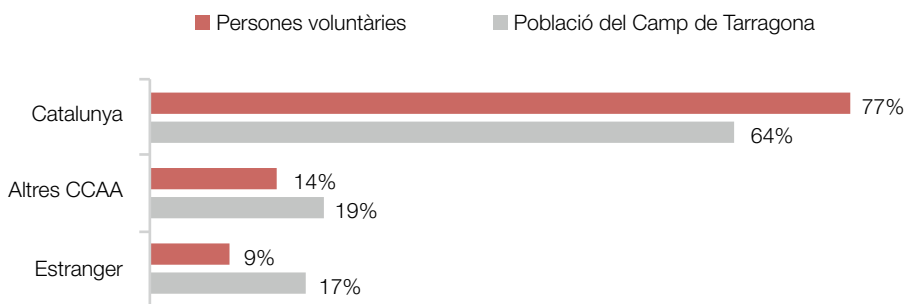
Gràfic 67 Lloc de naixement de les persones voluntàries

Font: Enquesta de persones voluntàries 2017

Les dades comparades amb el conjunt de la societat del territori mostren que les persones nascudes a Catalunya estan 13 punts més representades. En canvi, les persones d'altres procedències es troben menys representades, tant les de la resta de comunitats autònomes com les d'altres països. Aquesta diferència es podria explicar per l'arrelament de les tipologies d'entitats al territori.

Gràfic 68 Lloc de naixement de la població del Camp de Tarragona

Font: *Idescat* 2017 | Enquesta de persones voluntàries 2017

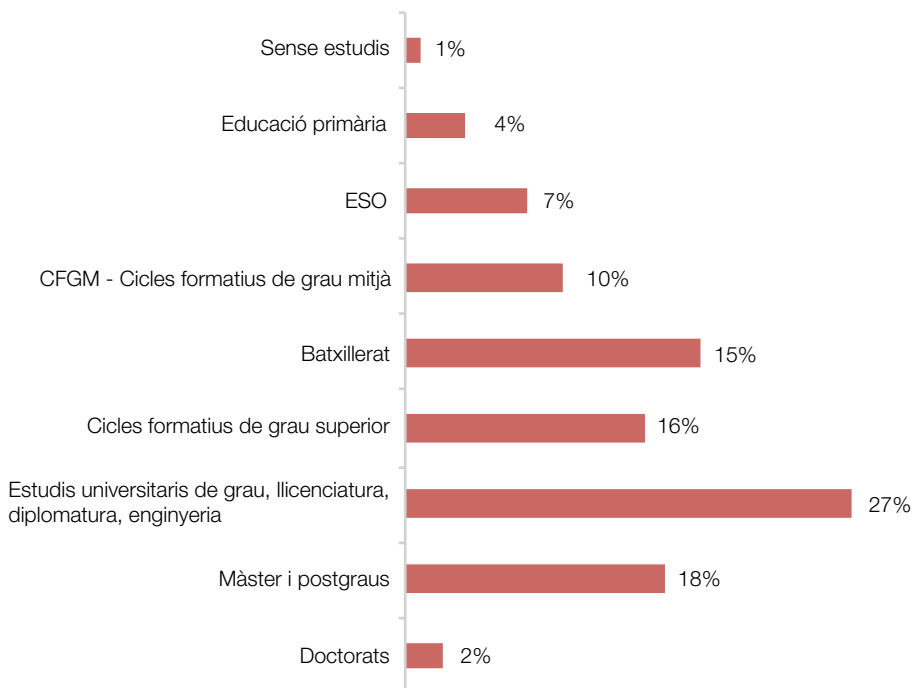
En síntesi

El 68% de les persones voluntàries són dones, mentre que el 32% són homes. Per grups d'edat, es concentren sobretot en persones joves i en edat de jubilació, o sigui, entre els 25 i els 44 anys i entre els 65 i els 74 anys. Sembla que hi ha una relació entre el cicle de vida i la participació voluntària. Per procedències, les persones nascudes a Catalunya estan més representades en els equips voluntaris que les persones nascudes en altres llocs.

8.2. Perfil social

Les persones voluntàries acostumen a tenir un nivell formatiu elevat si ho comparem amb la mitjana de la població (això ja es va apuntar en recerques com l'*Anuari 2013 del Tercer Sector Social de Catalunya*). El percentatge d'assoliment d'estudis universitaris representa el 45% del voluntariat, del qual el 27% té estudis de grau, llicenciatures, diplomatures o enginyeries, i el 18% estudis de postgrau, màster i doctorats. Les persones voluntàries amb cicles formatius de grau superior representen el 15% del total i les que tenen cicles formatius de grau mitjà el 10%. Les persones que han assolit estudis de batxillerat sumen el 18%. Finalment, aquelles amb estudis d'ESO i educació primària representen el 7% i el 4%, respectivament. Les persones voluntàries sense estudis només representen l'1% dels casos. Les xifres estan força alineades amb la mitjana del voluntariat a Catalunya.

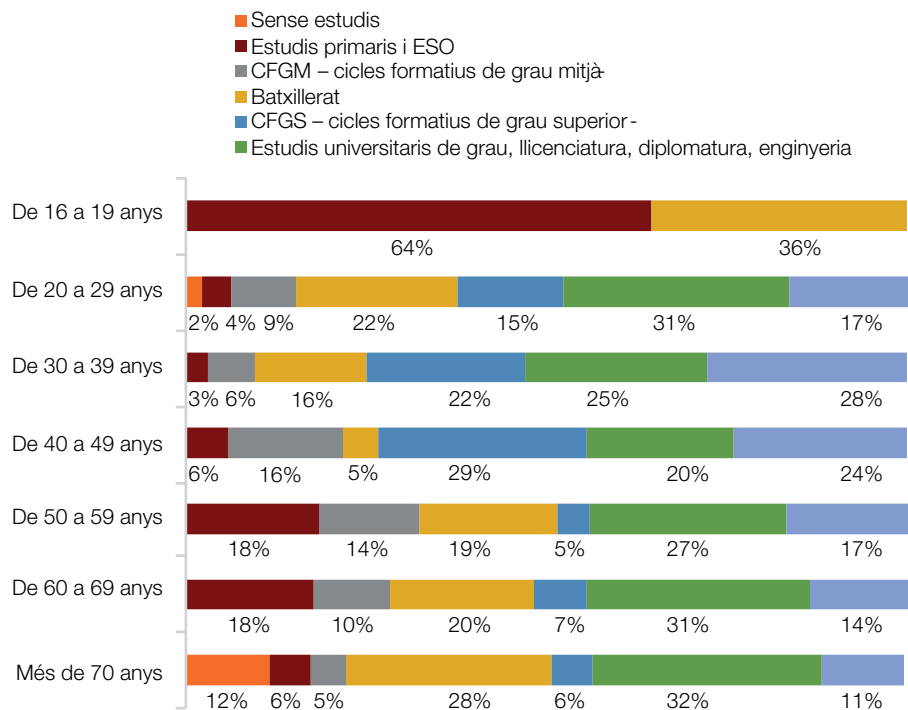
Gràfic 69 Estudis acabats de les persones voluntàries

Font: Enquesta de persones voluntàries 2017

Un indicador que reforça la idea de l'alt nivell d'instrucció dels equips voluntaris s'obté encreuant el grup d'edat i el nivell d'estudis. Els resultats mostren que el perfil de la persona voluntària amb estudis universitaris i postuniversitaris acabats es distribueix de manera predominant per tots els segments d'edat, exceptuant el tram de 16 a 19 anys, en què no pertoca, ja que encara no s'ha arribat a l'edat de finalització d'estudis superiors i predominen les persones amb estudis primaris i ESO (64%).

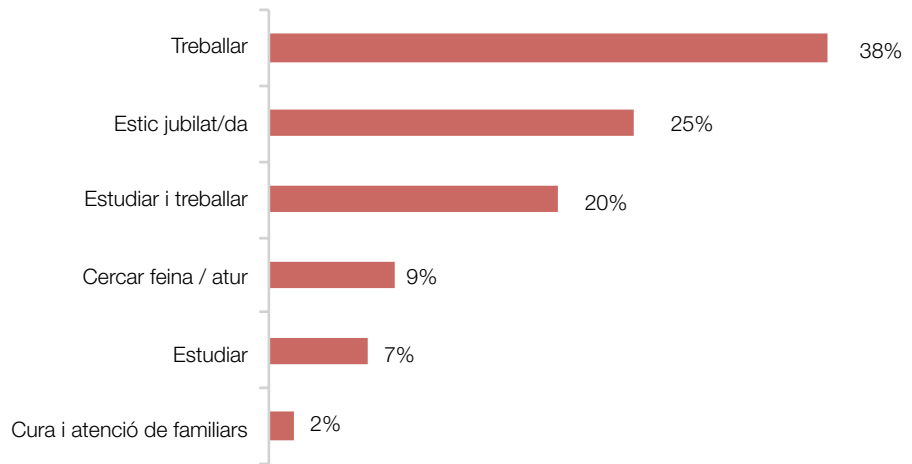
Gràfic 70 Estudis acabats de les persones voluntàries segons els grups d'edat

Font: Enquesta de persones voluntàries 2017

Pel que fa a l'ocupació principal de les persones voluntàries, el més habitual és tenir una feina remunerada. És així en el 38% dels casos, i en el 9% estan en cerca activa de feina. La segona situació més comuna entre les persones voluntàries del Camp de Tarragona és estar jubilat; aquest grup representa el 25% del total. En paral·lel, el 20% de les persones voluntàries combinen estudis i feina, i el 7% afirmen que es dediquen als estudis com a activitat principal. En darrer terme, un 2% de les persones voluntàries assenyalen que la seva activitat principal és la cura i atenció de familiars.

Gràfic 71 Activitat principal de la persona voluntària

Font: Enquesta de persones voluntàries 2017

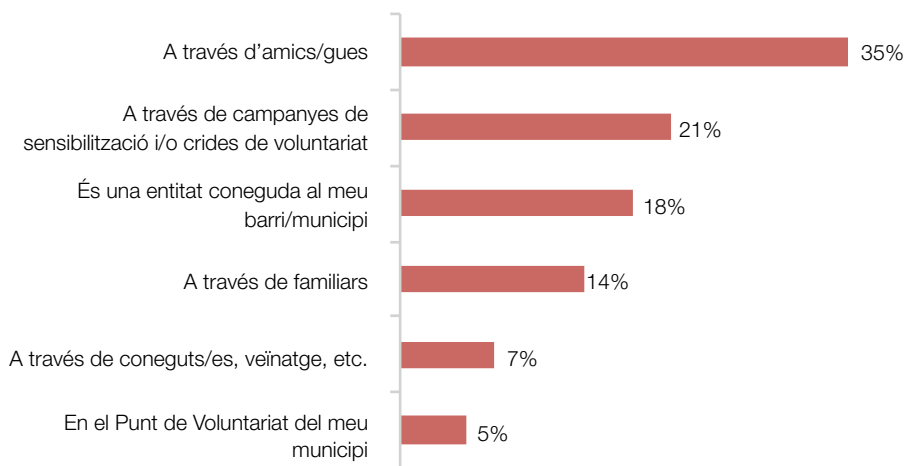
9. L'experiència voluntària al Camp de Tarragona

9.1. Apropament a l'activitat voluntària

L'activitat voluntària és una aportació lliure i altruista a la societat que reverteix tant en les persones a les quals s'adreça com en la persona que la realitza, i és un procés doblement transformador. El fet de contribuir en causes prosocials ajuda les persones a sentir-se útils dintre de la comunitat, a no mantenir-se immòbils davant les situacions d'injustícia i a promoure valors com la solidaritat i la cooperació.

L'enquesta adreçada a persones voluntàries ha recollit diversos indicadors que permeten aprofundir en l'experiència voluntària. Un és com s'estableix el contacte entre l'entitat i la persona voluntària. Les dades obtingudes indiquen que la principal porta d'entrada a les entitats és el grup d'amics i amigues; ho afirmen el 35% de les persones consultades. També hi ha dues formes d'entrada força habituals, a través de campanyes de sensibilització i crides de voluntariat (21%) i perquè l'entitat es troba al mateix barri o municipi (18%), i en un 14% dels casos l'entitat es coneix a través de familiars. En menor mesura, però no sense importància, hi ha el coneixement a través de persones conegudes i veïns i veïnes (7%) i a través del Punt de Voluntariat (5%).

Gràfic 72 Com vas conèixer l'organització on fas voluntariat?

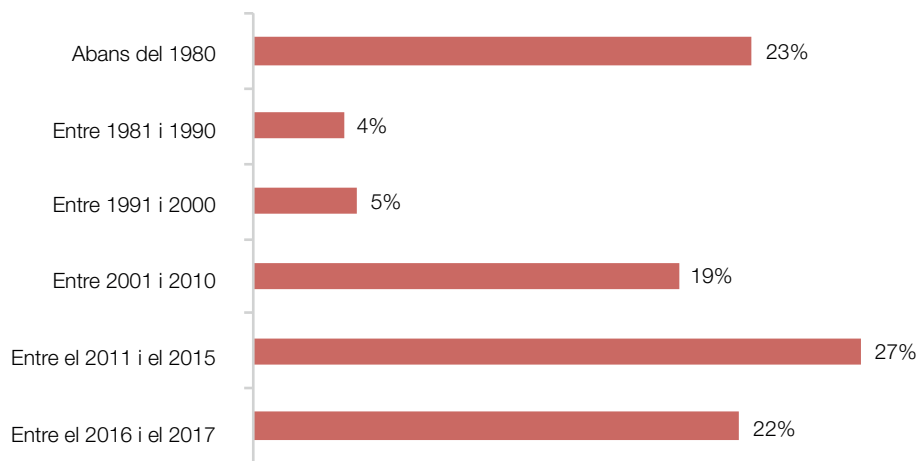
Font: Enquesta de persones voluntàries 2017

El total d'anys dedicats a l'activitat voluntària aporta pistes sobre el grau d'interès, de compromís i de satisfacció envers aquesta experiència. El temps mitjà transcorregut des de l'inici de l'experiència voluntària se situa en deu anys. Amb tot, a partir de l'anàlisi de freqüències s'han generat segments d'anys per dècades, a fi de resumir la informació.

Gairebé la meitat, concretament el 49% de les persones voluntàries del Camp de Tarragona, van iniciar l'experiència voluntària a partir de l'any 2011. Aquest segment, pel percentatge que representa, s'ha volgut analitzar amb més detall. Els anys que van del 2011 al 2015 acumulen el 27% de voluntaris i voluntàries, i només els dos darrers anys el 22%.

En l'anàlisi de la resta de dècades destaquen les persones voluntàries de llarg recorregut: aquelles que van iniciar l'activitat abans del 1980 representen el 23%. Seguidament, entre els anys 2001 i 2010 van iniciar l'activitat el 19% de les persones voluntàries del Camp de Tarragona. En percentatges menors es troben la dècada dels noranta i la dels vuitanta, en què van iniciar l'activitat el 5% i el 4% de les persones voluntàries, respectivament. Aquestes dades van en la línia de la mitjana del conjunt de Catalunya.

Gràfic 73 Any d'inici de l'activitat voluntària (trams per anys)

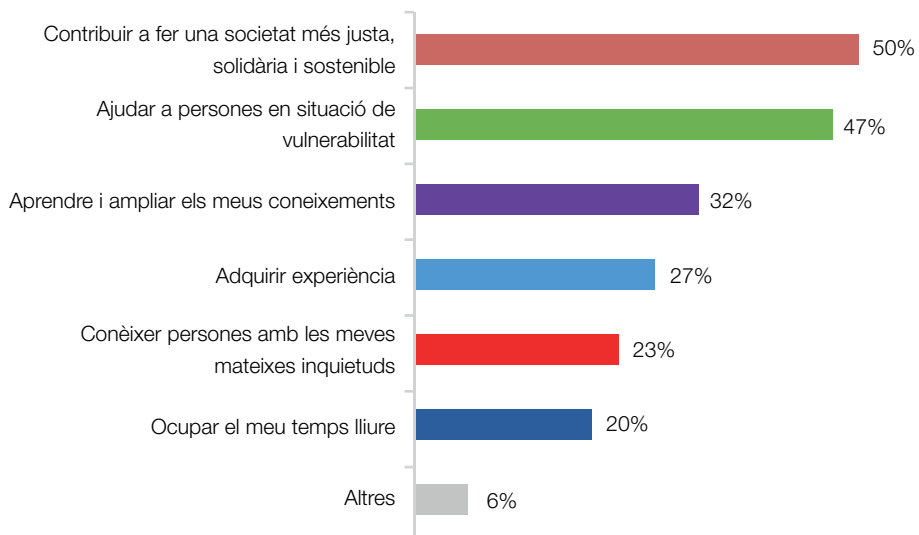

Font: Enquesta de persones voluntàries 2017

Les motivacions individuals que han propiciat la participació desinteressada a les organitzacions no lucratives poden ser diverses, des de la voluntat de contribuir a fer una societat més justa fins a les relacions socials que s'estableixen en un marc de valors humans. Totes elles tenen un punt en comú, han estat clau en el moment de generar la base social de les entitats.

Una pregunta recollida en el qüestionari adreçat al voluntariat es relaciona amb les motivacions inicials que van animar les persones voluntàries a decidir-se a formar part d'un projecte de transformació social. En el formulari de l'enquesta es plantegen un seguit d'opcions de resposta, no excloents entre elles, ja que pot haver-hi més d'una motivació. Els resultats apunten a dues motivacions predominants, que són contribuir a fer una societat més justa, solidària i sostenible i ajudar persones en situació de vulnerabilitat. El 50% i el 47% de les persones voluntàries apunten aquestes dues motivacions, respectivament. En tercer lloc se situa aprendre i ampliar els coneixements (32%) i en quart lloc adquirir experiència (27%). La motivació de conèixer persones amb les mateixes inquietuds representa el 23% i la d'ocupar el temps lliure el 20%. Les motivacions no previstes s'han agrupat a la categoria d'«altres», que té un percentatge menor de representativitat, concretament el 6%.

Gràfic 74 Què et va motivar a fer voluntariat? (Pregunta amb opcions multiresposta.)

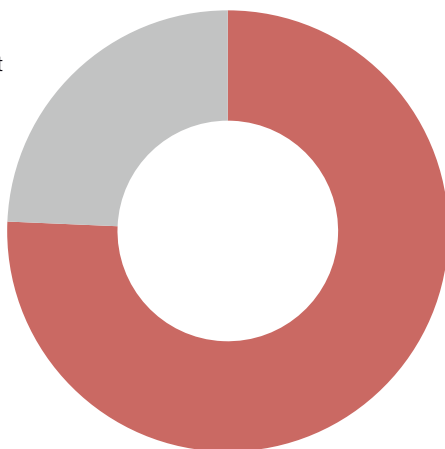

Font: Enquesta de persones voluntàries 2017

Les motivacions inicials poden haver variat amb el temps. És a dir, el que va provocar l'apropament a l'entitat s'ha pogut transformar en altres elements d'aportació a mesura que es participa en l'entitat. Malgrat que això sembla una evidència, les dades mostren que per a tres de cada quatre persones voluntàries no han variat les seves motivacions inicials. El 24% sí que han viscut una evolució en les seves motivacions envers l'activitat voluntària. Aquests resultats estan força alineats amb els del conjunt de voluntaris i voluntàries a Catalunya.

Gràfic 75 Amb el temps, les teves motivacions han variat?

Sí, amb el temps
les motivacions
per fer voluntariat
han anat canviat
24%

No són les mateixes
76%

Font: Enquesta de persones voluntàries 2017

En síntesi

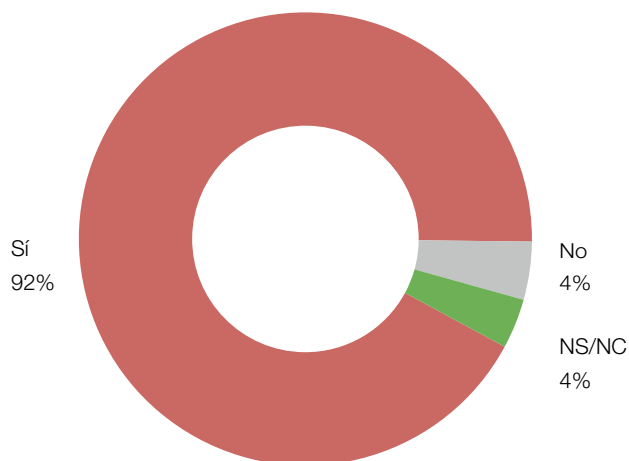
L'organització es coneix freqüentment a través d'amics i amigues (35%), per les campanyes de sensibilització (21%) i perquè és una entitat coneguda al barri o al municipi (18%). La principal motivació per fer voluntariat és contribuir a fer una societat més justa, solidària i sostenible (50%), i la segona és ajudar persones en situació de vulnerabilitat (47%). Aquestes motivacions inicials no han variat des que es va iniciar l'activitat voluntària, segons afirmen el 76% de les persones voluntàries.

9.2. Integració i coneixement de la dinàmica de l'entitat

En el moment que una persona voluntària inicia la seva col·laboració en una entitat es posa en marxa l'anomenat cicle del voluntariat (el qual ja s'ha tractat en el bloc 7.3, de gestió del voluntariat). El cicle del voluntariat consta d'una sèrie d'etapes que van des del coneixement inicial fins a l'acollida a l'organització, la vinculació, el seguiment i, en el moment de finalitzar la col·laboració, la desvinculació. En aquest apartat es recullen, principalment, indicadors sobre la integració de la persona voluntària en l'organització des de la seva perspectiva, a fi de complementar la visió de les entitats.

Un element indispensable a l'hora d'encetar l'activitat voluntària és conèixer la missió i els objectius de l'organització. Aquest element està molt present en les organitzacions no lucratives del Camp de Tarragona: el 92% de les persones voluntàries afirmen que, efectivament, en arribar a l'entitat se'ls van explicar tant la missió com els objectius que es persegueixen. El 4%, per contra, diuen que no se'ls van explicar, i un altre 4% no han contestat aquesta pregunta.

Gràfic 76 Quan vas arribar a l'entitat et van explicar la missió i els objectius de l'entitat?

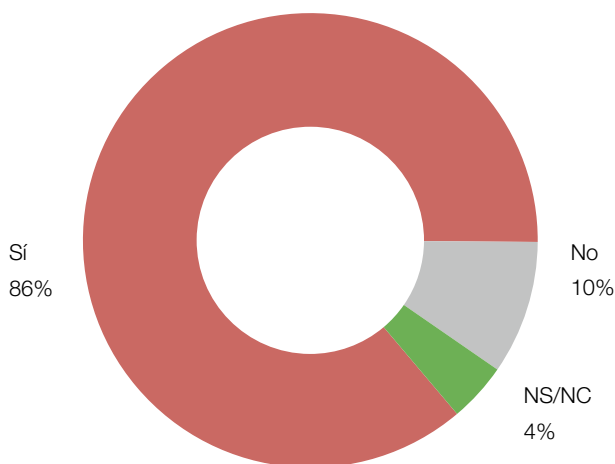

Font: Enquesta de persones voluntàries 2017

La participació voluntària passa necessàriament per l'encaix que pugui tenir aquesta activitat amb la resta d'activitats quotidianes, com ara el temps dedicat a la feina, els estudis o la família. Per això s'ha de considerar la conciliació de la vida laboral, personal i familiar juntament amb l'associativa. A més de l'adequació d'horaris i dedicacions, atraure persones per fer voluntariat requereix saber quines són les seves preferències, quines activitats els agradaria poder portar a terme, etc. La motivació per les funcions assignades és un factor d'empoderament del voluntariat i pot contribuir a fidelitzar els equips voluntaris. Però, a la vegada, la capacitat de les entitats per adequar-se a les preferències de les persones voluntàries pot estar limitada als projectes i activitats, i trobar l'equilibri no sempre és fàcil.

En el cas de les entitats del Camp de Tarragona, les dades indiquen que s'intenta tenir en compte les preferències de les persones voluntàries; el 86% de les persones voluntàries afirmen que en arribar a l'organització se'ls va consultar per les preferències, tant d'horaris com d'activitats, mentre que un 10% diuen que no se'ls va preguntar res en aquest sentit i un 4% no ho saben.

Gràfic 77 Quan vas arribar a l'entitat et van preguntar per les teves preferències de voluntariat (activitats, horaris, etc.)?

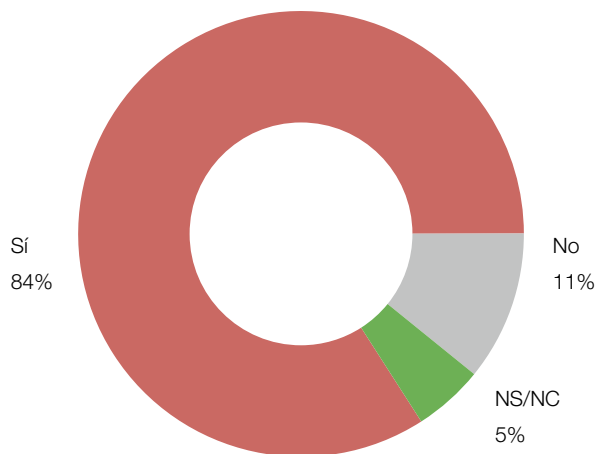

Font: Enquesta de persones voluntàries 2017

Tal com recull la Llei 25/2015, les persones voluntàries no sòcies han d'estar vinculades a un projecte o activitat específica que permeti desenvolupar l'activitat en un marc concret, definint quines seran les accions a realitzar i sota quins paràmetres.

Les persones voluntàries afirmen en el 84% dels casos que van estar vinculades a un projecte o una activitat concreta, mentre que l'11% diuen que no es va produir aquesta vinculació i el 5% no han respost aquesta qüestió. Aquestes dades posen de manifest que les entitats coneixen i utilitzen les eines dels termes recollits en la Llei 25/2015, que permeten vetllar pel desenvolupament adequat de l'activitat voluntària.

Gràfic 78 Quan vas arribar a l'entitat t'hi van vincular a través d'un projecte o una activitat concreta?

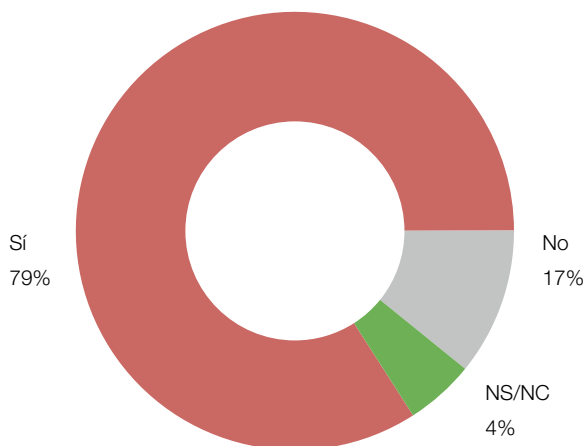

Font: Enquesta de persones voluntàries 2017

Una altra manera de tenir en compte les preferències de la persona voluntària, i a la vegada aprofitar el seu valor d'aportació, és considerar el seu bagatge i la seva experiència prèvia. La seva formació acadèmica, les feines remunerades que realitza o ha realitzat, així com altres experiències voluntàries poden constituir un element clau per definir les seves funcions i assignar-la a determinats projectes.

El 79% de les persones voluntàries afirmen que en arribar a l'entitat se'ls va preguntar pels seus estudis, les feines realitzades, les habilitats, etc., xifra 11 punts superior a la mitjana de Catalunya. El 17%, en canvi, diuen que no se'ls van plantejar aquest tipus de qüestions i el 4% no han contestat.

Gràfic 79 Quan vas arribar a l'entitat et van preguntar pels teus estudis, feines realitzades, habilitats, etc.?

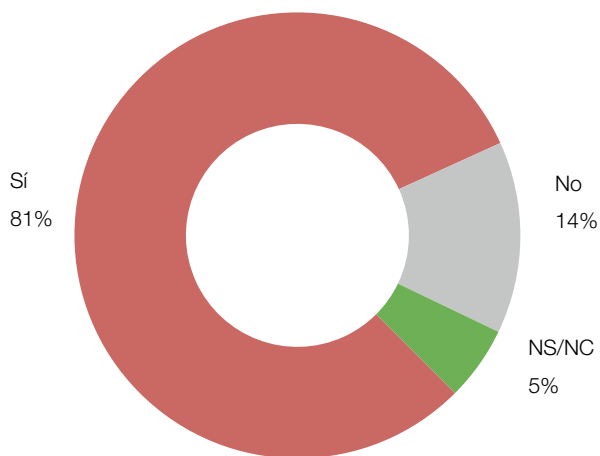

Font: Enquesta de persones voluntàries 2017

La normativa del voluntariat considera els drets i deures que la persona voluntària adquireix en el moment d'iniciar l'activitat. En les primeres experiències de voluntariat és habitual no estar familiaritzat amb les implicacions derivades de la tasca voluntària. Per això, les entitats tenen un paper clau per afavorir que coneguin els drets i deures establerts.

En preguntar a les persones voluntàries si van ser informades en aquest sentit, s'observa que el 81% afirmen que en arribar a l'organització se'ls van explicar els seus drets i deures com a persona voluntària, un percentatge 5 punts superior a la mitjana de Catalunya. El 14%, en canvi, diuen que no se'ls va informar en aquest sentit i el 5% no han contestat aquesta pregunta.

Gràfic 80 Quan vas arribar a l'entitat et van explicar els teus drets i deures com a persona voluntària?

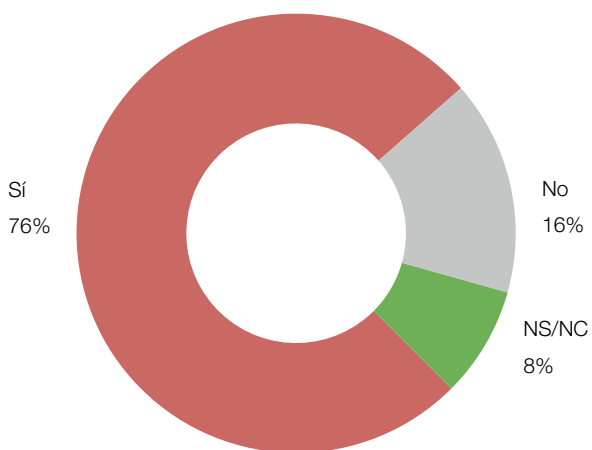
Font: Enquesta de persones voluntàries 2017

Hi ha eines que permeten formalitzar la relació i recollir degudament els compromisos que adquireixen totes dues parts. El full de compromís, d'acord amb la llei vigent, serveix precisament per a aquest fi. S'ha preguntat a les persones voluntàries si van signar aquest document quan van arribar a l'organització. Els resultats apunten que el 76% van signar un full de compromís, mentre que el 16% no ho van fer i el 8% no ho recorden.

Les persones voluntàries han de poder comptar amb una assegurança que les protegeixi en cas d'accidents. Les entitats són responsables de garantir que totes les persones voluntàries estiguin degudament cobertes davant de possibles imprevistos. En preguntar a les persones voluntàries sobre l'assegurança, els resultats semblen indicar un desconeixement significatiu de les persones voluntàries d'aquest tipus de cobertura.

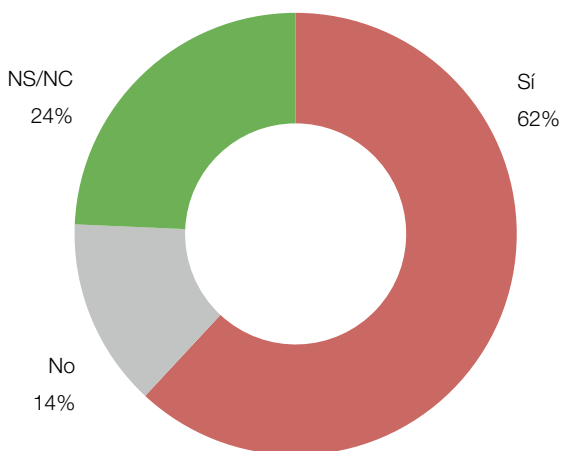
Ho apunta l'alt percentatge d'omissió de resposta d'aquesta pregunta. El 62% de les persones afirmen que van ser informades d'aquesta assegurança, mentre que el 14% diuen que no se'ls va informar i el 24% no han contestat aquesta pregunta.

Gràfic 81 Quan vas arribar a l'entitat vas signar una carta de compromís que concretava la teva participació com a persona voluntària?

Font: Enquesta de persones voluntàries 2017

Gràfic 82 Quan vas arribar a l'entitat et van fer una assegurança?

Font: Enquesta de persones voluntàries 2017

En síntesi

L'arribada de la persona voluntària a l'organització inclou de manera generalitzada l'explicació dels objectius i de la missió de l'entitat (92%) i la vinculació a un projecte concret (84%).

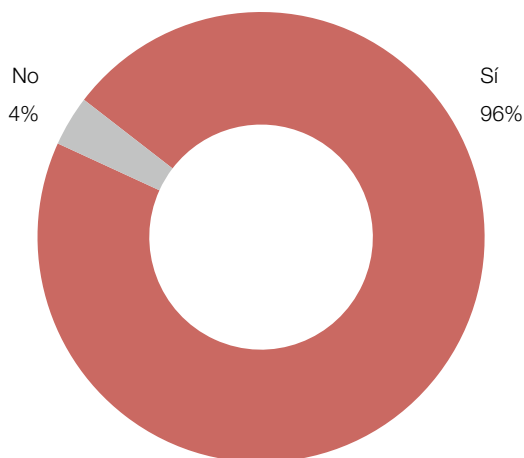
El 81% de les persones voluntàries afirmen que els van explicar els seus drets i deures en el moment d'iniciar l'activitat voluntària. I el 76% afirmen que van signar un full de compromís en el moment d'iniciar la col·laboració voluntària.

És freqüent preguntar per les preferències (86%) en el moment de començar la vinculació, tant pel que fa a les activitats, com pel que fa als horaris i la disponibilitat. En menor mesura es pregunta per la formació i les feines realitzades (79%).

9.3. Valoració de l'experiència

En aquest darrer bloc es vol recollir la valoració que fan les persones voluntàries de la seva experiència. La seva percepció és clau per entendre la dimensió subjectiva de l'experiència. En preguntar a les persones voluntàries si se senten acompanyades a l'entitat en què participen, la resposta majoritària és positiva, ja que arriba al 96% del total. Només el 4% han manifestat no sentir-se acompanyades.

Gràfic 83 Com a persona voluntària, et sents acompanyada en l'entitat?

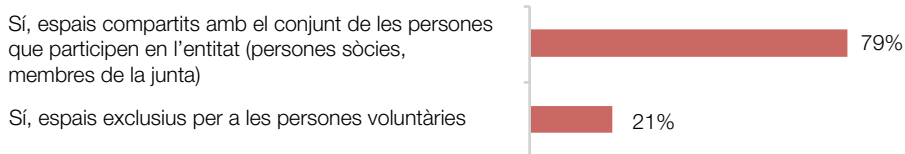
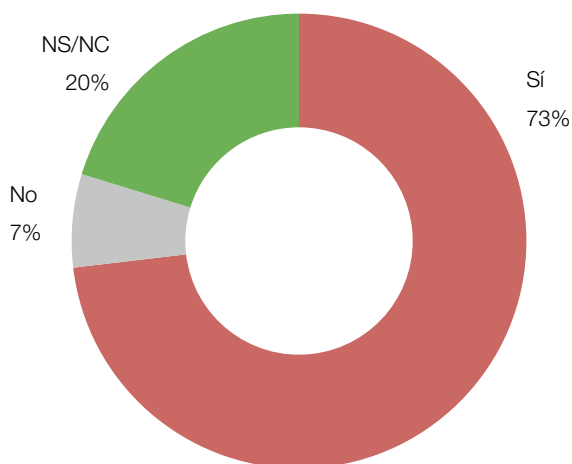
Es considera que els espais de participació, on es poden expressar les opinions i avaluar les activitats, esdevenen espais de valoració de l'experiència voluntària i hi contribueixen positivament.

Gairebé tres de cada quatre persones voluntàries afirmen que a l'entitat hi ha espais de participació en què poden prendre part; concretament, ho assenyalen el 73%. Aquesta xifra és 7 punts inferior a la mitjana de Catalunya.

Aquests espais de participació poden augmentar la implicació de les persones voluntàries en la dinàmica organitzativa de l'entitat. El fet que aquests espais siguin compartits amb altres persones, com ara socis, membres de les juntes, etc., configura aquests espais com a llocs de la vida associativa.

També s'ha recollit informació sobre si aquests espais són exclusius per a persones voluntàries o, al contrari, són compartits amb altres participants. Els resultats apunten que gairebé vuit de cada deu són compartits i el 21% restant indiquen que l'espai és únicament de valoració del voluntariat.

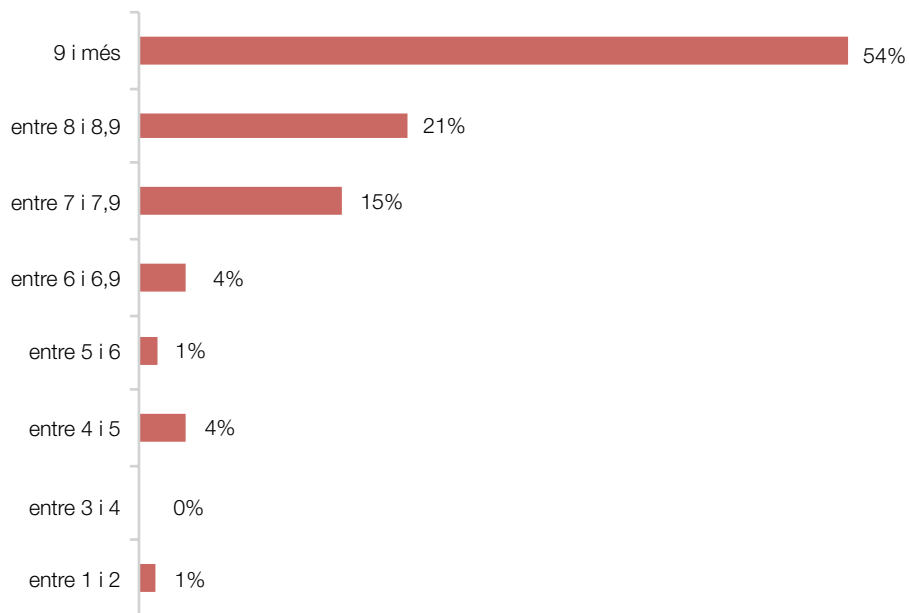
Gràfic 84 A l'entitat hi ha espais perquè les persones voluntàries doneu la vostra opinió, prengueu decisions, desenvoleu projectes, etc.?

Font: Enquesta de persones voluntàries 2017

S'ha volgut saber la valoració global que fan les persones voluntàries de la seva experiència. Per això s'ha demanat puntuar la seva experiència en una escala del 0 al 10. La puntuació mitjana se situa en 7,77 punts sobre 10. Aquesta mitjana no reflecteix de manera adequada la valoració que fan les persones voluntàries. La moda estadística, és a dir, el valor més repetit, és el 10 sobre 10. L'anàlisi per trams numèrics permet conèixer de forma més clara com puntuen les persones voluntàries la seva experiència. S'observa que més de la meitat de les persones voluntàries han valorat la seva experiència en el tram que va del 9 al 10; concretament, el 54%.

Gràfic 85 Puntuació (del 0 al 10) de l'experiència voluntària

Font: Enquesta de persones voluntàries 2017

En síntesi

La pràctica totalitat de les persones voluntàries (96%) afirmen que se senten acompanyades dins de l'entitat. A més, el 79% de les persones voluntàries participen en espais de valoració, presa de decisions, etc.

La valoració global de l'experiència voluntària s'ha mesurat del 0 al 10. La nota més repetida és el 10.

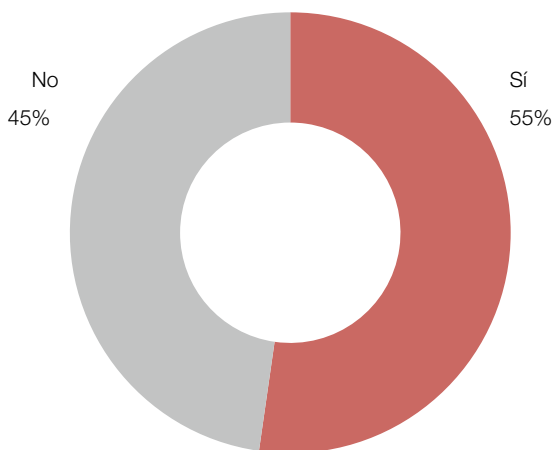
10. La Llei 25/2015 en el dia a dia de les entitats del Camp de Tarragona

10.1. Coneixement entre les entitats

Fa relativament poc temps que va entrar en vigor la Llei 25/2015, del voluntariat i de foment de l'associacionisme. La normativa, entre altres qüestions, implica que les entitats han de prendre mesures per garantir els drets i deures de les persones voluntàries. En alguns casos les adaptacions han esdevingut un esforç addicional a la feina que ja es fa des de les entitats. En altres casos, però, la llei ha estat una guia per posar ordre a diferents accions que ja es duïen a terme. Les entitats de petita dimensió són les que més dificultats presenten per adequar-se plenament al marc normatiu vigent. Tot i que no preveu sancions, la llei ha de permetre vetllar pels drets i deures de les persones voluntàries i també de les entitats, i fomentar la participació ciutadana.

Conèixer la llei és l'element bàsic per poder-la complir. Els resultats d'«El Panoràmic 2017» mostren que el 55% de les entitats del Camp de Tarragona coneixen la llei. Aquesta xifra se situa 11 punts per sota de la mitjana catalana.

Gràfic 86 Coneixeu la Llei 25/2015?

Font: "El Panoràmic 2017 "

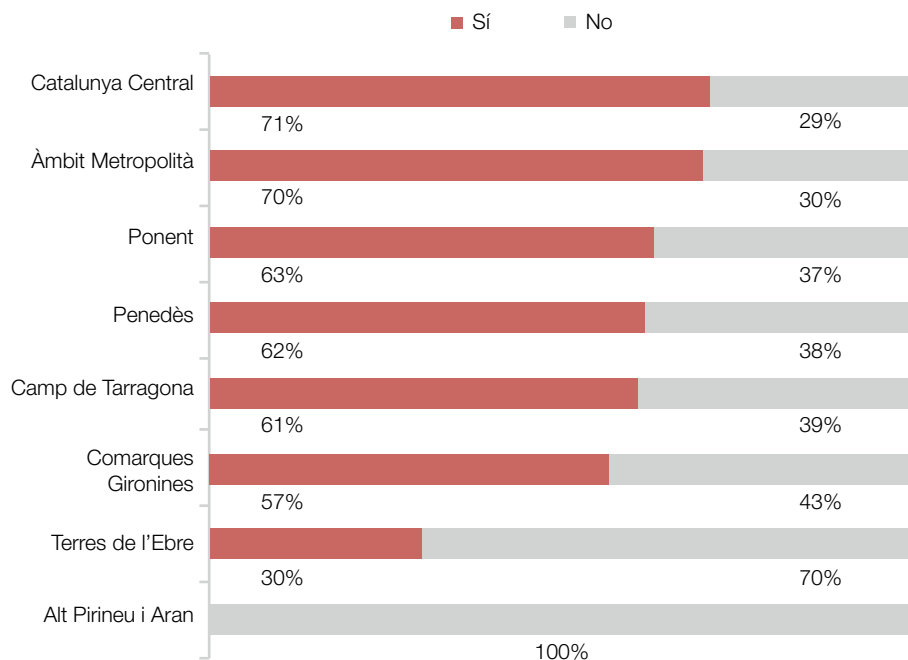
En els grups de discussió s'ha debatut sobre les implicacions de la llei en el dia a dia de les entitats. La llei es valora positivament, ja que descriu i consolida un marc normatiu a favor de les organitzacions i les persones voluntàries. Però també s'expressen dificultats a l'hora d'aplicar-la, així com per fer-la entendre a les persones voluntàries que es vinculen a les entitats.

D'acord amb els discursos generats en el conjunt dels grups realitzats s'ha pogut establir que hi ha tres velocitats pel que fa al seguiment de la llei, tenint en compte diferents factors, com són la territorialitat, la grandària de les organitzacions i la pertinença a organitzacions de dimensió gran (en el cas de les subseus). En efecte, sembla que el grau de coneixença i la forma de concebre l'actual llei difereixen significativament entre territoris. El grau d'implementació de la llei varia també en funció de la grandària i, per tant, de l'existència d'estructures. En el cas de les entitats disseminades en el territori, varia també en funció de la pertinença a organitzacions de dimensió gran, que els faciliten la informació, la documentació i, fins i tot, la formació sobre la llei.

En el cas del Camp de Tarragona s'observa que les entitats amb programes de voluntariat són molt diverses tant pel que fa a les formes jurídiques com pel que fa al recorregut històric. Contrastant aquesta anàlisi amb les dades obtingudes en l'enquesta d'«El Panoràmic» s'observa que, efectivament, el coneixement és desigual depenent del territori. En el cas del Camp de Tarragona, coneixen la

lleï el 63% de les entitats. Se situen, doncs, en el cinquè grau de coneixement respecte a la resta de territoris.

Gràfic 87 Coneixeu la Llei 25/2015? Dades segons les demarcacions

Font: "El Panoràmic 2017 "

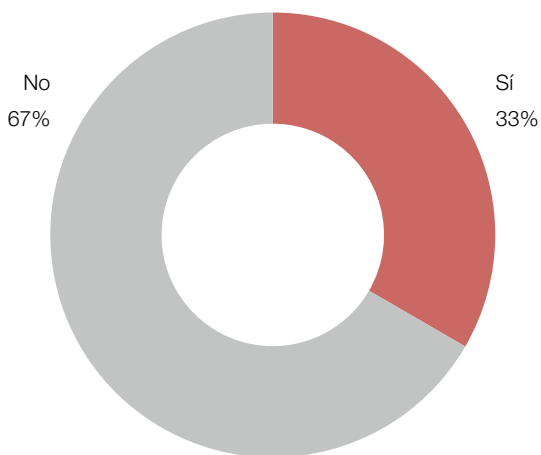
En síntesi

El 61% de les entitats del Camp de Tarragona coneixen la Llei 25/2015, del voluntariat i de foment de l'associacionisme. L'anàlisi per territoris posa de manifest que aquest territori és el cinquè on més coneixement de la llei hi ha respecte de la resta de Catalunya, i les xifres de coneixement se situen per sota de la mitjana catalana, 11 punts menys, concretament. La llei és percebuda positivament per les entitats però encara tenen dificultats a l'hora d'aplicar-la.

10.2. Coneixement entre les persones voluntàries

Sobre el coneixement de la llei, l'altre element que cal analitzar són les persones voluntàries i l'interrogant és clar: les persones voluntàries també coneixen la llei que regula aquesta activitat? En l'enquesta adreçada a persones voluntàries també s'ha preguntat pel coneixement de la llei. Les dades obtingudes indiquen que en el 67% dels casos es desconeix la llei actual. Per tant, els resultats situen el coneixement de la llei per part de les persones voluntàries 22 punts per sota del coneixement que en tenen les entitats. Encara que les entitats coneguin la llei, això no implica necessàriament que la coneguin també els seus equips voluntaris. Tampoc que totes les persones que realitzen voluntariat, fins i tot en una mateixa organització, en tinguin el mateix nivell de coneixement.

Gràfic 88 Coneixeu la Llei 25/2015?

Font: Enquesta de persones voluntàries 2017

Que les persones voluntàries coneguin la llei depèn, en gran manera, de la informació que aportin les entitats, ja que per al conjunt de la ciutadania aquest tipus de marc normatiu passa desapercebut. Conèixer els termes que es consideren a la llei pel que fa a l'activitat voluntària és important perquè permet a les persones voluntàries exercir plenament els seus drets.

Encreuar aquestes dades amb possibles variables explicatives aporta llum respecte al coneixement o desconeixement de la llei. Conèixer la llei es relaciona

amb un grau d'implicació més alt en l'organització i, en general, amb el fet de conèixer altres elements que es consideren en la gestió de l'activitat voluntària (i incorporats a la llei). A tall d'exemple, les persones voluntàries que afirmen que coneixen la llei també saben majoritàriament si la seva entitat té una pòlissa d'assegurança que dona cobertura a la seva participació.

En síntesi

El 33% de les persones voluntàries coneixen la Llei 25/2015, del voluntariat i de foment de l'associacionisme. Aquesta xifra és 2 punts superior a la mitjana de Catalunya. El fet de conèixer la llei es vincula amb un coneixement més profund de l'entitat i de la seva organització.

11. Reflexions del voluntariat i l'associacionisme al Camp de Tarragona

11.1. Vincular les persones voluntàries a l'entitat

Al grup de discussió celebrat a Tarragona un dels primers reptes que van sorgir va ser la necessitat de fidelitzar les persones voluntàries en el temps. Sobretot ho van destacar les entitats d'acció social, que pel seu tipus d'activitat i de projectes necessiten un compromís continuat del voluntariat. En canvi, les organitzacions ambientals no tenen tant conflicte amb el voluntariat puntual, ja que molts dels seus projectes s'acostumen a desenvolupar de manera periòdica. En aquest sentit, les entitats ambientals valoren molt positivament el voluntariat corporatiu.

A banda del compromís continuat, també es marca com a repte la captació de voluntariat d'edats més joves, ja que és necessari per tal que més endavant pugui haver-hi una evolució de la relació amb l'entitat i així poder donar relleu a les persones responsables de les organitzacions. Les entitats de lleure, però, no s'identifiquen amb aquesta problemàtica, ja que la major part del seu voluntariat és jove.

Vinculat amb la captació de persones voluntàries, es valora molt positivament la tasca que es realitza des dels Punts de Voluntariat. A banda de la derivació de noves persones voluntàries, des dels Punts de Voluntariat es fa una tasca de selecció i les persones que arriben ja van orientades segons les seves preferències i interessos

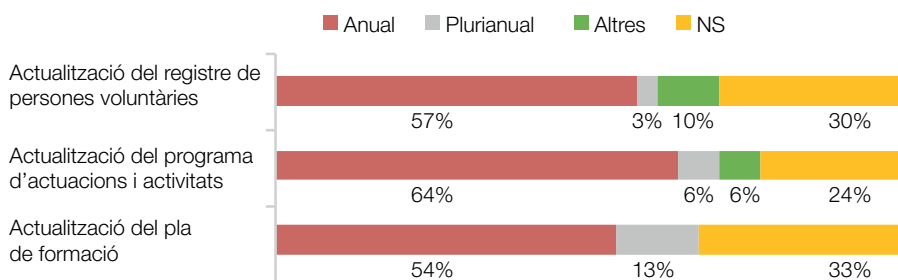
11.2. Ampliar el coneixement de la Llei 25/2015

Tot i que es fa una valoració positiva de la normativa reguladora de l'actuació voluntària a les entitats, sobretot pel que fa a la difusió dels drets i deures de les persones voluntàries, al grup de discussió es va expressar preocupació per com s'ha d'aplicar. A més, també manca formació a les entitats sobre la llei, i per això es va demanar que les administracions les acompanyin més en la creació de programes de voluntariat.

Les entitats van expressar diverses problemàtiques. En primer lloc, en referència a la feina afegida que suposen les eines derivades de l'aplicació de la llei, com el fulls de compromís o el programa de voluntariat, en el dia a dia de les organitzacions no lucratives.

Aquesta percepció recollida als grups de discussió es veu també reflectida a les dades recollides per «El Panoràmic 2017», en què es reflecteixen percentatges alts de desconeixement entorn de l'actualització de les eines de gestió del voluntariat.

Gràfic 89 Frequència d'actualització de les eines de gestió del voluntariat

Font: "El Panoràmic 2017"

11.3. Més formació del voluntariat

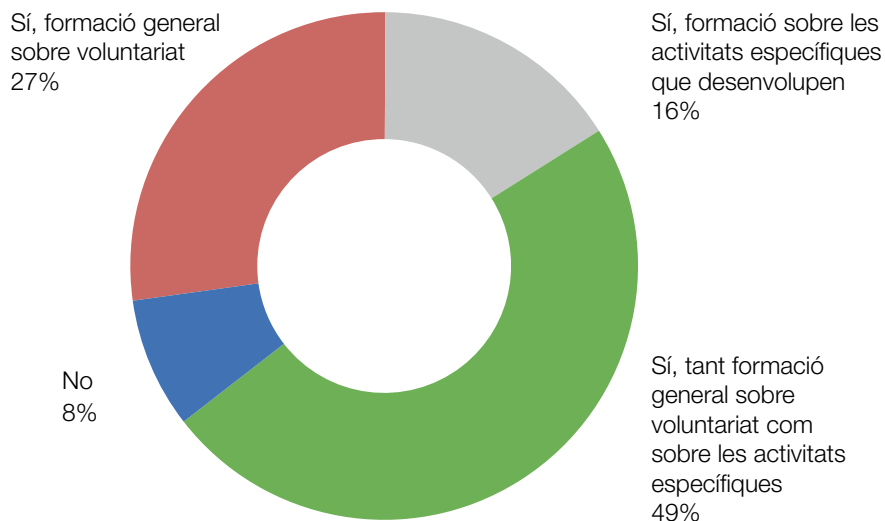
La formació inicial del voluntariat és clau per garantir el coneixement de l'acció i en quins termes es realitzarà. Sovint també és el moment d'introduir els drets i deures de les persones voluntàries.

Al Camp de Tarragona, el 92% de les persones voluntàries afirmen que han rebut algun tipus de formació, set punts per sobre de la mitjana catalana. Gairebé la meitat de les persones enquestades, concretament el 49%, afirmen haver rebut formació tant general sobre voluntariat com específica de les activitats de l'entitat a què es vinculen.

En el grup de discussió es demanava més suport de les administracions per a la formació del voluntariat. Aquesta afirmació indica que pot ser que les entitats no coneguin recursos formatius que ja existeixen.

En tot cas, hi ha recursos actualment que poden donar suport a les entitats, concretament el Pla de formació de l'associacionisme i el voluntariat de Catalunya i el Servei d'acompanyament, gratuït per a les entitats, impulsats per la DGACC.

Gràfic 90 T'han ofert realitzar activitats formatives?

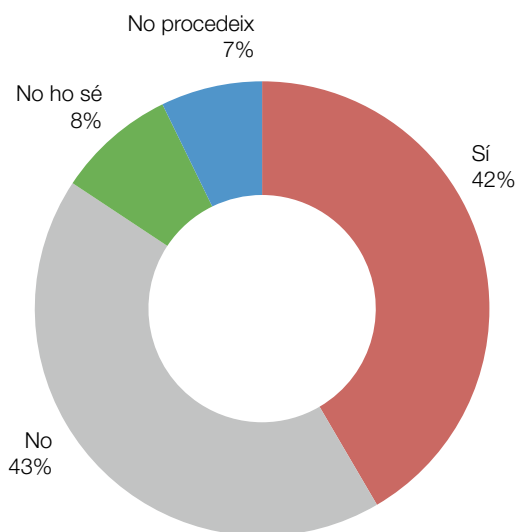
Font: Enquesta de persones voluntàries 2017

11.4. Reconeixement del voluntariat

La demanda de més reconeixement està molt present i estesa en el conjunt de Catalunya, i també és el cas del Camp de Tarragona. Tant les dades quantitatives com qualitatives posen de manifest la necessitat de treballar, tant internament com externament, per tal de posar en relleu el paper del voluntariat. En fer l'anàlisi interna del reconeixement del voluntariat, s'observa que els diferents indicadors apunten a un repte força estès.

Segons les dades recollides al Camp de Tarragona, el 42% de les entitats amb programes de voluntariat certifiquen les activitats i els projectes en què han participat les persones voluntàries, una xifra 6 punts per sota de la mitjana catalana. D'altra banda, el 43% encara no certifiquen les activitats en què han participat les persones voluntàries, un 7% consideren que no és procedent i un 8% ho desconeixen.

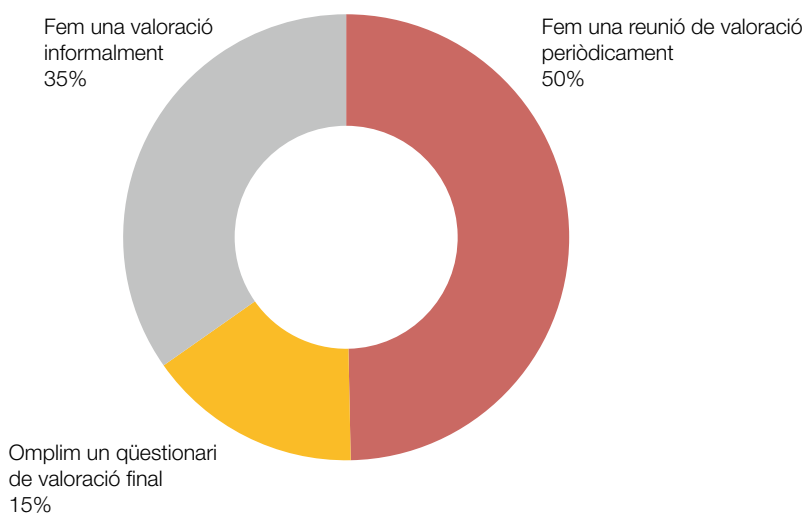
Gràfic 91 Se certifiquen les activitats i els projectes en què ha participat la persona voluntària?

Font: Enquesta de persones voluntàries 2017

Un indicador que es vincula amb el reconeixement del voluntariat té a veure amb la percepció d'aquest respecte al desenvolupament de les activitats. Aquesta s'acostuma a recollir mitjançant una valoració, que pot tenir diferents formats: pot ser una reunió o un qüestionari, o fer-se de manera informal. El resultat de l'Enquesta de persones voluntàries al Camp de Tarragona apunta que la meitat de les persones voluntàries valoren periòdicament a través d'una reunió les activitats en les quals participen, el 35% en fan una valoració informalment i el 15% omplen un qüestionari de valoració final.

Gràfic 92 Com fas la valoració de l'activitat?

Font: Enquesta de persones voluntàries 2017

11.5. El futur del voluntariat

Un darrer element que cal considerar té a veure amb les dades de futur, ja que, segons perceben les entitats, la tendència dels equips voluntaris és mantenir-se (51%), però no han augmentat. A aquesta percepció cal afegir-hi el contingent de persones voluntàries que se situen en edats avançades i que, en un futur relativament proper, hauran d'abandonar l'activitat voluntària. Això interpel·la a donar respostes, tant de manera immediata com a llarg termini, pel que fa a la gestió de les persones voluntàries i el seu encaix en les necessitats de les entitats.

Gràfic 93 En els propers tres anys, el nombre de persones voluntàries a l'organització...

Font: "El Panoràmic 2017 "

12. Realització de l'estudi

12.1. Fitxa tècnica d'«El Panoràmic 2017»

Tipus d'estudi: quantitatiu.

Marc: respostes recollides en el marc d'«El Panoràmic 2017».

Àmbit: Camp de Tarragona

Univers: organitzacions sense ànim de lucre i grups informals.

Calendari del treball de camp: del setembre del 2017 al desembre del 2017.

Recollida d'informació: aplicació professional per a la recollida de respostes a través de qüestionari en línia amb preguntes tancades, obertes i semiobertes; també qüestionari en plantilla de documents i qüestionari breu.

Dimensió de la mostra: 141 respostes vàlides del Camp de Tarragona.

Nivell de l'error:

- Nivell de confiança: 95,5%.
- Variància: $p=q=0,5$.
- Error màxim admissible: 7,7%.

Tractament de les dades i anàlisi: depuració, recodificació i càlcul de variables; estadística descriptiva, estadística no paramètrica i tècniques de mostreig.

12.2. Fitxa tècnica de l'Enquesta de persones voluntàries 2017

Tipus d'estudi: quantitatiu.

Àmbit: Camp de Tarragona

Univers: Persones voluntàries participants a través de programes de voluntariat en entitats sense ànim de lucre.

Calendari del treball de camp: del novembre del 2017 al febrer del 2018.

Recollida d'informació: aplicació professional per a la recollida de respostes a través de qüestionari en línia amb preguntes tancades, obertes i semiobertes; també qüestionari en plantilla de documents i recollida telefònica de respostes.

Disseny mostral: mostreig per efecte bola de neu amb control de quotes per territoris (comarques).

Dimensió de la mostra: 222 respostes vàlides de Camp de Tarragona.

Nivell de l'error:

- Nivell de confiança: 95,5%.
- Variància: $p=q=0,5$.
- Error màxim admissible: 5,90%.

Tractament de les dades i anàlisi: depuració, recodificació i càlcul de variables; estadística descriptiva, estadística no paramètrica i tècniques de mostreig.

12.3. Fitxa tècnica dels grups de discussió

12.3.1. Data i lloc de realització del grup

El grup va tenir lloc a l'Hotel d'entitats de Tarragona, el 14 de febrer de 2018 de 16:30 h a 18:30 h

12.3.2. Dinàmica de les sessions

Reflexió i debat compartit a partir d'un guió preestablert de preguntes entorn de la realitat del voluntariat i de l'exposició d'un avançament de resultats de l'Enquesta de persones voluntàries.

12.3.3. Construcció de la mostra teòrica

La mostra s'ha confeccionat d'acord amb tres variables: territori, àmbit principal d'activitat i grandària de les organitzacions. A la taula següent es pot consultar la construcció de la mostra específica per al Camp de Tarragona.

Grup de discussió	Acció Social / Comunitàries		Formació, educació / Juvenil		Ambiental		Cooperació, Pau i Drets Humans		Drets Civils		Cultura		Esport	
	P	G	P	G	P	G	P	G	P	G	P	G	P	G
Gd	P1,	P4	P5		P6						P6			
D8	P2,													
	P3													

12.4. Nota metodològica sobre el càlcul de xifres globals

Un element que caracteritza l'univers de les entitats no lucratives és l'absència de registres actualitzats sobre el total d'entitats que en formen part. Elaborar un registre d'aquest tipus és un exercici complex, ja que es tracta d'un sector molt dinàmic en què constantment es creen noves entitats i d'altres abandonen l'activitat. Per aquest motiu, cal recórrer a tècniques estadístiques i documentals per establir una xifra aproximada del total d'entitats actives (aquelles que han tingut activitat durant l'any de referència de les dades). La metodologia es realitza de manera continuada en el temps, en cada treball de camp que es porta a terme des de l'Observatori del Tercer Sector, per tal d'anar actualitzant la informació de les entitats i anar nodrint les bases de dades necessàries per establir els totals poblacionals.

Les dades de partida d'«El Panoràmic» procedeixen, en la primera edició, del Fitxer General d'Entitats Ciutadanes de Barcelona, que el 2014 comptava amb prop de 5.500 registres d'associacions de la ciutat. Aquesta informació es

va complementar amb altres fonts secundàries procedents d'entitats de segon nivell i també de bases de dades pròpies.

Durant les diferents edicions d'«El Panoràmic», el treball de camp es segmenta per territoris, a fi de zonificar el contacte amb entitats. A través d'un mostreig estratificat per aquests territoris s'han anat revisant les fonts de dades existents i comparant-les amb altres estudis precedents. L'estimació del nombre total d'entitats es realitza mitjançant estimadors de regressió, en què la qualitat de la informació recollida en els territoris (o estrats) es considera per al càlcul.

Atès que l'univers és ampli, dinàmic i no necessàriament visible, les dades es tracten des d'una perspectiva multidisciplinària, tot considerant els registres existents, els resultats del treball de camp, la coneixença de la realitat del món no lucratiu al territori i, en darrer terme, la relació directa existent entre nombre d'habitants i entitats. Amb això s'ha pogut establir un interval de confiança del total d'entitats de Catalunya, que s'ha situat entre les 23.000 i les 25.000 entitats, amb el punt mitjà en les 24.000.

Per a l'estimació del total d'entitats segons les vegueries s'ha hagut de treballar des d'un canvi metodològic, atès que la demarcació del Penedès és de nova creació i les bases de dades existents no acostumen a incloure-la. En conseqüència, també s'ha de tenir en compte l'especificitat de la comarca de l'Anoia, actualment dividida entre les vegueries del Penedès i de la Catalunya Central. Amb això, es considera que caldrà anar treballant en el futur per confirmar el pes de les entitats no lucratives del Penedès respecte del conjunt de Catalunya i com afecta aquest pes a les demarcacions vinculades (Catalunya Central i Àmbit Metropolità de Barcelona).

Per a l'establiment d'altres indicadors de dimensió de persones associades i voluntàries s'han emprat tècniques de l'estadística no paramètrica, tot considerant les dades obtingudes en la mostra estratificadament per a diferents variables d'interès com són el territori, l'àmbit d'activitat, l'any de constitució i la forma jurídica. Les dades s'han treballat amb valors numèrics on prèviament s'ha procedit a l'exclusió de casos atípics ($<Q3 - 1.5 \cdot IQR$) que s'han computat directament al resultat final. En els casos que ha estat possible s'han comparat els resultats amb altres fonts amb l'obtenció de xifres projectades alineades.

Davant de qualsevol dubte o comentari es pot contactar amb:

estadistica@observatoritercersector.org

12.5. Fonts consultades

- AJUNTAMENT DE REUS. «Centre de Lectura» [en línia]. De reus.cat.
- ARNAVAT, A. (1992). *Moviment socials a Reus. 1808-1874. Dels motins populars al sindicalisme obrer*. Tesi doctoral. Reus: Ssociació d'Estudis Reusencs.
- COLLES CASTELLERES DE CATALUNYA. «Història» [en línia]. De castells.cat.
- DEPARTAMENT DE CULTURA DE LA GENERALITAT DE CATALUNYA. *Patrimoni* [en línia]. de cultura.gencat.cat.
- FUNDACIÓ HOSPITAL SANT PAU I SANTA TECLA. «Història» [en línia]. De la web de la fundació.
- GENERALITAT DE CATALUNYA (2018). *Informe de l'associacionisme i el voluntariat a Catalunya 2018*. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament de Treball, Afers Socials i Famílies.
- HOSPITAL UNIVERSITARI SANT JOAN. REUS. «Apunt històric» [en línia]. De hospitalsantjoan.cat.
- INSTITUT D'ESTADÍSTICA DE CATALUNYA. Dades del cens de població [en línia]. De idescat.cat.
- «Llei 25/2015, de 30 de juliol, del voluntariat i del foment de l'associacionisme» (2015). Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya, núm. 6930 (7 agost 2015).
- OBRADOR DEL TERCER SECTOR AMBIENTAL DE CATALUNYA (2016). *Baròmetre 2015 del Tercer Sector Ambiental de Catalunya*.
- OBSERVATORI DEL TERCER SECTOR (2007). *Bones pràctiques en la gestió del voluntariat*. Barcelona: Fundació La Caixa.
- OBSERVATORI DEL TERCER SECTOR (2009). *Manual de gestió del voluntariat*. Barcelona: Fundació La Caixa.
- OBSERVATORI EMPRESARIAL [Tarragona: CEPTA], núm. 124 [en línia]. De cepta.es.
- PIUS HOSPITAL DE VALLS. «Història» [en línia]. De piushospital.cat.
- PLA ESTRATÈGIC DEL CAMP DE TARRAGONA (2008). *Pla estratègic del Camp de Tarragona: la suma que multiplica*. Tarragona: Generalitat de Catalunya; Universitat Rovira i Virgili [en línia]. De mesacamp.tarragona.cat. 2008
- SOLER-BECERRO, R. (2019). *Viticultura, desigualtat i conflicte agrari. La lluita per la terra a la Catalunya vitícola, 1900- 1936*. Tarragona: Publicacions de la Universitat Rovira i Virgili; Vilafranca del Penedès: Vinseum [en línia]. De llibres.urv.cat.
- VIDAL, P. et al. (2006). *Els rols de les organitzacions de segon nivell al Tercer Sector*. Barcelona: Observatori del Tercer Sector. (Col·lecció Papers de Recerca OTS; 8).

VIDAL, P.; FERNÁNDEZ, M. (2013). *Anuari 2013 del Tercer Sector Social de Catalunya*. Barcelona: Observatori del Tercer Sector i Taula d'Entitats del Tercer Sector Social de Catalunya.

VÍQUIPÈDIA. «Antic Hospital de Santa Magdalena» [en línia]. De ca.wikipedia.org.

VOLUNTEER NOW (2012). *As good as they give: providing volunteers with the management they deserve. Workbook Three. Managing and Motivating Volunteers*. United Kingdom: The Building Change Trust.

12.6. L'Observatori del Tercer Sector

L'Observatori del Tercer Sector és un centre de recerca especialitzat en el tercer sector, independent i sense ànim de lucre, que té per objectiu aprofundir i incrementar el coneixement d'aquest sector i treballar per a la millora del funcionament de les organitzacions no lucratives. L'Observatori ha elaborat estudis de referència que han contribuït a la millora del tercer sector i a donar visibilitat social.

Neix l'any 2003 com un projecte d'emprenedoria social pioner al país en la recerca especialitzada del tercer sector. Al llarg dels quinze anys de trajectòria, s'ha consolidat com un agent clau de creació i difusió de coneixement del tercer sector. Ha realitzat nombrosos estudis per dimensionar i definir les característiques principals del tercer sector, i ha generat reflexió i coneixement en moltes de les àrees clau per a la gestió de les entitats.

Actualment, l'Observatori del Tercer Sector és un centre de referència en la recerca de les organitzacions no lucratives, obert a la col·laboració amb totes aquelles entitats públiques i privades que treballen per desenvolupar coneixement i millorar el tercer sector. L'Observatori del Tercer Sector va contribuir a la creació d'«El Panoràmic» i n'és una de les quatre entitats impulsores juntament amb el CAB, la FPT i la FFG.

12.6.1. Equip

Direcció: Montse Fernández

Treball de camp quantitatiu (Enquesta de persones voluntàries): Enric Carpio, Berta Barquer i Ruth Agudo

Treball de camp qualitatiu: Joaquim Sabater, Montse Fernández i Laia Otero

Disseny de qüestionari i anàlisi estadística: Montse Fernández, Gabriel Amer i Cintia Guerrero

Buidatge i anàlisi marc: Joaquim Sabater, Laia Otero i Ruth Agudo

Comunicació i gestió: Laia Otero

Suport a la gestió: Eduard Aragón i Marco Meguele

13. Agraïments

Aquest estudi no hauria estat possible sense la col·laboració de les entitats del tercer sector i de la societat civil: associacions, fundacions, federacions i plataformes que hi han participat en moltes ocasions doblement.

D'una banda, perquè han respost l'enquesta d'«El Panoràmic 2017», a partir de la qual s'ha pogut obtenir una imatge de la realitat del món no lucratiu al Camp de Tarragona. De l'altra, perquè gràcies a moltes d'aquestes organitzacions s'ha pogut contactar amb les persones voluntàries que han participat en l'enquesta que s'ha realitzat als equips voluntaris.

A elles també volem fer-los arribar el nostre agraïment, ja que han aportat informació valuosa per aprofundir en el coneixement sobre el perfil de les persones voluntàries, les seves inquietuds i com valoren la seva experiència.

També volem agrair la participació de les persones compromeses amb el voluntariat que han participat en el grup de discussió realitzat a Igualada. Sens dubte, les seves aportacions han estat clau per dotar de discurs i comprensió les dades numèriques.

Així doncs, aquest informe ha recollit moltes aportacions de persones i organitzacions que treballen cada dia per construir una societat més activa, més participativa, més cohesionada, més justa i més solidària.

Gràcies a tothom!

Generalitat de Catalunya
**Departament de Treball, Afers Socials
i Famílies**